Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-248145-p0001-2

Fm 3696
S
N.C.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-248145-p0002-8

ספר עקרים

ה״ה

עקרי האמונה והתורה של עדת
המשיחיים · הנקראים בלשון לעז
איוואנגיליקי · אשר מהיתם
ואיכותם יתבאר

בהקדמה

דאש איזט טייטש
דיא גרינדי פֿון דעם גלויבן אונֿ פֿון דער
לערנונג פֿון דער גמיינדי דער משיחיים
(אדר נוצרים) דיא דא נאך דעם לטון יון
גנענט ווערדן עוואנגעליטיי וואו פֿון
אין דער הקדאה איינה רעכֿטי
ערקלערונג גגעבן ווירד :

הועתק מלשון רוחי ללשון אשכנז למען
ירוץ הקורא בו

בשנת
פקודי ה׳ ישרים משמחי לב לפרט
קטן למנין הנוצרים

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-248145-p0003-3

Universitäts- u. Landesbibliothek
Halle/S.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-248145-p0004-9

הקדמה

אויב גלייך דאש איכות פון דיזם ספר ער
פאדרטי דש פיל זאכן פאר הער אן
גלייגט ווערדן · וויל אבר דיזעלביגי לענגר
ווערדן מעכטן אלז דאש ביכליין זעלבשט זא
וואלן מיר זאלכט פרשמאהן ביז צו איינר אנדרן
געלעגנהייט · אם ירצה הגוזר · אונ׳ אילונד נור
בקילר מעלדן אונ׳ אפרט זיין וואש אויך דעם
טיטול מיזט פרשפראכן ווארדן · נעמליך וואש
איוואנגיליקי הייסט · אונ׳ ווארום עבן דיזעלביגי
אויך לוטיראני גנענט ווערדן :

הקדמה

דאש וואָרט איוואַנגיליקי אָדר עוואַנגעליקי •
קומט הער אויט דעם לשון יון • פֿון
דעם וואָרט עוואַנגעליאָן אָדר וויא אן עט בלשון
רומי אונ׳ בלשון אשכנז אויט שפריכֿט •
עוואַנגעליאום :

ריזש וואָרט איוואַגילִיאָן אָדר עוואַנגעלִיאום
איזט איין שם מורכב • איין צו זאַמן
גזעצט וואָרט • פֿון דער מלה איוו אָדר עוו •
דאַט איזט טייטש גוט • אונ׳ פֿון דעם פועל
אַנגעלין • דאַש הייטט • איינה באָטשאַפֿט
ברינגן : אונ׳ דאָ הער קומט עס אויך דט
איין אַלאך בלשון יון אונ׳ בלשון רומי גנענט וירד
אַנגעלוס • אונ׳ בלשון אשכנז ענגל • וויל דיא
אַלאכֿים באָטשאַפֿטר זיין צו דען מענשן : אַלזוא
הייטט איוואַנגיליאום בכֿלל איינה בשורה טובֿה •
אָדר גוטי באָטשאַפֿט :

אין זונדרהייט אָבר ווערדן דיא יעניגי ביכֿר
גנענט בשורה טובֿה • אָדר גוטי
באָטשאַפֿט • וועלכֿי האַנדלן אונ׳ בריכֿטן פֿון
דער אָן קונפֿט דש משיח אין דיזר וועלט • וויא
אויך פֿון זיינן מעשים אונ׳ וואונדרצייכֿן דיא ער
גטאָן • פֿון דען יסורים אונ׳ חליים דיא ער
גליטן האַט פֿון וועגן דען זינדן פֿון אַלן מענשן •
פֿון זיינר אויף שטייגונג גען הימל • פֿון דען

אלנות

הקדמה

אלוות דיא ער זעלבשט אדר דורך זייני תלמידים
אונ' משלחים האט גבאטן : בקיצר הדבר ·
דאש בוך · וועלכש נאך דער נבואה פון ירמיהו
אין סימן לא פסוק לא ברית החדשה · דער
נייאר פר בונד אדר בלשון אשכנז. דאש נייאי
טעשטאמענט גנענט ווירד · דאש הייסט
בשורה טובה · אונ' בלשון יון · בלשון רומי
אונ' בלשון אשכנז עוואנגעליאום · וויל דארינן
גמעלדט ווירד וויא הק"בה דיא זינדי צו גזיגלט
האט · אונ' דיא אישטאט פר געבן דורך דש
זכות פון משיח · דער דא אישט צדק עולמים ·
דיא גרעכטיגקייט פון דער גאנצן וועלט (דניאל
סימן ט' פסוק כ"ד) · וויא אויך ה' צדקנו ·
גאט אונזר רעכטפערטיגר (ירמיה כ"ג פסוק
ו') : דש איר דורך אין דיא גרעכטיגקייט
פון גאט ערלאנגן מעכטן · וויא עש דער בעל
עקרים מפרש אישט אין ספר ב' סימן כ"ח :
ווער נון דיזש ברענקט · דער ווירד זיך
ניכט גנוג מתמיה זיין קענן איבר דען
שטות פון דען חכמי התלמוד · אונ' פון אנדרן
רבנים : דען וויל דיזעלביגי מיאר דיא
גרעסטי חכמים זיין וואלן · אונ' איינן דש זיא
אליש וויסן · זוא זיין זיא זיך זעלבשט אבייט
אונ' לייגן פיל מאל דש זיא כמעט ניכטש וויסן :

נעמליך

הקדמה

נעמליך דיא חכמי התלמוד האבן גמיינט דאש
וואָרט איוואנגליאום קומט הער אויט דעם לשון
הקודש אונ׳ הייסט זוא פיל אלז עוון אדר און
גליון · אונ׳ דיזש נעמן דיא איניגי רבנים וויל
זיא ברוב ניכטש פון לשון יון אדר לשון רומי פר
שטיאן · זוא פאר מאת ויציב אן אונ׳ מאכן דש
רעכטי יודעי ספר ולשון איר חוכא וטלולה
איבר זיא האבן : וועלכש אן אגב גרדא האט
מעלדן מוזן · דא איט קיינר זיך מעהר מעכטי
בחרפה מאכן · אין דעם ער דאש וואש דיא
רבנים זאגן אלז איינה תורה ווידרום נאך דירן
וואלטי :

אליין ווידר צו אונזרי זאכי צו קומן : נאך
דעם איר נון רעכט געזעהן האבן וואש
דער פירוש איזט פון דעם וואָרט עוואנגעליאום ·
זוא ווערדן איר לייכטליך פר שטיאן קענן וואש
איוואנגליקי איזט · נעמליך עש איזט איין טם
התואר אונ׳ בדייטיט בכלל דאש יעניגי וואש נאך
דער תורה פון בשורה טובה אדר ברית החדשה
איזט : בפרט אבר · ווען עש אין בטראכטונג
דער אמונה אדר דער מענטשן · דיא דא אמאין
זיין גזאגט ווירד · דא הייסט עש איינה זאלכי
אמונה דיא אין אלן שטיקן נאך דער תורה
איוואנגליאום אדר בשורה טובה איין געריכטיט

איזט

הקדמה

איזט אונ׳ מיט דער זעלביגן רעכט איבר איין
קומט : אדר אויך זאלכי לייטי דיא זיך אין אלין
עקרים נאך דיזר תורה ריכטן :

אין דען ערשטן דורות . אין דען טאגן פון
דען משולחים אונ׳ אנדרי תלמידים פון
ישוע . האבן אלי נוצרים דיזי אמונה גהאבט .
דש זיא זיך נעמליך אין אלין זאכן נאך דער תורה
פון ברית החדשה גריכטיט : אלז אבר אין פר
מעהרונג דער לייטן נאך דעם טויט דער משולחים
אונ׳ רעכטן נוצרים פיל מינים אויך גשטאנדן
זיין דיא גזוכט האבן אלירלייא פירושים צו מאכן
איבר דיא תורה פון בשורה טובה . פון וועגן מירי
הנאות אונ׳ אנדרי אורזאכן . זא האבן דיא רעכטי
נוצרים אן גפאנגן וויניגר צו ווערדן . אונ׳ דיא
רעכטי תורה וועלי מאט פר געסן ווארדן :
דען וויל דיא מינים זיין שטארק ווארדן . האבן
זיא אלי אנדרי גזוכט להטעיד ולהרוג צו זיין .
וועלכי עטוואז דא ווידר האבן רידן וואלן :

ביז ענדליך פאר מער אלז צווייא הונדרט יאהר .
דא האט הש״י איינן ערוועקט מיט דעם
נאמן מרטינוס. לוטירוס : דיזר האט מוסר נפשו
גוועזן על קידוש השם אונ׳ בפרהסיא דורך דרשות
אונ׳ פלפולים ווידרום גזוכט דיא תורה פון ברית
החדשה איין הער צו שטעלן כבראשונה . אונ׳ דיא

הקדמה

כﭏים דא פון דעם קיסר אונ' אﭏן טרים איבר
געבן צו אויגטבורג בשנת אלף תק"ל: וויﭏ אבר
דער אמפיור צו רוים איט אﭏי דיא איס אן
בהעפטיט ניכט אודה זיין צו דעם אאת פון דען
זעלביגן כﭏים · זא וואﭏן זיא אויך ניכט דיא
יעניגי וועלכי אויך זיך מקבל גוועזן דיא תורה
פון ברית החרטה אדר בטורה טובה זוא צו
האלטן · וויא לוטירוס גוויזן דט על פי ישוע
ותלמידיו זיין אונ' · איוואנגעליקי נענן · דט זיין
זאלכי · דיא נאך דער רעכטן תורה פון משיח
איין העד צו גין זולן · זונדרן הייסן זיא
לוטיראני · נאך דעם נאאן פון לוטירוס · דער
דא פון צו ערשט האט ווירדוק אן גפאנגן צו
דרהטן :

נאך דעם איר אבר פרנואן דט דיא יעניגי
נוצרים · וועלכי דער אפפיור עם כל
הנלווים אליו לוטיראני נענן · עבן דיא זעלביגי
זיין · וועלכי אירי אאונה אונ' אירי תורה אויך
דיא תורה פון ברית החרטה אדר בטורה טובה ·
דט דא איוואנגילימן הייטט גרינדן · זוא קענן
איר אויך לייכטליך זעהן אונ' ערקענן וויא זעהר זיך
דיא יהודים טועה זיין · ווען זיא דיא לוטיראני
חדש' אמנה נענן : דאך ווען דיא יהודים דאט
ווארט חדש' אמונה זוא פר שטין : דט דאדורך

אן

הקדמה

אן גרייטיט ווערדי דיא יעניגי אמונה אונ׳ תורה
וועלכי השי׳ דורך ירמיה סימן ל״א. פסוק ל״ט אין
דען טאגן פֿון משיח צו געבן פֿר שפראכֿן האט ·
זאלעכֿטי עס נאך וואול רעכֿט זיין :
גלייך וויא אבר דער פירוש פֿון דען ווארטן
ברית החדשה בייא דעם נביא ניכֿט דיזר
מיינט · אלזו ווען · דער פֿר בונד אדר תורה
פֿון דעם משיח זאל נייא אדר פֿרענדרט זיין
ווירד · דס ער דען כללים פֿון דער תורת משה
אונ׳ פֿון דען נביאים זאלטי חס ושלום צו ווידר
זיין · חלילה · אלזוא ווירד בייא דער ערה פֿון
דען נוצרים · וועלכֿי דיא יהודים חרט אמונה
צו נעמן פֿאלגן · ניכֿטס גלערנט · וועלכֿט ניכֿט
אויך אין תורה נביאים אונ׳ כתובים גגרינדט
מיינט · אלזוא · דס ווען פֿאר הער גזאגט ווארדן ·
דס דיא רעכֿטי בנענונג פֿונדען לוטיראני אייגנטליך
זייא איוואנגיליקי . ווייל זיא זיך נאך דעם ברית
החדשה ריכֿטן · אדר בשורה טובה בלשון יון
איוואנגיליאן · זא הייסט דיזס זא פֿיל דיא זיך
נאך כל התורה כולה ריכֿטן · ווייל אין דעם ברית
החדשה ניכֿטס גפֿונדן ווירד · וועלכֿס ניכֿט אלי
נביאים שוין מקדמונים הער גלערנט העטן :
אונ׳ עבן דיזס מיינט דיא אורזאך ווארום אן זיך
פֿאר גנוגן דיזס ביכֿליין ווארינן דער רוב פֿון

דען

הקדמה

דען כללים פֿון דערן אמונה דיא גראבֿט איזט · אן
גטראפֿן ווערדן · מעתיק צו זיין : נעמליך דאז
מיט דיא יהודים זעהן מעכֿטן ערסטליך וואש נאך
דער תורה פֿון משיח דאך גלערנט וירד · צום
אנדרן דש הקב"ה פֿר ברחמיו וברוב חסדיו נאך
עד היום הזה איין פֿאלק איבר גלאזן · וועלכֿי זיך
אויף דען נאמן פֿון גאט אונ' זיינם משיח בטיטלן ·
אונ' זולן אלי עבֿודה זרה אויש צו רויאן פֿון צוויטן
דער ערדן · אונ' דיא קרון פֿון דער רעכֿטן
אמונה · דיא אלי אבֿות הקדושים גהאבט ·
ווידרום העֿר פֿאר צו ברענגן · דאמיט אן גאט
דיני שכם אחד אלש מיט איינר שולדר · אונ'
מקויים ווערדי וואש דער נבֿיא גזאגט ביום ההוא
יהיה ה' אחד ושמו אחד :

נור ווער צו ווינשן דש אלי יהודים וועלכֿי דיזט
ספֿר ווערדן דורך לייאנן וואלן · טון פֿאר
הער זוא העטן עוסק גוועזן אין תורה נבֿיאים
אונ' כתובֿים · דש זיא דארינן דיא רעכֿטי סודות
פֿון משיח אונ' פֿון אלן . וואט צו דיזן ענין גהערט ·
רעכֿט העטן פֿר שטיאן גלערנט · דען זוא
מעכֿטי אינן פֿיל לייכֿט איין אונ' דער אנדרי עקר אין
דיזן ספֿר ניכֿט זוא פֿרעמד פֿאר קומן · אלש עש
וואול גשעהן וירד : אליין וייל ידוע לכל איזט ·
דש דיא יהודים לעת עתה קיים אחר אן אלך

דען

הקדמה

דען פסוק רעכט לערנן · אונ׳ דש זיא זיך בעו״ה
ניכט איין אאל מטריח זיין דען זעלבן רעכט צו פר
שטיאן · בכן בקשתינו דש דאך איין איגליכר
יהודי נור זוא פיל יטרחות בייא זיך האבן מעכטי
אונ׳ זיך ניכט תיכל ואיר ארגז זיין ווען ער אין
דיזם ספר וואש אן טרעפן זאלטי · וועלכש אים
נאך זיינם עיין אלז אינות פר קומן קענטי ·
זונדרן זאל דענקן· סוד ה׳ ליראיו · דיא סודות פון
גאט זיין בייא דענן דיא זיך פאר אין רעכטשאפן
פירכטן · אונ׳ זאל דאהער זיך פאר נעאן רעכט
נאך צו פארשן ביז ער דען אאת פון גאט אונ׳ פון
זיינר תורה פינדט אונ׳ איביגליך לעבי · וויא דער
פסוק גיט דרשוני וחיו · פארשט נאך איר אויך
דש איר לעבט :

עבן אום רעשט ווילן · דא איט נעאליך דיא
יהודים דאך רעכט זעהן מעכטן דאש עש
וואהר זייא וואש איר אויבן גזאגט האבן · דש נאך
דער רעכטן תורה פון ברית החדשה אדר בטורה
טובה ניכטש גלערנט ווירד · וועלכש ניכט אין
תורה נביאים וכתובים גגרינדט איזט · אונ׳
דאאיט זיא אלזוא גאר קיינן פתחון פה ווירדי דיזי
כללים העטן · האט דער אעתיק ערשטליך
גדאכט איינן איקליכן עיקר אלזוא אפרט צו זיין זוא
וואול אויט תורה שבכתב אלז אויט תורה שבעל
פה :

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-248145-p0013-9

פה · דש גאר קיין ספק העט מעהר איבר
בלייבן קענן · אליין וויל עש פאר דיזט מאל
מכאה טעאיק ניכט גשטעהן קאנטי · זא האט
מן נור דיא כללים וויא זיא מן זיך זיין צום דפוס
גגעבן · בפרט וויל טון אין דעם פירוש איבר
דעם בריב פון פויל אן דיא רומיים בלשון אשכנז
פיל מיזט אב גהאנדלט ווארדן וועלכש צו דיזם
ענין געהערט : ווער אלזוא דען מאת בכל לבו
זוכט דער קאן דא זעלבשט ווייטר נאך פארשן :

שליסליך מוז נאך עטוואש גמעלדט ווערדן ·
נעמליך עש בילדט זיך דער רוב פון
דעם יהודים פון דעם משיח איין דש ער אלז אלך
בשר ודם קומן זאל אונ׳ זיא אלי צו טריק אונ׳ מלכים
מאכן : וויל נון דיזש מייני זאכי מיזט דא דורך
זיא זיך זעהר פר זינדיגן · אונ׳ גורם זיין דש מיר
גלות פר לענגרט ווירד · זא וואלן מיר לזכות
רבים עטוואש פון דיזם ענין מן פירן מויש זאלכן
מפרשים · וועלכי דיזי זאך אויש דען נביאים
בעמר פר שטיאן גלערנט : מיר וואלן אבר נור
דיא ווארטי פון דעם רמב״ם אן פירן · דיא ער
דא פון שרייבט אין זיינם פירוש איבר דיא ערשטי
משנה פון חלק · וואו זעלבשט עש אלזוא
הייסט ;

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-248145-p0014-4

הקדמה

אין אנו מתאווים ומקווים לימות המשיח לרוב התבואות והעושר · ולא שנרכב על סוסים ולא לשתות יין במיני הזמר · כמו שמחשבין מבולבלי הדעת · אלא התאוו הנביאים והחסידים לימות המשיח · ורבתה תשוקתם אליו · למה שיהי׳ בו מקבוץ הצדיקים · והנהגת הטובה והחכמה · וצדק המלך · ורוב יושרו · והפלגת חכמתו · וקרבותו אל האלהים · כמו שנאמר ה׳ אמר אלי בני אתה אני היום ילדתיך · ועשיית כל מצוות תורת משה וגו׳ : דאש הייסט אויך טייטש . איר גלוסטן אונ׳ האפן ניכט דעטט וועגן אויך דיא טאגי פון משיח · דש איר אלז דען פילי תבואות אונ׳ עושר האבן מעכטן · אויך ניכט דעטטוועגן · דש איר פיל רייכט אויף ספערדי רייטן· אונ׳ ויין טריקן קענטן בייא אלירלייא לוסטיגן חברותתות פון כלי זמרים · גלייך וויא אייניגי טוטים אונ׳ פתאים אונטר דען יהודים גדענקן · זונדרן איר האפן זאז וויא דיא נביאים · דען דיא נביאים אונ׳ חסידים האבן גלוסט צו דען טאגן פון משיח · אונ׳ אירי בגירד איזט גרויס צו אים גוועזן · וויל בייא אים זיין ווירד איין פר זאמלונג פון צדיקים · אונ׳ איינה גוטי אונ׳ קלוגי אויף פיארונג · אונ׳ וועגן דער גרעכטיגקייט פון דעם קיניג משיח · אונ׳ וועגן זיינה נאהנטהייט צו גאט ·

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-248145-p0015-0

הקדמה

גאט · וויא גזאגט ווירד · גאט׳ האט׳ צו איר
גזאגט · דאש ביסט איין זון · היינט האב איך
דיך גוואון :

עש איז אבר דאביא ניכט בליבן · זונדרן
איין איגליכר איז ווייטר גיאן אונ׳ בדענקן
וואש ישעי׳ נ״ג גשריבן שטיט · ער איז אויך
בדענקן · וואש דניאל אין טיאן ט׳ פסוק כ״ד ·
אונ׳ וואש מלאכי פיאן ג׳ פסוק א׳ גזאגט
האט · אונ׳ ריכט צו זאמן האלטן מיט דער
נבואה מיכה פיאן ה׳ פסוק א׳ · אונ׳ אליט פר
גלייכן מיט דעם וואש אין דעם ברית החדשה
אדר בשורה טובה גמעלדט ווירד אונ׳ איז דא
מייא בשטענדיג מתפלל זיין צו השי״ת הורני נא
את דרכך · לייגי מיר דיין וועג · וויא אויך ·
השיבני ואשובה · קערי דוא איך אום · זוא
ווערדי איך אום גקערט ווערדן · אלז דען ווירד
זיך גוויש הקב״ה מרחם זיין איבר דאש בלייבמל
פון זיינם ערבי ישראל · אונ׳ ווירד זיין נארן פון
איינן נרטטערין · אונ׳ זיא טריטטן מיט איינר
איביגן פרייד · אונ׳ אלז דען ווירד השי״ת גוויש
מיינה רייני שפראך קערן צו אלן פעלקרן דש אלי
ווערדן אין דעם נאמן גאטש אן רופן · אונ׳ אין
דינן וויא מיט איינר טולדר · דיזר ווערד זאגן איך

הקדמה

גהער צו גאט · אונ׳ דיזר ווירד גנענט ווערדן
מיט דען נאמן יעקב · אונ׳ דיזר ווירד מיט זיינר
האנט טרייבן צו גאט · אונ׳ ווירד זיך מיט דעם
נאמן ישראל נענן · והיה ה׳ למלך על כל
הארץ ביום ההוא יהיה יהוה אחד
ושמו אחד · שמע ישראל
יהוה אלהינו יהוה
אחד :

*****
****
***
**
*

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-248145-p0017-1

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-248145-p0018-6

פתיחרת הספר

של הדוכסים והשרים הישרים והמיוחסים · אשר עמדו על נפשם לקיים את דברי הספר הזה ·

אל הקיסר יר"ה

והוא כתב מבקש אמת ודובר תחנונים :

בשנת ת"קל ללידת ישוע

(דיזי פתיחה בגרייפֿט אין זיך איין טרייבן · וועלכֿט דיא דוכסים אונ' שרים אן דען קיסר יר"ה געטריבן האבן עהיר דיא עיקרים זיין איבר געבן ווארדן : דען אן אוז וויטן דט דיזט ספֿר אין דעם נאמן פֿון גרויטן דוכסים אונ' שרים דיא צו ענדי פֿון דיזם ספֿר גינענט זיין · עפֿנטליך פֿאר דעם קיסר אונ' פֿילן אנדרן שרים צו אויגטבורג אויף דעם רייכֿט טאג איזט פֿאר גלעזן ווארדן : אלזוא דט וועין אין דען עיקרים גזאגט ווירד אונז אדר מיר · זוא גיט דאט אלי ואל אויף דיא שרים זעלבטט · וויא אן אויט דיזר פתיחה נאך בעטר ווירד פֿר שטיאן לערנן :)

*

פתיחה

אלז (אדונינו הקיסר יר"ה) אין קורז פר
פלאסנר צייט איין גאיינן רייכש טאג
אלהיר גען אויגשפורג גנעדיגליך אויש גשריבן :
מיט דער אנצייגונג אונ' ערנשטליכן בגערן •
ערטשליך פון זאכן • דיא דען תוגר בטרעפן •
וועלכר איין ערב פיינר אייזט פון דעם נאמן אליר
קריטטן (משיחיים) • וויא נעאליך דען
זעלביגן מיט איינר דוירהאפטיגן הילף אונ'
בשטענדיגן מלחמה ווידרשטאנדן ווערדן קענטי :
צום אנדרן אויך • וויא דאך פון וועגן דער צוויא
שפאלטונג (מחלוקות) אין דער אמונה הקדושה
אונ' אין דען גלויבן פון דען משיחיים (קריטטן)
אעלכי גהאנדלט ווערדן • אום צו ראטשלאגן
אונ' פלייס אן צו ווענדן • דש אלי איינט איקליבן
גוטדינקן אונ' איינונג צווישן אונז זעלבשט אין ליבי
אונ' גיטיגקייט צו הערן • אונ' אום צו ערזעהן
אונ' צו ערוועגן • אונ' דיזעלביגי צו איינר איינליגן
אמרהייט צו ברינגן אונ' צו פר גלייכן • אונ' אליט
צו טון וואש צו ביידן טיילן ניכט רעכט ווערי אויש
גליגט אדר גהאנדלט ווארדן • אונ' דורך אונז
אלי איינה איינליגי אונ' ווארהאפטיגי אמונה אן
צו נעאן • אונ' צו האלטן : אויך דש גלייך וויא
מיר אלי אונטר איינם משיח זיין אונ' שטרייטן •

אלזוא

אלזוא אויך אלזי אין איינר גמיינשאפט אין איינר
כנסת (קירכֿי) אונ' אין אייניגקייט לעבן קענטן :
אונ' דא איר אונטן (צום ענדי פֿון אלן עקרים)
גגענטי קוהר פֿירשטן אונ' פֿירשטן · מיט אונזרן
פֿריינדן (בני ברית) עבן זוא צו דעם רייכֿשטאג
ערפֿאדרדט זיין · אלז וויא אנדרי קוהר פֿירשטן ·
פֿירשטן אונ' שטענדן · זוא האבן איר אונז
דארויף דערגשטאלט אויך גמאכֿט · דש איר אן
רוהם צו מעלדן מיט דען ערשטן היער הער
גקומן זיין :

אונ' וויל (אדונינו הקיסר יר"ה) דען קוהר
פֿירשטן אונ' אנדרן שטענדן אויך היער צו
אויגשבורג גלייך צו אן פֿאנג פֿון דעם רייכֿש טאג
אונטר אנדרן האט פֿאר לייגן לאזן · דש איין איגלייכֿר
פֿר מעגי פֿאר געלדש טרייבן פֿון (הקיסר יר"ה)
זיין גוט דונקן · אונ' איינונג · דער זעלבן אירדוניג
(טעות) צווישפאלט (מחלוקות) אונ' מיסברויך
האלבר וגו' · צו טייטש אונ' לאטיין אויף טרייבן ·
אונ' איבר אנטווארטן זאלן · דארויף דען אויז
זאך גנומן בדאכֿט אונ' גהאלטן ראטשלאגן
(אדונינו הקיסר יר"ה) אן דעם פֿר גאנגן
איטוואך פֿאר גטראגן ווארדן · אלז וואלטן איר
אן אונזרן טייל דאש אונזריגי פֿרמעגי דעס פֿאר

פתיחה

טראגט פֿון (אדונינו הקיסר יר"ה) אין טייטש
אונ' לאטיין אויך היינט פֿרייטאג איבר געבן ·
רעטט וועגן נון אונ' לום געהארזאם קיגן (אדונינו
הקיסר יר"ה) איבר רייכֿן אונ' איבר געבן איר אונזרי
כהנים (פֿפֿארהערן) אונ' פרעדיגר (דרשנים) אונ'
אירי לעהרן (תורה) אויך אונזר' גלויבן בקענטניס ·
וואט אונ' וועלכֿר גטאלט זיא אויט דעם גרונד
דער געטליכֿן הייליגן טריפֿט (תורה הקדושה) אין
אונזרן לאנדרן · פֿירשטן טיהאר · הערטאפֿטן ·
טטעטן אונ' גביטן · פרידיגן (דרשן) לערנן ·
האלטן אונ' אונטרריכֿטן : אונ' זיין קיגן (אדונינו
הקיסר יר"ה) אונזרן אלר גנעדיגטטן הערן · איר
אין אלר אונטר טעניגקייט ברייט ווילג · ווען דיא
אנדרי קוהר פֿירשטן · פֿירשטן אונ' טטענדי עבן
דער גלייכֿן זוויא פֿאכֿיגטי טריפֿטליכֿי איבר
געבונג פֿון אירן איינונגן אין טייטש אונ' לאטיין
אילונד אויך טון ווערדן · דט איר אונז מיט אירן
גליבטן אונ' אינן פֿון בקוועאליכֿן פֿר גלייכֿונג וועגן
אונטר רידן · אונ' דער זעלביגן פֿר איינגן וואלן ·
זאל פֿיל דער גלייכֿהייט נאך איאר איגליך איזט ·
דאז מיט אונזר ביידר זייטט טריפֿטליך פֿארברינגן ·
אונ' דיא גברעכֿן אונטר אונז זעלבטט אין ליבי אונ'
גיטיגקייט געהאנדלט · אונ' דיזעלביגי זוויא טפאלט
(מחלוקות)

(מחלוקות) · צו איינר איינציגן וואהרן רעליגיאן
(אמונת אמת) וויא איר אלי אונטר איינם משיח
זיין · אונ׳ שטרייטן אונ׳ דען משיח בקענן זאלן ·
אליש נאך פר ליט אפט גמעלדיט אויש טרייבן פון
(אדונינו הקיסר יר״ה) אונ׳ נאך דער געטליכן
וואהרהייט גפירט ווערדן מעגי : גלייך וויא איר
אויך גאט דען אלמעכטיגן מיט העכשטר דעמוט
אן רופן אונ׳ ביטן וואלן זייני געטליכי גנאד דא צו
צו שענקן · אמן :

וואו אבר ביים אנדרן העכן · פריינדן אונ׳
בזונדרש ביים דען קוהר פירשטן פירשטן
אונ׳ שטענדן פון דעם אנדרן טייל דיא האנדלונג
דער אמטן וויא דאש אויש טרייבן פון (אדונינו
הקיסר יר״ה) פראנג · אונטר אונז זעלבשטן אין
ליבי אונ׳ גיטיגקייט בקוועמליכי האנדלונג ניכט פון
שטאטן גיאן · אונ׳ ניגליך זיין וואלטי · זא בצייגן
איר צוואהר קלערליך · דש אן אונז אין קיינם שטיק
ערמאנגלן זאל · זא פיל מיט גאט אונ׳ גוויסן צו
קריסטליכר איינגקייט דינליך זיין קאן אונ׳ מאג :
וויא · (אדונינו הקיסר יר״ה) וויא אויך דיא
גמעלדיטי אונזרי פריינדי · דיא קוהר פירשטן ·
פירשטן אונ׳ שטענדי אונ׳ איין איגליכר ליב האבר
פון דער קריסטליכן רעליגיאן (אמונת המשיחיים)

פתיחה

דעם דיזי זאכן פאר קומן · אויז דעם נאך פאלגנדן בקענטנים פון אונז אונ׳ פון דען אונדיגן געעדיגליך פריינדליך אונ׳ גנוגזאם ווערדן צו פר נעמן האבן :

נאך דעם דען (אדונינו הקיסר יר״ה) פאר אאלט דען קוהר פירשטן · דען פירשטן אונ׳ דען שטענדן דש רייכש געעדיגליך צו פר שטיאן געגעבן · אונ׳ זונדרליך דורך איינה עפנטליך פאר געזעצי אונטר רייכטונג · אויף דעם רייכש טאג · וועלכר אים יאהר נאך דער קליינן צאל (לפרט קטן) זעקס אונ׳ צוואנציג צו שפייאר געהאלטן · דש (אדונינו הקיסר יר״ה) אין זאכן · דיא אונזרן היילגן גלויבן בטרעפן ניכט אין ווילן האבן עטוואש צו בשליסן · אויז דען אורזאכן · וועלכי דאביא געמעלדט ווארדן · זונדרן אין ווילן האבן בייא דעם פאבסט (אשפיור) אום איינה פר זאמלונג צו בפלייסיגן אונ׳ אין האלטונג צו טון : אונ׳ פאר איינם יאהר · אויף דעם לעצטן רייכש טאג צו שפייאר זוא האבן (אדונינו הקיסר יר״ה) דענן קוהר פירשטן פירשטן אונ׳ שטענדן אין דעם רייך דורך אייער קייזרליכי אייעטטעט מטאט האלטר אין דעם רייך · קיניגליכי ווירדי צו אונגרן אונ׳ ביהאם וגו׳ ווים אויך דורך דען רידנר (מליץ) אונ׳ פר ארדניטי קייזרליכי קאמיסאריאן דיזש אונטר

פתיחה

שנדרן פאר טראגן לאזן· פר מעגי איינר טריפטליכן
אונטר ריכטונג · דש (אדונינו הקיסר יר"ה) דאש
גוטדינקן פון דערזעלביגן שטאט האלטר · פון
אמטש פר וואלטר אונ' רעטי (יועצים) דש
קייזרליכן רעגימענטז · אויך פון דען אבוועזנדן
קוהר פירשטן' פירשטן אונ' שטענדן' באטשאפטרן'
זוא אויך דעם אויש גטריבנן רייכש טאג צו
רעגנשבורג פר זאמלט וואדן · פון וועגן איינר
אלגמיינן פרזאמלונג נאך גדאכט · אונ' אויך פאר
פרולטבאר ערקענט זאלכש אן צו שטעלן : אונ'
וויל זיך דיזי זאכן צוויטן (אדונינו הקיסר יר"ה) אונ'
צוויטן דעם פאבשט (אפיפיור) צום גוטן קריסטליכן
פרגלייך שיקטן · זוא צוויפלטן אדונינו הקיסר
יר"ה ניכט עס ווערדי דער פאבשט דאזו
גבראכט ווערדן איינה גמייני פר זאמלונג צו האלטן'
דעשט וועגן האבן אדונינו הקיסר יר"ה בלייגט
פליים אן צו ווענדן · דש דער גמעלדיטי פאבשט
צוגלייך מיט אדונינו הקיסר יר"ה איין זאלך גמייני
פר זאמלונג מיט דעם ערשטן אויש שרייבן אונ'
פר זאמלן לאזן :

אין זאלכן פאל · זוא ערביטן קיגן אדונינו
הקיסר יר"ה מיר אונז היערמיט אין אליר
אונטר טעניגקייט · אונ' צום איבר פלוס פערנר
אויך אין זאלכי גמיין פרייא קריסטליכי (כדת
המשיחיים

פתיחה

המשיחיים) פר זאמלונג · פון וועלכן אויך אלין
רייכט טאגן · זאם אדונינו הקיסר יר"ה ביים אירר
רעגירונג אין דעם רייך גהאלטן · דורך קוהר
פירטטן · פירטטן אונ׳ טטענדן אויט הויכן אונ׳
וויכטיגן בוועגונגן איזט גהאנדלט אונ׳ דורך דיא
טטיאן בטלאסן ווארדן · אן וועלכר גאייני פר
זאמלונג איר אונז נעבטט אדונינו הקיסר יר"ה
פון וועגן דיזר זעהר וויכטיגן זאך · שוין צו פאר
נאך רעכט מעסיגר וויז אונ׳ פורם ברופן אונ׳
אפפעללירט האבן : אן וועלכר אפפעללאציאן
איר אויך נאך אאלט אן העגניג בלייבן · אונ׳
אונז דורך דיזי אדר נאך פאלגנדי האנדלונג ניכט
דאפון בגעבן ווערדן · עט ווערדן דען דיזי
צווייא טפאלטיגן זאכן ענדליך אין ליבה אונ׳
גיטיגקייט · לויט דט אויט טרייבן פון אדונינו
הקיסר יר"ה גהערט . ערוואגן · בייאגליגט ·
אונ׳ צו איינר קריסטליכן איינגקייט פר גליכן :
וואופון איר היער מיט עפנטליך צייגן אונ׳
פראטעטטירן : אונ׳ איזט דאט אונזר אונ׳
דער אונזריגן בקענטניס וויא
אונטרטידליכי פון ארטיקול צו
ארטיקול הער נאך
פאלגט :

עיקרי האמונה והתורה
של עדת המשיחים
המכונים בלשון לעז
איוואנגיליקי.

דיא גרינדי פֿון דעם גלויבן אונ׳ פֿון דער לערנונג דער געמיינדי דער נוצרים · דיא גנענט ווירד עוואנגעליטי (דער טעם פֿון דיזר בנענונג שטיט אין דער הקדמה)

עיקר א

צום ערשטן זיין מוזי קהילות בייא אונז (לוטירמני) מודה אונ׳ לערנן פה אחד דש אין נאך דעם בשלוס פֿון דעם ווער וועלכש צו ניקיא וואר (דא פֿון צו ענדי דיזש פרק צו לעזן) אין אלן זייפֿל גלויבן אונז איין איינציג ישות אדר וועזן פֿון גאט אבר דאך אין דרייא גוונין אדר

פערשוינן · נעמליך דש דא זייא איין געטליך
ישות · וועלכש גנענט ווירד אונ וועלכש אויך
איזט גאט · איביג · און קערפערליך · און
טיילבאר · פון דער אלר גרעשטן מאכט
קלוגהייט · גיטיגקייט אונ וועלכש אויך איזט
דער בשעפפר אונ דער ערהאלטר פון אלן
דינגן · דיא זיכט באהר אונ נון זיכט באהר
זיין · אונ דש דאך אין דעם איינם זיין דרייא
גוונין אדר פערשוינן פון איינר זייא ישות
(וועזן) אונ פון גלייכר גוואלט אונ פון גלייכר
איביגקייט · דהיינו (דער ערשטי גונן הייסט
אב) דער פאטר · (דער אנדרי הייסט בן)
דער זון · (דער דריטי הייסט) רוח הקודש :
אונ דורך דאש וואֹרט גוון אדר פערשון ווירד
ניכט איין טייל אויך ניכט איינה אייגנשאפט
אין איינם אנדרן פר שטאנדן · זונדרן עש
ווירד דארורך פרשטאנדן איין זאלכש ישות דאש
דא פאר זיך זעלבשט בשטיאן קאן · גלייך וויא
דיא חכמים הראשונים (פון דען משיחיים
דא פון זו ענדרי פון דיזם פרק עטוואש גמעלדט
איזט) זעלביגי וואֹרט אין דיזם ענין (פון
שילוש) גברויכט האבן :
דיזם נאך ווערדן פר ווארפן אלי אינות אונ
פאלשי לערנונגן · דיא ווידר דיזן עיקר
זיין ·

זיין · אלז לעצט דאש מינות פון מאניס אונ׳ דיא
מיך נאך פאלגן · אלז וועלכי גזאגט האבן דש
צווייא געטר ווערן · איין גוטר אונ׳ איין בוזר ·
אויך דאש מינות פון דען כתות דיא גנענט
ווערדן וואלינטיניאני · אריאני · איימאניאני ·
אונ׳ פון מחמד מיט דענן דיא אן אים אן בהעפטן ·
אונ׳ פון אלן אנדרן · דיא דיזן גלייך זיין :
דעשט גלייכן ווירד פר ווארפן דאש מינות פון
דען אלטן אונ׳ נייאן זאמוזאטיני · אלז וועלכי
פאר געבן · דש נור איין גאט אדר פערשוין
זייא · אונ׳ פון דען אנדרן צווייאן נעמליך פון
בן אונ׳ רוח הקודש דא מאכן זיא בעראה אונ׳
ברשעות אויז לייא פאלשי טענות אונ׳ זאגן ·
דש עש קיינה אונטרשידליכי פערשוינן זיין ·
זונדרן מימרא דאש ווארט · בדייטי איין ווארט ·
וועלכש אין דורך דיא שטים אויז שפריכט :
אונ׳ רוח בדייטי איינה בוועגונג דיא אין דען
קרעאטורן גשאפן איזט :

פירוש המלות זרות

ניקיא איזט איינה שטאט אין אזיא · בייא
דעם קליינן ים · וועלכש דיא תוגרים
איזניך נענן · זיא ליגט אין דער מדינה · דיא
פאר דיזם ביטיניא היש אילונד אבר אויך נ

נאטוליא גרעכנט ווירד אונ' ווער דיא הויבט
שטאט : דיא ישמעאלים נענן דיזי שטאט
היינט צו טאג איהניט אדר אויך איזניק :
אלז אין פֿר מעהרונג דער טאגי נאך דעם
טויט דער משולחים אונ' אליר תלמידי אות
פֿון ישוע אין דען ערשטן דורות פֿילי מורי טקר
אויך גשטאנדן וואהרן אונ' אלירלייא אינות אין
גפֿירט·זונדרליך אבר איינראיט דעם נאמן אריאוס
אונ' איין אנדרר מיט דעם נאמן מאניס · אונ' נאך
פֿילי מער · דא פֿון ווייטר פֿאלגן ווירד · זא
האט דער קיסר קונסטאנטינוס · וועלכט דער
ערשטי קיסר גוועזן · זא דיא אמונה דער
נוצרים אן גנומן אונ' אויז גברייטיט האט · אין
דעם צוואנציגסטן יאר פֿון זיינם קיניגרייך
בשנת ארבע אלפים שמונים וחמשה · אדר
למנין הנוצרים שלש מאות חמשה ועשרים ·
איין בפֿעל געבן דש דיא ראשים אונ' אבירי
הרועים אויז יון אונ' ארץ ישראל זיך דא הין
נאך ניקיא פֿר זאמלן מעכטן · אונ' איינן ווער
האלטן · אופֿן דארינן צו אונטר אבן וואש אינות
איזט אדר ניכט · אונ' ווען זיא נאך גנוימר
חקירה אונ' דרישה פֿינדן ווערדן דש עטוואש
אינות פֿאר האנדן · אז זאלן זיא עש אב טאפֿן·
אונ' דאגעגן גוויסי עקרים נאך דער תורה פֿון

בריתּ החדשה אויך זעהן · וואור נאך זיך אלי
קהילותּ ריכֿטן זאלן · וועלכֿש אויך גשעהן
איזט · אונ׳ וואר דער קיסר זעלבשט מיט אין
דעם ווער: אונטן צו ענדי דיזט ספֿר זיין אירי
עקרים אויך צו פֿינדן :
מאנים אדר מאני · וואר אויש פרס גבירטיג ·
אונ׳ פֿינג אן אין דעם דריטן דור נאך
דער גבורט פֿון ישוע פֿיל איונות צו לערנן · אונטר
וועלכֿן דיזט דאס אליר גרעסטי אונ׳ ערגסטי
גוועזן איזט דש ער פֿאר גאב עס וועהרן שתי
רשויות · וויא אין דעם עיקר זעלבסטן אן
גפֿירט איזט: מן קאן אויך זעהן וואטר׳ אברהם
אין דעם ספר שלשלתּ הקבלה פֿון אים
גשריבן האט :
וואלענטיניאני דיזי מינים ווערדן גנענט נאך
דעם נאמן פֿון אירם ראש ·
דער הים וואלענטינוס · אויט אלרים : ער
לעבטי צור צייט פֿון אנטונינוס הקיסר ·
דער מיט דעם צו נאמן גנענט וואורד פֿרום :
דיזר וואלענטינוס אבר זאל איין גלויטר אלוואר
אונ׳ בעל דברן גוועזן זיין · אונ׳ דא ער גראכֿט
איין ראש הקהל צו ווערדן אונטר דען נולרים
אונ׳ ער וואר דאך ניכֿט דא צו אויש גווילט ווארדן ·
זונדרן איין אנדרר · דא וואר ער ברוגז דריבר אונ׳

גינג דריבר לתרבות רעות · פינג אליר לייא
מינות אן · זונדרליך לערנטי ער דש דרייטיג
געטר ווערן וואורגטר פונפצעהן נקבות זיין זאלטן·
אונ' דער גלייכן שטות מעהר :

אריאני קומן הער פון איינם דעם אריאס
אדר פיללייכט אריה הים וועלכר
איין לאנד רב וואר צו אלכסנדריא אין מצרים ·
אונ' וייל ער איין גרויטר בעל גאוה גוועזן · זוא
ווער ער גערן העכר גווארדן · אונ' דא דיזש
ניכט גשעהן זונדרן איין אנדרר מיט דעם נאמן
אלכסנדר איבר איהם גזעצט ווארד · גינג ער
אויך מיט רגזה לתרבות רעות אונ' לערנטי
מינות :

מחמד דיזר איזט בקאנט גנוג · דש ער זיך
נעמליך פאר איין נביא אונ' משולח
פון הקב"ה אויש געבן · אונ' דורך זיינה תורה
דיא קוראן אדר אלקוראן גנענט ווירד האט ער
כמעט אלי אומות אין אזיא אונ' אפריקא פר
פירט · וויא דא זיין מאל דיא ישמעאלים ·
דיא קדרים · דיא תוגרים אונ' פילי אנדרי
אומות אונ' מלכיות מעהר : ער וואר ערשטליך
ביים איינר רייכן אלמנה משרת · אונ' מוזטי
איר העלפן משא ומתן טרייבן · דער נאך
וויל ער זיך גוט דא צו שיקטי · נאם אין דיא
אלמנה

אלמנה צום מאן · אונ׳ היער אויך פינג ער אליר ליים ערוות אונ׳ תחבולות צו טרייבן · ביז ער איינה נייאה אמונה האט אנליא גוועזן · אונ׳ נאך דעם איניגי גזלנים אונ׳ אנדרי צו איס גפאלן זיין · דא גינג ער פון איינם מקום צום אנדרן · אונ׳ וואר אלזו לאנג מענה ומילר ביז זיא זיינה אמונה אן נאמן · דען ווען זיא דיזט ניכט טאטן זוא ליס ער אלי דן זיין במיתות משונות ומאכזריות : דס אלזוא מער באונס אן איס האבן אמאין גוועזן אלז ברצון · ער איזט גבוירן בשנת ארבע אלפים של״א · אדר תתק״עא למנין הנוצרים · אין דער שטאט מיקא · ביים דעם ים סוף :

זאמוזאטיני דיזי ווערדן אלזוא גנענט נאך דעם נאמן פון אירם ראט ·

וועלכר אויז דער שטאט זאמוס געבירטיג וואר · אונ׳ היס פולוס · ער וואר ראט הקהל צו אנטיוכיא : אונ׳ אויב ער שון זעלבסט ניכט דער ראט איזט פון דיזר כיתה אונ׳ פון דער זעלבן אמונה · זונדרן איין אנדרר מיט דעם נאמן נאיטוס אויז זמירנא · זוא ווערדן זיא דאך נאך זיינן נאמן גנענט · וויל ער דאס זעלביגי אמונה אן אלר ערשטן האט גלערנט אונ׳ עס נאך גזוכט צו פר אנטווארטן · ווא

דען עבן דיזי כיתה אויך זאביללימאני גנענט ווערדן · נעמליך נאך איינם דער זאביללימאוס היס · אויס אפריקא אונ׳ דעמן זיין רבי גוועזן · אונ׳ איין תלמיד פון דעם ראש בריון נאיטוס · נעמליך עבן אויס דער פאריגן אורזאך.

עיקר ב

צום אנדרן לערנן אונ׳ גלויבן מיר · דס אלי מענשן · וועלכי נאך דעם חטא פון אדם הראשון בדרך הטבע גבוירן ווערן · אין זינדן גבוירן ווערדן · דאס איזט · (זיא זיין מטבע) אן פורכט פאר גאט · און פר טרויאן צו גאט · זונדרן פיל מער האבן לוסט אונ׳ בגירדי · לום ביזן אונ׳ זיין גנייגט דא צו פון מוטר לייב אן (וויא אויך דיא רבנים זאגן יצר הרע שולט באדם משעת יצירה) · אונ׳ לערנן אויך דס דיזט אן גבוירני חולאת נעמליך דיזי ביזי אדה וועלכי פון אדם הראשון הער איינם אן גבוירן איזט · באמת זינדי זייא · אונ׳ דס זעלביגי אלי ורטיע אונ׳ מחייב איזט אונ׳ ברינגט אויך שוין פון נון דען איביגן טויט איבר דיא · וועלכי זיך ניכט ערנייארן דורך דיא טבילה אונ׳ דורך דען רוח הקודש :

דעשט וועגן ווערדן פר ווארפן דיא פילאגיאני

אונ׳

אונ׳ אנדרי וועלכי ניכט אודה זיין וואלן · דש
דער חטא וועלכן איר פֿון אדם הראשון ערבן ·
באמת איין חטא זייא : אונ׳ דא מיט זיא דען
כבוד פֿון ירדען זכות דש משיח אונ׳ פֿון זיינן
מתנות חנם מעכֿטן קליין מאכֿן : זוא זיין זיא
מפֿלפֿל אונ׳ זאגן · דש דער בן אדם קענטי
מיט זיינם אייגנן כוח׳ אונ׳ יכולת פֿאר הקב״ה
גרעכֿטפֿערטיגט ווערדן :

פירוש המלות זרות

פילאגיאני קומן הער פֿון פילאגיאוס · איינם
גלח אויט ענגלאנד · זו מן פֿאנג
פֿון דעם פֿינפֿטן דור נאך ישוע אדר בשנת
ת״ה · למנין היהודים בשנת ארבע אלפים קס״ה :
זיין אינות וואר בפֿרט דאס יעניגי וואס אין
דעם עקר גמעלדט איזט :

עיקר ג

צום דריטן לערנן איר · דש דאס מימרא דיי׳ ·
דאס איזט דער בן אלהים זיך האט
מתלבש גוועזן אין איינה מענטשליכי טבע אין
דעם לייב פֿון דער יונגפֿרויא מרים (עליה
השלום) · דא מיט צווייא נאטורן · נעמליך איינה
געטליכי אונ׳ איינה מענטשליכי אין איינר פערשון

מעכטן פֿר קויפֿט אונ' פֿר בונדן זיין גאנץ און
צו טרעגליך · אונ' אין משיח אויז מאכן · דער
באמת גאט איזט · אונ' באמת איין מענש ·
דער געבוירן איזט פֿון דער יונגפֿרויא מרים ·
אונ' באמת יסורים געליטן האט · אויף
דאש האלץ געהענקט · דא דראן געשטארבן · אונ'
דער נאך בגראבן · אויף דש ער אונז דען פֿאטר
(אים הימל) מעכטי מכפר זיין אונ' איין אפֿפֿר
זיין · ניכט נור אליין פֿאר דען חטא פֿון אדם
הראשון · זונדרן אויך פֿאר אלי אנדרי ווירקליכי
זינדי דער מענשן : אויך לערנן זיא דש עבן
דער זעלביג משיח גווירדט איזט אין דיא גרוב ·
אונ' באמת אן דעם דריטן טאג ווידרום אויף
גשטאנדן · דער נאך הין אויף גגאנגן אין
הימל : דש ער זיצן מעכטי צו דער רעכטן
האנד פֿון דעם פֿאטר · אונ' אין אייביגקייט
קיניג זיין · אונ' געוועלטיגן איבר אלי קרעאטורן
אונ' הייליגן מעכטי דיא יעניגי · זא אן אים
גלויבן · דורך דען רוח הקודש · וועלכן ער
אין אירי הערצן שיקט · דער זיא פֿיהרן טריטטן
אונ' אויך אונטרן אונ' בשיצן זאל · ווירד
דען שטן · אונ' ווירד דיא געוואלט פֿון דעם
חטא: אויך לערנן איר דש עבן דער זעלביג משיח
צו קינפֿטיג אפֿן באהרליך ווירד ווידר קומן צו
ריכטן

ריכטן דיא לעבנדיגי אונ׳ דיא טויטן וגו׳ · נאך דעם יסוד אונ׳ עקר פֿון דעם משיחי ישוע :

עיקר ד

צום פֿירדן גלויבן אונ׳ לערנן מיר · דש דיא מענשן ניכט קענן גרעכטפֿערטיגט ווערדן פֿאר גאט דורך אייגנן זכיות אונ׳ מעשים טובים · זונדרן דש זיא אונזן סליחת העוונות אונ׳ דיא גרעכטיגקייט מקבל זיין דורך חסד חנם · פֿון וועגן דש משיח · אונ׳ פֿון וועגן דען גלויבן אן אים · דא זיא נעמליך גלויבן · דש זיא חסד ערלאנגן אונ׳ דש איהנן דיא זינדי פֿר געבן ווערדן פֿון וועגן דש משיח · וועלכר דורך זיין טויט פֿאר אונזרי זינדי גנוג גליטן אונ׳ כפרה געגעבן האט : דען דיזן גלויבן רעכנט גאט צור גרעכטפֿרטיגקייט פֿאר אים · וויא דער פסוק זאגט אין דעם בריף פֿון פויל אן דיא רומייר סימן ג׳ · אונ׳ סימן ד׳ :

עיקר ה

צום פֿינפֿטן · אום נון זאלכן גלויבן צו ערלאנגן · זא האט הקב״ה אתקן געוועזן (אן גיאורדנט) דיא עבודת הכהנים · נעמליך צו דרשן דיא בשורה טובה · אונ׳ דיא יעניגי זאכן

אויס צו טיילן · וועלכי צום לייבן פון דעם ברית
של חמר זיין געבאטן ווארדן : דען דורך דיזי
צווייא זאכן · שענקט הק"בה אלז דורך דאש
מיטל דען רוח הקודש · דער דא ווירקט אן
דעם ארט אונ' צו דער צייט · דאז עס הטי'
וואול געפאלט דען גלויבן אין דענן · וועלכי דיא
בשורה טובה הערין · אלז וואורין גלערנט
ווירד · דש הטי' אונז גרעכט מאכט ניכט פון
וועגן אונזריר זכיות · זונדרן פון וועגן דש
משיח · אונ' דיזש גשיכט ווען איר זאלכש באמונה
שלמה גלויבן :

דעשט וועגן ווערדן דיא יעניגי מינים פר
ווארפן · דיא אנאבאפטישטא היימן ·
ויא אויך אלי אנדרי · וועלכי לערנן · דש מן
קענטי דען רוח הקודש עמפפאנגן אן דאש
ווארט פון דער בשורה טובה · וועלכש מן מיט
דעם אונד אויס שפריכט · זונדרן ווען מן זיך
זעלבשט צו ברייטט במחשבה ובמעשה :

פירוש המלות זרות

אנאבאפטישטא דיזש ווארט איזט איין שם
מורכב אויס דעם לשון
יון · נעמליך פון אנא · דאש איזט טייטש עוד
ווידרום · נאך איין מאל · אונ' פון באפטיסטא

דאט הייסט איינר דער טובל איזט · אונ' ווערדן
דיזי איניס אלזוא גנענט · וויל זיא אויט דער
איינונג דט זיא אליין חסידים ווערן אונ' אלי
אנדרי נולרים לויטר רשעים · אלי דיא יעניגן
וועלכי פון תפל אמונה זונדרליך לו אינן זיך וואלטן
ארבק זיין · נאך איין ואל האבן טובל גוועזן ·
אונ' דרום הימן זיא אנאבאפטיסטי · כלומר
טובלים עוד · דיא דא דיא טבילה אשנה זיין
אונ' נאך איין ואל טובל זיין · זיא האבן וואול
נאך אער אינות אונטר זיך · ויא ווייטר אין
דען אנדרן עקרים פאלגן וירד · אליין וייל
דיזט דאט גרעסטי איזט · זוא ווערדן זיא דא
פון גנענט : אויך טייטש הייסן זיא וידר
טויפר : אויב נון גלייך זוא וואול לוטיר זעלבסט
אלז אנדרי נאך אים דיזה כתה פר וארפן האט
זוא האט זיא זיך דאך אתפשט גוועזן · אונ'
וואונן פיל דא פון אין האלאנד אונ' אנדרן פרייאן
אקוואות · זונסטן אבר אנן זיא זיך בשתיקה
האלטן : זיא ווערדן אויך גנענט אינאניטטן :
דער אן פאנג פון דיזם אינות איזט טוין גמאכט
ווארדן בייא דעם אינות פון נובאטיאני אין
אפריקא אונ' לו רוים : וואו פון דער נאך אין
דעם לוועלפטן עיקדוירר גמעלדט ווערדן :
אין אטכנז אבר האט דיזט אינות אן גפאנגן

אין דען טאגן פון לוטיר : נעאליך צו אינטטר :

עיקר ו

צום זעקסטן לערנן איר · דש זאלכר גלויבן זאל גוטי פרוכט בריגגן · אונ׳ דש אן דיא מעטים טובים · וועלכי הק״בה גבאטן האט · טון אונ פון וועגן דען ווילן פון גאט · ניכט דש איר אונז פר זיכרן וואלטן דורך זאלכי ווערקי דיא גרעכטפערטיגקייט פאר גאט צו פר דינן : דען איר עמפפאנגן דיא פר געבונג אונ׳ דיא גרעכטפערטיגקייט דורך דען גלויבן גלייך וויא עס דיא ווארטי פון דעם משיח זעלבשט בצייגן · ווען ער גשפראכן (בטורה טובה דורך לוקאס סימן י״ז פסוק י׳) ווען איר אליש גטאן האבט · זא שפריכט · איר זיין ניכטש נוציגי קנעכטי : עבן אלזוא לערנן דיא חכמים הראשונים : דען אמבראזיאוס זאגט · דיזש איזט בשלאסן ביא גאט · דש איין איגליכר · דער אן דעם משיח גלויבט זעליג ווערדי · אהני ווערקי · זונדרן דורך דען גלויבן אליין בחינם עמפפאנגט ער פר געבונג דער זינדן :

עיקר ז

צום זיבנדן לערנן מיר · דש אלי לייט, איינה
קהילה קדושה זיין אונ׳ בלייבן מוז :
איינה קהילה קדושה אבר איזט איינה פר זאמלונג
פון דען גלויביגן · ביא וועלכר דיא בשורה
טובה פון דעם משיח רעכט גלערנט ווירד ·
אונ׳ דיא זאכן · וועלכי הק״בה צום צייכן פון
דעם ברית החדש גגעבן · רעכט נאך דער
תורה פון ברית החדשה פר וואלטיט ווערדן :
דען דיזט איזט גנוג צו דער וואהראפטיגן
איינגקייט פון דען קהילות דער משיחיים ·
דש איין העליגליך נאך דעם רעכטן פירוש דיא
בשורה טובה גדרשת ווירד · אונ׳ דיא צייכן
פון דעם ברית החדש אדר גנאדן פר בונד
אויש גטיילט ווערדן · אונ׳ עש איזט ניכט דא צו
ניטיג דש איבראל איינרלייא חוקים אדר מנהגים
וועלכי מענשן האבן אתקן גוועזן זאלן געהאלטן
ווערדן · גלייך וויא דער משולח שאול
גזאגט האט אין זיינם בריב אן דיא גלויביגי
צו עפיזום טיאן ו׳ · איין גלויבן ·
איינה טבילה · איין גאט · אונ׳ איין
פאטר צו אלן :

עיקר ח

צום אכטן · אויב טוין דיא קהילה דער
משיחיים אייגנטליך ניכט אנדרשט איזט
אלז איינה פר זאמלונג פון דען ווארהאפטיגן
גלויביגן אונ׳ הייליגן · דאך · וויל אין דיזם
לעבן פיל פאלשי משיחיים אונ׳ טאייליכר זיין ·
זא זיין דיא זאכן וועלכי לום לייכן דש גמארן
פר בונדש גברויכט ווערדן גלייך וואול קרעפטיג ·
אויב זיא טוין דיא יעניגי · וועלכי זיא פר
ריכטן · ניכט פרום זיין · אונ׳ דיזש נאך דעם
אויש שפרוך דש משיח אלז וועלכר גזאגט ·
דיא סופרים אונ׳ דיא פרושים זיצן אויף דעם
שטול פון משה וגומר : אלזוא בלייבן דיא
לייכן פון גמארן פר בונד · אונ׳ דיא דרשה פון
דער בשורה טובה פון וועגן דער אן ארדנונג
אין בפעהל פון דעם משיח קרעפטיגליך ·
אויב זיא גלייך דורך בוזי משרתים פר
ריכטיט ווערדן :

דעשט וועגן ווערדן פר ווארפן דיא
איניגן וועלכי דאנאטיסטי הייסן ·
אונ׳ אלי אנדרי דער גלייכן · וועלכי אנדרשט
לערנטן :

דאנאטישטי

פירוש המלות זרות

דאנאטישטי פֿון איינם אב בית דין אונ׳ ראש
הקהל פֿון דען נוצרים צו קארטאגא
אין אפֿריקא · דער דונאטוס הים · דער האט
עבן צו דער צייט אינות אן גפֿאנגן אין אפֿריקא
אונ׳ מריאום אין אזיא · נעמליך צור צייט דש
קיסר קונסטאנטינום : אונ׳ אויב גלייך דער
קיסר זיך האט מטריח גוועזן דיזש זיין אינות
אויס צו רויאן: זא האט עש דאך ניכֿטש העלפֿן
וואלן · ביז ענדליך דער תוגר איז תקיף גווארדן
אונ׳ דיא אמטלה אין אפֿריקא ערהאלטן · דא
זיין זא וואול דיא אינים אלז אנדרי נוצרים דא
זעלבשט מאם אויש דעם טורט, פֿר טילגט
ווארדן :

עיקר ט

צום נײנטן לערנן איר · פֿון דער טבֿילה דש
זיא ניטיג זייא צו דער זעליגקייט · אונ׳
דש דורך דיא טבֿילה דיא גנאדי גאטש אן גבאטן
ווערדי · אונ׳ דש דיא קלייני קינדר אוזן נטבל
ווערדן · אלז וועלכי דורך זאלכי טבֿילה צו
גאט גנאהט אונ׳ אין זייני גנאדי אויף גנומן
ווערדן :

דעשט

דעשט וועגן ווערדן דיא איניס פר ווארפן ·
וועלכי דיא טבילה וירד הוילן ·
(אנאבפטיסטא) אלז וועלכי לערנן דט מן קליינה
קינדר ניכט זאל טובל זיין · אונ׳ דט דיזעלביגי
אן טבילה קענן זעליג ווערדן :

עיקר י

צום לעהנרן · פון דעם חוק · דער דא
געהערט צו דען לייכן פון דעם גנאדן פר
בונד אונ׳ גנענט וירד דיא נאכט מאלצייט דט
הערן (משיח) לערנן איר · דט דער גוף אונ׳
דאש דק פון דעם משיח באמת אונטר דער
גשטאלט פון ברויט אונ׳ ויין (וועלכש בייא דער
עבודה פון דיזם חוק גברויכט וירד) גענגן
ווערטיג זייא · אונ׳ דא מן דיזר עבודה אויט
גטיילט אונ׳ גנאמן וירד : דעסט וועגן ווערדן
אלי פר ווארפן דיא אנדרשט לערנן :

עיקר יא

צום איילפטן לערנן איר פון דער ווידוי (בלשון
אשכנז בייכט) דט מן אין דען בתי כנסיות
(בלשון אשכנז קירכן) לוויטן זיך אונ׳ לוויטן דעם
כוהן זייני חטאים זאל אורה זיין אונ׳ פון אים
דיא פר זיכרונג פון כפרת החטאים ערלאנגן

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-248145-p0044-1

אונ׳ דיזן מנהג ניכט פֿאלן לאזן · אויב טון אין
דער ווידוי זעלבשט ניכט ניטיג איזט אלי שגיאות
עוונות אונ׳ פשעים בפרטיות צו ערצילן · דיא ווייל
דאך זאלכש ניכט מיגליך איזט · וויא דער פסוק
זאגט תהלים י״ט שגיאות מי יבין · ווער קאן
דיא אישגרייפֿן פריבן וגו׳ :

עיקר יב

צום צוועלפֿטן פֿון דער תשובה לערנן איר :
דש דיא יעניגי · וועלכי נאך דער טבילה
(טויף) גזיינדיגט האבן · צו אלר צייט · ווען
זיא נור תשובה טון · פֿר געבונג דער זינדן
ערלאנגן · אונ׳ דש דער כהן אין דיא פֿר
זיכרונג דא פֿון ניכט פֿר איידן זאל : עש
בשטיט אבר דיא תשובה אויש צווייא טייל ·
דער ערשטי איזט איין צו בראכן הערץ אונ׳
חרטה · אדר דיא שרעקן דש ביזן הערצנש אונ׳
געמיטש נאך דעם דיא זינדן ערקענט ווארדן :
דער אנדרי טייל איזט דער גלויבן · וועלכן
דער חוטא אלזוא ערגרייפֿט אויש דער גוטן
באטשאפֿט פֿון דעם משיח · אדר דורך דיא
פֿר זיכרונג פֿון סליחת החטאים · אונ׳ דא
בייא גלויבט · דש דורך אונ׳ פֿון וועגן דש
משיח דיא זינדן פֿר געבן ווערדן · אונ׳ דיזר
גלויבן

גלויבן טריטטיט דאט הערן אונ' דאט גאיט :
אונ' בטיראט עט פון דען טרעקן :

נאך דיזם אזן אוז איינה פרבעטרונג פאלגן · נעאליך אן אוז (בכל מה דאפשר) פון זינדן אב וויכן · אונ' אעטים טובים טון · דען דיזט זאלן דיא פריכטי פון דער תשובה זיין · גלייך וויא יוחנן שפריכט אין דער בטורה טובה דורך לוקאס סי' ג' · טוט אדר ברינגט פריכטי דיא דא ווירדיג זיין צו דער תשובה :

דעשט וועגן' ווערדן פר ווארפן אלי איינים דיא דא לערנן דט דיא יעניגי · וועלכי איין מאל ווערן גרעכטפערטיגט גווארדן ניכט ווידר קענטן דען רוח הקודש פר לירן : אויך ווערדן דיא יעניגי פר ווארפן · וועלכי בהויבטן וואלן · דט איינגי אענטן זוא פולקומן אויף דיזר וועלט ווערדן · דט זיא גאר ניכט אער זינדיגן קענטן :

אויך וווירד פר ווארפן דיא כיתה דיא גנענט ווירד נובאטיאני · אלז וועלכי דענן יעניגן · דיא נאך דער טבילה (טויף) גזינדיג האבן אונ' ווידר תשובה צו טון פר זאגטן · ניכט וואלטן דיא פר זיכרונג פון פרגעבונג דער זינדן מיט טיילן :

אויך

אויך ווערדן דיא פר ווארפן · דיא דא
ניכט לערנן דש אין אונז דורך דען גלויבן
(אן דעם משיח) פר געבונג דער זינדן ער
לאנגן · זונדרן זאגן · דש זאלכש געשעהי דורך
אייגני זכיות פון וועגן דער מעשים טובים :
אויך ווערדן דיא פר ווארפן · וועלכי געוויסי
כללים בייא דער תשובה פאר שרייבן
אונ׳ זאלכי פאר ניטיג האלטן דיא אייביגי שטראף·
אודר אויך נור דיא שטראף אין דעם גהינם
דא דורך מכפר צו זיין :

פירוש המלות זרות

נאוואטיאני קואן העד פון לווייא איינים ·
איינר וואר אויז אפריקא אונ׳
היס נאוואטוס · אונ׳ דער אנדרי וואר אויז
רוים אונ׳ היס נוואנטיאנוס : דיזש געמאך אין דעם
דריטן דור נאך ישוע : זיא האבן אויך דען
אן פאנג געמאכט צו דעם אינות · דש אויך דיא
אנדרי נוצרים · וועלכי זיך צו איין וואלטן
בהעפטן נאך איין מאל אויזטן נטבל ווערדן ·
דיא טון פאר בייא דעם פינפטן עקר אן
געלייגט ווארדן :

עיקר י״ג

צום דרייצעהנדן · פון דעם גברויך דער
זאכן · דיא צום צייכן דש גנאדן
פר בונדש זיין · לערנן איר · דש דיזעלביגי איין
גזעצט וואָרדן ניכט נור דעשט וועגן · דא מיט
זיא צייכן זיין · דא ביים אן דיא משיחיים
(נוצרים אדר קריסטן קענן מעכטי זונדרן דש זיא
צייכן אונ׳ זייגנים זיין מעכטן פון דעם ווילן גאטש
געגן אונז · אום אונזרן גלויבן דא דורך צו ערוועקן
אונ׳ צו שטערקן :

דארום וויר ערפֿאָרדט · דש דיזעלביגי
רעכט גברויכט ווערדן · נעמליך
אלזוא · דש מן דא ביים גלויבט מן דיא יעניגי
הבטחות אונ׳ פר הייסונגן · וועלכי דאדורך
פאר גשטעלט אונ׳ ערוויז ווערדן :

דעשט וועגן ווערדן דיא פר וואָרפֿן · וועלכי
לערנן דש דיא צייכן פון דעם גנאדן בונד גרעכט
מאכן · ווען מן זיא נור אויז גוואונהייט אלז איין
מנהג גברויכט · אונ׳ לערנן ניכט · דש דא ביים
דער גלויבן ערפֿאָרדרט ווערדי · וועלכר גלויבט ·
דש דיא זינד פר געבן ווערדן דורך דאש ·
וואורויך דיא צייכן ערוויז זיין :

עיקר יד

צום פירלעהגרן לערנן איר פון דעם סדר
אין דער קהלה · דט ניאמנד זאל אין
דעם בית הכנסת עפנטליך דרשן אדר דיא
לייכן פון דעם גמארן פר בונר פר ריפטן · עט
זייא דען דט ער ארדנטליך כראוי איזט דא
מויט גוויאלט ווארדן :

עיקר טו

צום פונפלעהגרן · פון דען מנהגים אין דען
קהלות · וועלכי מענטן גמאכט האבן
לערנן איר · דט מן דיא יעניגי מנהגים האלטן
זאל דיא דא אן זינדי קענטי גהאלטן ווערדן ·
אונ׳ דא נילליך זיין צו שלום ושלוה אונ׳ צום גוטן
סדר אין דער קהלה · וויא לאטל זיין אייניגי
פייאר טאג אונ׳ יאים טובים · אונ׳ דער
גלייכן :

דאך אוזן דיא לייטי דא בייא ערמאינרט ווערדן ·
דט זיא איר גמיט ניכט דא מיט בטווערן
זאל · אונ׳ מיינן אלז ווען זאלכי דינגי ניטיג ווערן
צו כפרת חטאים אונ׳ חיי עולם הבא :

איבר דיזט ווירד נאך בייא אונז גלערנט : דט
אלי מצות אונ׳ חוקים · וועלכי מענשן

המבן

האבן אתקן גוועזן אום דאדורך הטי׳ אכפר צו
זיין אונ׳ גנאדי צו פר דינן · דיא זיין ווידר דער
בטורה טובה אונ׳ ווירד דיא תורה פון דער
אמונה אן דעם משיח :

דעשט ווענן זיין דיא גליבטי אונ׳ דיא מענטליכי
מצוות · פון אונטרשיידונג דער שפייזן
אונ׳ פון טאגן וגומר · דאדורך אן פר אייגט
זכיות צו ערלאנגן · אונ׳ דיא זינדי אכפר צו
זיין · אן טיכטיג · אונ׳ ווירד דיא תורה פון
דער בטורה טובה :

עיקר טז

צום זעלבעהנדן · פון זאלכן זאכן · דיא צום
סדר העולם געהערן לערנן איר · דט
אלי רעכטמעסיגי תקנות אין דער וועלט בסדר
המדינה אונ׳ אלי רעכטמעסיגי שררות זיין גוטי
ארדנונגן אונ׳ ווערקי פון גאט · אונ׳ דט עס
פֿלגט ווירד דיא תורה פון בטורה טובה מיזט ·
דט דיא משיחיים (קריסטן) שררות אונ׳ דיינים
זיין · אונ׳ דיא זאכן ריכטן נאך דען גרעכטן
פון קיסר אונ׳ פון אנדרן (מלכים אונ׳ טרים)
דיא אין איינר איקליכן מדינה געבריכליך זיין ·
אונ׳ דט עס אין אויך מותר מיזט דיא איבל
טעטר דן צו זיין במיתה · מיט גרעכטן

אורזאכן אלחמה צו פיהרן · אונ' בעלי אלחמות צו זיין · עטוואס צו קויפן אונ' צו פר קויפן מיט רעכט · עטוואס אייגנים פאר זיך צו האבן · צו שווערן ווען עס ניטיג איזט · דען שררות צו געבן וואס אינן גביהרט · אונ' איינה פרויא צו נעמן :

היער ווערדן דיא מינים אנאבאפטישטא פר ווארפן · אלז וועלכי לערנן דש אלי דיזי ערלייטי זאכן קיינם משיחיי (קריסט) מותר זייא :

אויך ווערדן דיא פר ווארפן · דיא לערנן דש דיא פולקאמנהייט נאך דער תורה פון דעם משיח ניכט זייא דיא פורכט פאר גאט אונ' דער גלויבן · זונדרן איינן דש זיא בשטימי דאדרינן · ווען מן כל אשר לו אלי נכסים אלי קרקעות אונ' אלן עושר פר לאזט : דען דיא תורה פון דעם משיח לערנט ניכט איינה זאלכי גרעכטיגקייט · דיא אין דברי עולם הזה אונ' פון אויסן ווענדיג בשטיט · זונדרן איינה זאלכי גרעכטיגקייט · דיא אין ווענדיג אין דעם הערצן איזט · אונ' איזט דא בייא ניכט אבטל דיא יעניגי זאכן · דיא לום סדר העולם אונ' דרך ארץ גהערט פון וועגן דש יישוב אונ' קיום העולם · פיל מער פרלאנגט אונ' פאדרט דיא

תורה פון משיח דש אין אלי דיזי מדריך אונ
מנהגים היטן אונ ערהאלטן זאל אלז זאלכי
תקנות דיא פון הקב"ה העך קואן · אונ דש
אין אין זאלכן תקנות אהבה אונ אחווה אונ
מעשים טובים זאל זעהן לאזן : דארום זיין
דיא משיחיים (קריסטן) שולדיג דער טרלה
משועבד צו זיין · אונ אירן גבאטן צו געהארכן
עס זייא דען דש זיא ווס גביטן זאלטן דאס
דא זינדליך ווערי : דען ווען דאס גבאט פון
דער טרפה אן זינדי ניכט גשעהן קאן · זוא מוז
מן גאט מער געהארכן אלז דען מענשן · וויא
דער פסוק זאגט אין דען מעשי השלוחים
סימן ד' :

עיקר יז

צום זיבנצעהנדן לערנן איך · דש דער משיח
ישוע אין דען לעצטן טאגן פון דער
וועלט ערשיינן ווירד צו ריכטן · אונ ער ווירד
אלי טויטן אויף וועקן · דען רעכטן גלויביגן
אונ דען אויס ערוועלטן ווירד ער געבן דאס
איביגי לעבן אונ איביגי פריידי · דיא בוזי מענשן
אבר אונ דיא שטנים אונ טרים ווירד ער צום
גהינם פר אורטיילן · וואו זעלבשט זיא לעבנלאי
פר זאלן גפייניגט ווערדן :

דעשט

דעשט וועגן ווערדן דיא אנאבאפטיסטא פֿר ווארפֿן · אלז וועלכי איינן · דט דיא טויף אונ׳ טריק אונ׳ דיא רטעיק · וועלכי צוק איביגן גהינם זיין פֿר אורטיילט ווארדן: ניכט איביג זאלטן דיא פיין אויט טפין זונדרן איין מאל צו קינפֿטיג זיין דא פֿון ווירד בטירארט צו ווערדן:

עש ווערדן אויך אלי מסברות פֿון דען יהודים פֿר ווארפֿן · וועלכי אויך אילונר פֿון איינגן ערנייארט ווערדן · דט נעמליך פֿאר תחיית המתים דיא צדיקים ווערדן בעולם הזה דיא מאטלה האבן וויא מלכים · אונ׳ ווערדן אלי רשעים פֿר טילגן:

עיקר יח

צום אכטצעהנדן · פֿון דער בחירה אדר פֿון דער פֿרייאן ערוויילונג דט מענטשן צערקן איר · דט דער ווילן פֿון דעם מענטשן אייניגי פֿרייהייט האבי פֿאר מענטשן וואז גפֿעליג צו זיין · אין דרך ארץ · אונ׳ אויט צו ווילן זאלכי זאכן · דיא אן איט דעם שכל בגרייפֿן קאן · אבר דיא פֿרייאווילונג פֿון דעם מענטשן האט קיין פֿר מעגן אן מצוה פֿון דעם רוח הקודש פֿאר גאט וואז גפֿעליג צו ווערדן · נעמליך

(גאט ליב צו האבן בכל לב ובכל נפש ובכל מאוד) · זיך פאר גאט רעכט צו פירכטן · אדר צו גלויבן אדר דען אן גבארין יצר הרע אויז דעם הערצן צו ווערפן · ווארדן זאלכט גטיכט דורך דען רוח הקודש (היילגר גייסט) וועלכר דורך דאס ווארט פון גאט געגעבן וויר · דען אלזוא שפריכט דער אפאסטל פוילוס אין דעם ערשטן בריף אן דיא גלויביגי צו קורינטא · דער מענש פון נאטור פרנעמט ניכט דאס יעניגי · וואס פון דעם רוח גאטס איזט :

אונ' דא איט אן ערקענן מעכטי דס היער מינן ניכטס נייאס גלערנט ווערדי זא וואלן מיר מעלדן וואס דיא חכמים הראשונים אין דען ערשטן דורות דא פון גלערנט האבן :

אונ' נון · דאס זיין דיא ווארטי פון דעם גרויסן חכם אונ' קדוש אויגושטינוס · וועלכי ער אין דעם ספר וועלכס ער גנענט האט היפאגנאזטיקון אלזוא שרייבט · מיר בקענן דס אין אלן מענשן דיא בחירה אדר פרייאהייט אין אירם ווילן איזט · דען אלן מענשן איזט יוא מטבע פר שטאנד אונ פר נונפט אן גבארן : אבר זיא האבן קיין יכולת פון זיך זעלבסט זאלכי זאכן אן צו פאנגן אדר צו פול ברינגן · דיא דא צו גאט געהערין · אלז נאמל

גאט ליב צו האבן בכל לב ובכל נפש ובכל
מאוד · זיך פאר אים צו פירכטן · זונדרן זיא
האבן נור אליין דיא בחירה גוטש אדר בייזש צו
טון אין אלי דעלאא אדר דברי חיי עולם הזה :
דורך גוטש טון פר שטיא איך דאש יעניגי ·
וואש אויש דער טבע הער קומט · לאשל · וואלן
אדר ניכט וואלן צו עשן · צו אקרן · צו טרינקן ·
וואלן צו איינם פריינד גיאן אדר ניכט · איין
קלייד אויש צו ציהן אדר אן צו ציהן · צו בויאן ·
איינה פרויא צו נעמן · איינה מלאכה צו טרייבן ·
אונ' דער גלייכן עטוואש ניצליכש אונ' גוטש צו
טון · ועלכי דאך אן השגחה פון השי' ניכט
זיין · נאך בשטימן קענן · זונדרן פיל מער אלי
דינגי האבן אויש אים אן גפאנגן אונ' דורך אים
זיין זיא נאך : דורך בייזש טון פר שטיא איך
ווען איינר וויל עבודה זרה דינן · אדר איינה
רציחה טון וכו' :

דעם נאך ווערדן דיא איינים פילאגיאני פר
ווארפן · אונ' אויך זמנדרי ועלכי
לערנן · דש איין בן אדם קענטי אויש
אייגן יכולת אן הילף פון רוח הקודש השי'
ליב האבן בכל לב ובכל נפש ובכל
מאוד וכולי :

פירוש המלות זרות

אויגושטינוס איזט איין שם עצם פֿון איינם גרויטן תנאי דער נוצרים · דיזר
וואר גבארן צו טאגאזטי אין אפֿריקי · אין דער
מדינה דיא פֿאר דיזן הים נומידיא בשנת שנ"ד
למנין הנוצרים · אדר ארבע אלפים קי"ד למנין
היהודים · זיין פֿאטר וואר איין גוי אונ' אויב
שון זיינה מוטר איינה מטה חשובה געוועזן איזט
אונ' אן ישוע געגלויבט · זא בליב דיזר איר זון
דאך איין גוי · וויא אן צו זאגן פֿפֿלעגט ברא
כרעיה דאבוהי : אונ' וויל ער איין גרויטר
בריה געוועזן איזט אין דעם פילוסופֿיא אונ' דא
בייא איין מטיט · זא האט ער נאך אלז איין
בחור אויך פֿיל ישיבות בפֿרהסיא דיא פילוסופֿיא
אלדא געוועזן מיט גרויטן כבוד · ביז ער אויך
נאך רוים גקומן איזט · אונ' דא זעלבט כהאי
גוונא גרויטן כבוד איין גליגט : ביז ער על
דרך נפלא איזט בוואוגן ווארדן איין נוצרי צו
ווערדן : דען אלז ער איין אמל אין זיינם
גארטן וואר · דא קאם אים פֿאר אלז ווען ער
איינה שטים העריטי פֿון איינם קינד · דאס
בלטון רואי זאגטי · היב אויף אונ' לעזי · היב
אויף אונ' לעזי : דא שטונד ער אויף אונ' נאם

איינה עטרית ווארבע אין דיא האנד אונ׳ זאלכטי
זיא אויף · אונ׳ וויא ער הין איין זאך · פאנד
ער דען פסוק אין דעם בריב פון פויזוס אן
דיא רוואייס סימן י״ג דא עט פסוק י״א הייטט ·
אן זאלטי ניכט אין דען חררית בזנעה אזרלייא
חולפות אונ׳ טערורות טרייבן וגומר : וויל
ער נון אפטר אלז איין גוי דער גלייכן עבירות
ווירד גטאן האבן · דא וואר ער שב אל לבו ·
אונ׳ גינג הין אונ׳ וואר זיך מגייר צו דען נוצרים
אונ׳ וואר איין צדיק גאור : ער איזט וואט
בעל כרחו צום אב בית דין גוויזט ווארדן צו היפא
אין אפריקא · אילונר בונא גנענט : ער האט
אפלפל גוועזן ווידר דיא גרעטטי מינים אונ׳ פילי
ביכר פון וויכוח ווידר זיא גטריבן : אונ׳ איז
גשטארבן בן פ״ד שנים :

עיקר יט

צום נייןצעהנדן פון דער סבה פון חטא אדר
ווא דיא חטאים העד קומן צערן איר ·

דט אויב גלייך הק״בה דיא גאנצי טבע פון אלן
בריות גשאפן האט אונ׳ נאך ערהאלט · זוא
ווירקט דאך דער פר קערטי וויזן דיא זינדי אין
אלן ביזן · אונ׳ אין אלן דיא׳ דא הק״בה כביכול
פר אכטן · וויא דען אויך דער ווילן פון שטן
אונ׳

אונ׳ פון אלן רטעים איזט ביזש צו טון · וועלכר
טון זוא באלד זיך צום בייזן גקערט האט · אלז
הטי׳ ברוך הוא דיא האנד פון א״ק אב גטאן ·
וויא דער משיח טפריכט אין דער בטורה טובה
דורך יוחנן סימן ח׳ · דער שטן רידיט ליגן
אויט זיך זעלבשט :

עיקר ב

פון דער אמונה · אונ׳ פון מעשים טובים :

עש ווערדן דיא אונזריגי פעלטליך אן
גקלאגט · דש זיא זאלטן פר ביטן מעשים
טובים צו טון : דען אירי ספרים פון עטרת
הדברות אונ׳ פון אנדרן אלוות דיא בווייזן דש
זיא פון גאילות המריק אונ׳ מעשים טובים
נ׳ גליך בריכטיט אונ׳ פר מאנט האבן :

פון דיזן זאכן האט אן פאר דיזם וויניג
גדרקטת · זונדרן אן האט נור ליטר טבוטים
אונ׳ לויטר זאלכי מעשים צו טון בפוילן · דיא
וויניגי ניטיג זיין · לאשט פאר דיזם האט אן דען לייטן
אלז מעשים טובים צו טון גבאטן גווישי חגות צו
האלטן · גווישי טאג צו פאסטן · גווישי חברותות
צו האלטן באהבה ואחוה · גווישי רייזן צו טון ·
אויך גווישי קברי קדושים צו גין אדר צו דענן
זעלביגן אתפלל צו זיין · דש אן דיא טניר

קרעגן

קרענץ דארזן רונדי קיילכן גלויגן · זיין פון
האלץ אדר פון אנדרי זאכן · אונ׳ רויזן גנענט
ווערדן · אפט עטכטי הרום ציהן · (דאש
הייסט מן זאלטי זוא פיל מאל איינה תפילה טון
אלז קיילכן אן דער שנור אדר אן דעם קראנץ
גלויגן זיין · אונ׳ ווען אלי קיילכן גליזט ווערן אונ׳
מן פאנגט נאך איין אדר מער מאל אן · דאש
ווערי איינה גרויסי מצוה) אדר אויך זיא האבן
דאש פאר מעשים טובים אויש גגעבן ווען אן
איין נדר שטעט איין גלח צו ווערדן אונ׳ דעש גלייכן
מער : זאלכי אונ ניצליכי ווערקי פריין אונזרי
שונאים נון מער ניכט זוא זער הויך · אלז זיא
פאר דיזן געטאן האבן : אונ׳ איבר דיזש זוא
האבן זיא אויך אילויר גלערנט עטוואש פון דער
אמונה שלמה צו רידן · מאז פון זיא דאך און
דען פאריגן צייטן גאר ניכטש גררטת האבן :
אויב זיא גלייך דאך נאך ניכט אויך הערין צו פר
פינשטרן דיא תורה פון דער אמונה שלמה אונ׳
מאכן דיא גמיטר צווייפל האפטיג אין דען זיא
לערנן · דש מן דורך מעשים טובים כפרת
החטאים פר דינן אוז · אונ׳ לערנן ניכט · דש
דער בן אדם אליין דורך דיא אמונה שלמה פון
וועגן דש משיח סליחות החטאים מקבל איזט ·
וועלכי לערנונג מער נחמה אונ׳ מער גווים הייט

אין דעם הערצן ווערקט · אלזו ווען אין לערנט
אליין אויף מעשים טובים זיך מבטיח צו זיין :
ווייל נון דיא לערנונג פון דער אמונה שלמה ·
וועלכי דאס פאר נעמסטי שטיק איזט
אין דער אמונה דער משיחיים · זוא לאנגי
צייט האט דארינדר גלעגן · וויא כל עולם מוז
מודה זיין · נעמליך דס אין קיין ווארט גמעלדט
האט פון דער גרעכטפערטיגקייט אויס דעם
גלויבן (אן דעם משיח) זונדרן נור גרעדט
דס אין מעשים טובים טון זאלן · זוא האבן
אונזרי חכמים פון דיזר זאכי אלזוא דיא קהלות
מדריך גוועזן · וויא פאלגן ווירד :
ערשטליך דס דיא מעשים טובים ניכט קענן
הקב"ה מכפר זיין אדר סליחת החטאים אונ'
חסד אדר דיא גרעכטפערטיגקייט ערלאנגן ·
זונדרן דס אין זאלכט עמפפאנגי אליין דורך
דען גלויבן · נעמליך ווען אין גלויבט דס אין פון
וועגן דס משיח סליחת החטאים אונ' חסד פון
הקב"ה מקבל איזט אלזו וועלכר (משיח) אליין
גזעצט איזט צום פר מיטליר אונ' צור כפרה ·
אונ' דורך וועלכן הקב"ה אויס גזאנט ווירד :
דערא' האלבן · ווער זיך נון מבטיח איזט
אויף דיא מעשים טובים · אונ' איינט
דאדורך דען חסד בייא השי' צו פר דינן · דער
זעלביגי

זעלביגי פר אכטיט דיא זכיות אונ' דען חסד
פון משיח · אונ' זוכט אן דען משיח · נור אויש
מענשליכן יכולת איין וועג צו גאט · וועלכש
ווידר דיא תורה פון דער בשורה טובה איזט ·
דען דער משיח האט פון זיך זעלבשט גזאגט ·
איך בין דער וועג · דיא ווארהייט אונ' דאש
לעבן :

דיזי תורה פון דער אמונה שלמה ווירד זער
אפט אונ' קלאר אין דען כתובים פון
דעם משולח פאולוס גלערנט · זונדרליך אין דעם
בריב אן דיא גלויביגי צו עפיזוס · וואו זעלבשט
אין דעם אנדרן קאפיטל אלזוא שטיט · איר
זייט זעליג גווארדן אויש חסד · דורך דען
גלויבן · אונ' דיזש איזט ניכט אויש אייך
ווארדן עש איזט איינה גאב פון גאט · ניכט
אבר אויש דען מעשים טובים · דא מיט זיך
קיינר בריהמן מעכטי וגומר :

אונ' דא מיט ניכט איימנד אויף אונז מעכטי
אחרך זיין אלז ווען איר איינן נייאן פירוש
גמאכט העטן איבר דיזי ווארקני פון דעם משולח
פאולוס · זא וואלן איר דיזש בווייזן מיט דעם
לייגנים פון דען תנאים אין דען ערשטן דורות ·
ווארויט אן זעהן זאל דש דיזי דא מיט משיכם
זיין : דען אויגוסטינוס איזט אין פינן ספרים

אפאלף פון דער גנאדי אונ' דער גרעכטפערטיג
קייט אויט דער אאונה שלאה · אונ' רירט
ווידר דיא זכיות פון מעשים טובים : גלייך
פאלש האט אויך גלערנט נאך איין עלטרר תנאי
מיט דעם נאאן מאברזיאום · אין דעם בוך ·
וואו ער האנדלט פון קריאת הגויים אל המשיח ·
אדר פון דער תשובה דער גויים · אונ' אן
אנדרן ארטן אער : דען דא זעלבטט שפריכט
ער אלזוא · אן איזט דיא גאולה דורך דאס
בלוט פון דעם משיח אזלזל אונ' אבזה וגו' · ווען
אן זאגן וויל · דט דיא גרעכטפערטיגקייט
פאר גאט · דיא אויט חסד גשיכט · דורך
פאר העמר גיאנרי זכיות פון מעשים טובים ער
לאנגט ווערדי · דט אלזוא דיא גרעכטפרטיגונג
ניכט, יא איין ווערק פון הקב"ה · דער עט אויט
חסד חנם שענקט · זונדרן איין ווערק פון דעם
בן אדם · דער זאלכי מעשים טוט : דא דאך
דיא מעשים טובים ניכט דארפן בטל ווערדן
ווען אן דען היפך לערנט :
אויך נון גלייך דיזי תורה פון לזים אונ' קליים
פר אכטיט ווירד · זוא פינרן דאך זאלכי
לייטי דיא חרדים אונ' נכה רוח זיין · דט אין
דער זעלביגי גרויטי נחמה אונ' איזט פאר דער
נשמה : דען דאט העלן אונ' דאט גאיט פון

דען אענשען קאן דורך קיינרלייא ווערק צו שלום
אונ׳ שלווה בייא זיך זעלבשט קומן · אלז נור אליין
דורך דען גלויבן · דא ער נעמליך בייא זיך
גאנץ געוויש בטוח איזט באמת ונכון · דש איש
הקב״ה זייא איין אב רחום וחנון · אונ׳ פאר
אין איינה כפרה אן גנומן : גלייך וויא דער
משולח פוילוס שפריכט אין דעם בריב אן דיא
רואיים מיאן ה׳ · ווען איר נון דורך דען גלויבן
זיין גרעכט ווארדן · זוא האבן איר פריד
בייא גאט :

דיזה נחאה פון דער אמונה שלאה האט אן
פאר דיזן אין דען דרשות ניכט אודיע
גוועזן · זונדרן אן האט דיא גמיטר נור מענה
אונ׳ אילר גוועזן מיט דער לערנונג פון מעשים
טובים : דארום האבן דיא לייט אלירלייא
מעשים פאר גנומן : דען עטליכי האט מיר
גאיט אין דיא מדברות הין איין גיאגט · עטליכי
אין דיא קלויטטר · מיט דעם בטחון אונ׳
מיט דער תקוה · דש זיא דא זעלבשט דורך
דיזי זאכן ווערדן פיל חסד בייא הקב״ה ערלאנגן ·
נאך אנדרי אבר האבן ווידר אנדרי זאכן מיט
גדאכט אום דורך דיזעלביגי חסד אונ׳ כפרת
החטאים צו פר דינן : דעשט וועגן וואר עס
ניטיג דש דיזי תורה פון דער אמונה שלאה אן

דעם משיח ווירדום אן גפאנגן ווערדי קונד
גמאכט צו ווערדן דא איט דיא רעכטי בעלי
תשובה בלב נשבר ונכה רוח נחאה העטן ·
אונ וויטן מעכטן דש אן סליחת העוונות אונ
דען חסד ביים הקב״ה אונ דיא רעכטפרטיגונג
איבר קומי אליין דורך דיא אמונה אן דעם
משיח :

איבר דיזש ווערדן אויך דיא האוניים אונטר
ריכטיט · דש אן היער ניכט פון איינם
זאלכם גלויבן רידיט · דער נור אין איינם וויטן
בשטיט · דער גלייכן אויך דיא טריק אונ
רשעים האבן · אלז וועלכי אויך דיא מעטים
גלויבן · דיא זיך איט ישוע צו טראגן · נעמליך
דש ישוע יסורים גליטן האבי אונ ווידרום פון
דען טויטן אויך גשטאנדן זייא · זונדרן אן דירי פון
דעם ווארהאפטיגן גלויבן · וואו דורך דער בן
אדם גוויש גלויבט דש ער דורך דעם משיח
חסד אונ סליחת העוונות ערלאנגי · אונ וואו
דורך אן גוויש וויש · דש אן איינן אל חנון
האט דורך דען משיח · אונ ערקענט אלזוא
העטי אונ רופט צו אים · אונ מיזט ניכט אן גאט
ווים דיא אומות העולם :

דען דער שטן אונ דיא רשעים גלויבן דיזן
עקר פון סליחת העוונות ניכט · דארום

האבן זיא הטי׳ · קענן ניכט צו אים רופֿן · אונ׳
ניכֿט גוטט פֿון אים האבן : אונ׳ אלזא · וויא
איינר געאלדט אייזט · רידט דער פסוק פֿון
דעם גלויבן · אונ׳ הייסט גלויבן ניכֿט איין זאלכט
וויסן · דער גלייכֿן דער שטן אונ׳ דיא רשעים
אויך האבן : דען אלזוא ווירד פֿון דעם גלויבן
געלערנט אין דעם בריבֿ אן דיא עבֿריים סימן
י״א · נעמליך דש גלויבן זייא ניכֿט אליין דאש
וויסן פֿון איינר זאך על דרך מעשה · זונדרן
דאש ווארט גלויבן הייסט איינה צו פֿר זיכֿט אונ׳
בטחון צו הטי׳ האבן זיין פֿר שפרעכֿן צו עמפפֿאנגן:
אונ׳ אויך אויגוסטינוס ערקליערט אונז דש איר
דאש ווארט גלויבן אין דער תורה פֿר
שטיאן זאלן דש עש הייסי איינה צו פֿר זיכֿט צו
גאט דש ער אונז גנעדיג זייא · אונ׳ הייסט
ניכֿט אליין איין וויסן על דרך מעשה · דער
גלייכֿן וויסן אויך דער שטן האט :
ווייטר ווירד געלערנט דש מעשים טובים זאלן
אונ׳ אונז געשעהן · אבר ניכֿט דש אן
זיך זאלטי מבֿטיח זיין דא מיט דען חסד בייא
הקב״ה צו פֿר דינן · זונדרן אום גאטש ווילן אונ׳
צום פרייז גאטש : אבר פֿר געבונג דער
זינדן · אונ׳ דער שלום ושלוה דער נשמה אונ׳
אירה רפֿואה ווירד דורך דען גלויבן אליין איבר
קומן :

קומן : אונ׳ וויל דורך דען גלויבן אויך דער רוח הקודש געגעבן ווירד · זוא ווירד אויך דא דורך דאש הערץ געשיקטר גוטי ווערקי צו טון · מער אלז צו פאר : דען דיא קרעפטן דש מענשן זיין אן רוח הקודש פול פון בייזהאפטיגן מדות · דש זיא פיל צו שוואך זיין אלז דש זיא זאלטן קענן זאלכי מעשים טובים אויס ריכטן · דיא פאר הטי׳ גפאלן מעכטן :

איבר דיזש זוא זיין דיא מענשן אן אמונה שלמה אין דער גוואלט פון שטן · וועלכר זיא אן רייצט צו פילי זינדי צו בייזי מחשבות אונ׳ הרהורים · אדר גאר צו אפן באהרליכי זיאות אונ׳ מעשים הרעים : גלייך וויא איר דיזש זעהן קענן אן דען חכמי הגוים אדר פילוסופים . אלז וועלכי זיך פאר גנומן בצניעות אונ׳ בתם וביושר צו לעבן · אליין זיא האבן זאלכש ניכט גקענט אוליא מכוח אל הפועל זיין · זונדרן זיין פר מון רייניגט ווארדן דורך פילן אונ׳ אפן בארליכן פשעים אונ׳ טערורות : זוא זער שוואך מיזט דער בן אדם אונ׳ זוא זער קאן ער לידי עוונות ונזיון ונסיונות קומן · ווען ער ניכט דיא אמונה שלמה אונ׳ דען רוח הקודש האט אונ׳ ווען ער זיך אליין דורך זייני אייגני קרעפטי ויל אדריך זיין :

דעשט וועגן מיזט דיא תורה פון דער אמונה שלמה

שלמה ניכֿט צו בשולדיגן אלז ווען זיא פֿר ביטי מעשים טובֿים צו טון · זונדרן זיא מיזט פֿיל מער משבח צו זיין · דש זיא לערנט בעסרי מעשים טובֿים טון · אונ׳ לייגט נאך דאלו וויא אן מעשים טובֿים טון קענטי : דען זונדר גלויבן אונ׳ זונדר משיח מיזט דיא טבֿע פֿון דעם בן אדם אונ׳ זיין יכֿולת פֿיל צו שוואך מעשים טובֿים צו טון : דען ווען איינר זונדר אמונה שלמה מיזט · זא מיזט ער ניכֿט רעכֿט מתפלל צו מין · ער קאן אויך ניכֿטש גוטש פֿון אים האבֿן · ער מאג ניכֿט עומד בשעת הנסיון והצרות · ער קאן דען דיזן מצוה ניכֿט מקיים זיין · ואהבת לרעך כמוך · דוא זאלשט דיינן גזעלן ליבן אלז דיך זעלבשט · ער קאן זיין שירות ניכֿט רעכֿט אויש ריכֿטן · ביזה תאוות צו פֿר מיידן · זונדרן ער זוכֿט לויטר דבֿרי עולם הזה אונ׳ מענטליכֿן בטחון · אונ׳ פֿר לאזט זיך דרויף : אלזוא האבן אלי דיא ביזי תאוות אונ׳ אלי מענטליכי הרהורים אין דעם הערצן דיא ממשלה · ווען קיינה אמונה שלמה פֿון דש משיח אונ׳ קיין בטחון צו הש׳ דא מיזט : דעשט וועגן האט דער משיח זעלבשט גשפראכֿן אין דער בשורה טובֿה דורך יוחנן סימן ט״ו · אן איך קענט איר ניכֿטש טון :

אמבראזיאוס

פירוש המלות זרות

אמבראזיאוס וואר אב בית דין אונ' ראש הישיבה צו מיילאנד אין איטאליא · ער איזט איין גרוישר חריף גוועזן אין לשון יון אונ' אין לשון רומי אונ' האט פֿיל ספֿרים געטריבן ווידר דיא דא צו מאליגטי איניק · ער איזט געבוירן צו טריר בשנת של"ג · אדר למנין היהודים ד' אלפים צ"ג · אונ' האט פֿאר הער געזאגט דיא צייט פֿון זיינם טויט · נעמליך דש זיא זיין זאלטי פֿאר פסח שנת שצ"ז אדר ד' אלפים קנ"ז :

עיקר ח

צום איין אונ' צוואנציגסטן · פֿון דעם כבוד · וועלכן אן דען קרוטים אן טון זאל לערנן איר אנזונא · דש אן אן דיזעלביגי גרעבקן זאל דא איט איר אונזרי אמונה שטערקן · ווען איר נעמליך זעהן וויא דענן זעלביגן גנאדי געשעהן איזט · אונ' וויא אינן דורך דעזן גלויבן איזט געהאלפֿן װארדן · אונ' דא איט אן אויך איין עקסעמפל נעמן מעכטי פֿון איהרן מעטים טובים איין איקליכר נאך זיינם מעאר · לאזט דער קיסר יר"ה מאג, פֿאלגן דעם עקסעמפל פֿון דוד

המלך ע"ה · אונ' מלחמה פֿיהרן ווירד דען תוגר
אדר ישמעאלים · אוך זיא פֿון זיינם מלכות
אב צו האלטן: דען ביידי זיין אין דער מלוכה ·
אונ' איר שירות איזט אירי עבדים צו בשירמן אונ'
צו בשיצן ·

אבר עס ווירד קיינר מיט דער תורה בווייזן
קענן · דאס אן צו דען קדושים זאל
תפֿילה טון . אדר הילפֿי פֿון אינן צו ביטן : דען
עס איזט נור איין איינציגר געזעצט צור כפרה אונ'
צור פֿראיטלונג צווישן גאט אונ' צווישן דען מענשן ·
נעמליך דער מענש ישוע דער משיח · (אין
דעם ערשטן בריף אן דען צדיק טימוטיאוס
סימן ב') וועלכר איזט דער איינציגי מושיע ·
כוהן הגדול · דאס כפורת · אונ' דער אלין
ביים גאט · אין דעם בריף אן דיא רומיים
סימן ח' : אונ' דיזר אלין אונ' מושיע האט
אליין צו גזאגט דש ער אונזרי תפֿילה ערהערן
וויל : דאס איזט אויך דיא גרעסטי עבודה
נאך דער תורה · דש אן דען זעליגן ישוע
המשיח אין אלן צרות אונ' שמאלות צו פֿארטן אונ'
אן רופֿן זאל : אין דעם ערשטן בריף פֿון יוחנן
סימן ב' שטיט גשריבן · ווען איר זינדיגן זאל האבן
איר איינן פֿארשפרעכר ביים גאט · דער דא
גרעכט איזט · נעמליך דען ישוע :

דיזש איזט כמעט דער תוכן אונ׳ דער כלל פון
דער תורה וועלכי אין אונזרן קהילות זום
רעכטן אונטר ריכט פון דען מטיחיים . אונ׳ זור
נחאה פאר דיא וועלכי נכה רוח אונ׳ לב נטבר
האבן . ווימ אויך זור בעסרונג דער גלויבן
גדרשת אונ׳ גלערנט ווירד :

בילא״וא

* * * * *
* * * *
* * *
* *
*

יסודי האמונה בקצרה
על פי השלוחים

דיא גרינדי פֿון דער אמונה קירצליך דורך דיא
שלוחים פֿון ישוע ·

יסוד א׳

דער ערשטי גרונד האנדלט פֿון דער
שעפֿפֿונג :

אני מאמין · איך גלויבי אן גאט דעם
אלמעכטיגן פֿאטר · דער דא איזט
בשעפֿפֿר פֿון הימל אונ׳ דער ערדן :

יסוד ב

דער אנדרי גרונד האנדלט פֿון דער גאולה
דורך דען משיח :

אני מאמין · איך גלויבי אן ישוע דעם משיח
זיינן איינציגן זון · אונזרן הערן · דער
דא ענטפֿאנגן װארדן דורך דען רוח הקודש .
אונ׳ גבוירן פֿון דער יונג פֿרויאן מרים · אונ׳
דער (יסורים אונ׳ חליים) גליטן האט אונטר
פאנציאוס פילאטוס · אונ׳ אויך דאש האלז
גהענקט · געשטארבן אונ׳ בגראבן · הין אונטר
גנידרט אין דיא היל׳ . אן דעם דריטן טאג

ווירד אויך גשטאנדן פֿון דען טויטן · הין אויך גשטיגן גען הימל · זיצט צור רעכֿטן הנט פֿון גאט דעם אלמעכֿטיגן פֿאטר · פֿון דאנן ער קומן ווירד צו ריכֿטן דיא לעבנדיגי אונ׳ דיא טויטי ·

יסוד ג

דער דריטי גרונד האנדלט פֿון דער קדושה ·

אני מאמין · איך גלויבי אן דען רוח הקודש : איינה קהילה קדושה דער משיחיים · איינה חבֿרה פֿון דען קדושים · סליחת העוונות תחיית המתים אונ׳ חיי עולם הבא · אמן :

(פֿון דיזן יסודות איזט צו וויסן · דש׳ ניכֿט אלי דיא ווארטי וויא זיא היער שטיאן פֿון דען משלוחי ישוע הער קומן · זונדרן דיזעלביגי האבן נאך אער בקילר דיזי יסודות גפֿאסט אונ׳ גזאגט אני מאמין באב · בן ורוח הקודש · וויל אבר נאך דער צייט בעו״ה פֿיל איניס אויך גשטאנדן זיין · אונ׳ אלירלייא אינות ווידר דיא תורה פֿון ברית החדשה איין פֿירן וואלן · זוא האבן דיא חסידים אונ׳ אנטיהאעטה פֿון דען ראשי קהילות הנוצרים נאך אונ׳ נאך אייניגי פסוקים דא צו גזעצט· אום דען יסוד רעכֿט אפֿרט צו זיין · אויך דש דיא איניס קיין פתחוי פה העטן : אונ׳ איזט

עש דא איט עבן אזו צו גזאגן אלז וויא בייא
דעם בטלום פון דען ברכות אין דעם בית
המקדש · דען דא האבן זיך אלי ברכות אויש
גלאזן עד העולם : נאך דעם אבר דיא איניק
מקלקל גוועזן אונ׳ גזאגט עש זייא נור איין עולם :
נעמליך עולם הזה אבר קיין עולם הבא · זוא
האבן דיא אנשי כנסת הגדולה מתקן גוועזן צו
זאגן מן העולם ועד העולם · אונ׳ האבן אויך
מתקן גוועזן דש איינר דען אנדרן אויף דער
גאסן גריסן זאל מיט דעם שם דא פאר דיזם ניכט
אותר וואר דען שם דא בייא צו גברויכן ·
אונ׳ נאך אנדרי תקנות מער · וויא
צו זעהן איז אין דער ערשטן
משנה פון פרק
הרואה :

* * *
* *
*

):(

הילוף העקרים שנפלו בהם מחלוקות בין האיוואנגיליקי ובין הדובקים באפפיור :

נון קומן זאלכי עקרים אין וועלכן דיא מנהגים וויל זיא ניכט נאך דער תורה (פון ברית הראשון אונ' ברית החדשה) זיין פרענדרט וואָרדן :

פתיחה

(אן זעהי וואס פארן בייא דער ערשטן פתיחה איזט גזאגט וואָרדן)

וויל דיא קהילות בייא אונז (איוואנגיליקי) אין קיינם עיקר אבווייכן פון דער רעכטן אמונה · דיא נאך דעם ברית הראשון אונ' ברית החדשה אונ' נאך דען דינים אונ' פסקים וועלכי דער כלל משיחיים אן גנומן האבן דיא אמונת אמת איזט · זונדרן זיא ענדרן אונ' לאזן נור וועק דיא יעניגי מנהגים · וועלכי ניכט נאך דער תורה זיין · אונ' וועלכי צום טייל פון זיך זעלבסט שלא בכוונה נאך אונ' נאך אויף גקומן זיין · אונ' צום

טייל בכוונה אונ' בחזקה זיין אויך גריכטיט ווארדן ·
זוא איזט ניטיג דיזעלביגי צו ערצילן · אונ' צו גלייך
דיא אורזאך צו זייגן · ווארום היערמין איינה
פֿרענדרונג צו גלאזן איזט · כדי אדונינו הקיסר
יר"ה ערקענן מעגי דש אן היערמין ניכֿט
במזיד אדר בפושע ווהר דיא אמונה פֿון דען כלל
משיחיים (נוצרים) געהאנדלט האט · זונדרן
דש איר דורך דאש גבאט פֿון גאט וועלכֿט בילך
העכֿר צו האלטן איזט אלז אלי מנהגים ·
זיין גצוואונגן ווארדן זאלכי פֿר
ענדרונג צו צו געבן :

* * * * *
* * * *
* * *
* *
*

אמר המדפיס וויל אונטר דען פֿאלגנדן עיקרים איינגי פֿאר קומן

דיא זיך גרינדן אויף דער תורה פֿון ברית החדשה אונ׳ פֿאלגליך דען יעניגן · וועלכי אין דער תורה פֿון ברית החדשה ניכט בקיא זיין · און בקאנט פֿאר קומן מעכטן דש זיא ניכט מיין אמל דען יסוד אונ׳ שורש דא פֿון פֿר שטיאן ווערדן · צו גשווייגן דש זיא דען הפרש צווישן דעם מנהג אמת אונ׳ מנהג שקר זאלטן פריבן קענן · זוא מאלן מיר איין יעגליכן זאלכן עיקר אלי אמל פֿאר הער בקילר אפֿרט זיין · דמאיט דער מאת דעשטא בעסר ערקענט ווערדי . אונ׳ וייל נון דיזר צוייא אונ׳ צוואנציגשטי עיקר · אין וועלכן בפֿרט דיא מחלוקות צווישן דען איוואנגיליקי אונ׳ צווישן דעם אפפיור אן פֿאנגן געלדרט צו ווערדן · אויך פֿון איין זאלכן ענין האנדלט · דאש דען בר ישראלים און בקאנט פֿאר קומן מעכטי אויב וואול דער יסוד דא פֿון ברמז אין תורת משה ליגט · זוא זאל ערשטליך פֿן דער גאנצן זאך עטוואש צו וויסן גטאן ווערדן :

עש איזט ידוע לכל דש הקב״ה אין דעם ברית הראשון צווייערלייא זאכן גגעבן האט צום צייכן דש פֿר בונדש · אדר וואורמן אן זאל ערקענן דש דיא יהודים בני ברית פֿון הקב״ה זיין : דאש

ערשטי וואר דיא מילה · דאש אנדרי וואר דאש
קרבן פסח : נון איזט וואל בקאנט דש דיא
רבנים דען שבת אויך מיט צום צייכן דש פֿר בונדש
רעכֿנן · אונ׳ אלזוא דרייארלייא זאכֿן דאצו ציהן ·
אליין וויל טוין אן איינם אנדרן ארט · נעמליך
דער הקדמה צו דעם בריבֿ פֿון פויל אן דיא רומיים
בראיות גמורות איזט בוויזן וואָרדן · דש דער
שבת ניכֿט דאצו גהערט · זוא בלייבט עש אויך
היער דאבייא דש נור צווייא צייכֿן בייא דעם
ברית גוועזן זיין :
גלייך וויא אבר דיא מילה אן דעם גאנץ איין ראז
וואר צו דער מילה דיא דא גשעהן זאלטי
אן דעם הערצן · אונ׳ דאש קרבן פסח וואר איין
ראז אויף דען משיח · גלייך וויא אויך דיא גאנצי
גאולה אויש מצרים איין ראז וואר אויף דיא
איביגי גאולה דיא דורך דען משיח גשעהן זאלטי ·
וויא אן איינם אנדרן ארט אם ירצה השם זאל
דייטליכֿר גצייגט ווערדן · אלזוא זיין דאקיגן אין
דעם ברית החדשה צווייא אנדרי זאכֿן צום צייכֿן
גגעבן וואָרדן · נעמליך דיא טבילה אן שטאט
דער מילה · אונ׳ איינה אנדרי עבֿודה אן שטאט
דש קרבן פסח · פֿון וועלכֿן ביידן זאכֿן אירי
סודות אונ׳ נסתרות וואש זיא ברמז פֿארשטעלן ·
היער וייטר ניכֿטש קאן גזאגט ווערדן ·

לאו

לאו כל מוחא סביל דא · זונדרן מוז בלייבן ביז
איין אנדר מאל · דא מן אפשר בפירוש דא פֿון
רידן ווירד :

דאך דמאיט דער פֿאלגנדי עיקר מעכֿטי בעסר
פֿרשטאנדן ווערדן · זא איזט ניטיג צור
דאט מהות אונ׳ דען פשוט פֿון דער עבֿודה צו
מעלדן · וועלכֿט דיזט איזט : נעמליך דער משיח
האט קורץ פֿארהער עהיר ער איזט איבר געבן
ווארדן ימורים צו ליידן אונ׳ זייני זיל צום טויט אויש
צו שיטן · וועלכֿט ווער אין דער ערשטן סדר
נאכֿט . דא אין דט קרבן פסח צו עסן פֿאלגט ·
זיינן תלמידים געבאטן · דט מהיום והלאה ניכֿט
מער איין קרבן פסח צו זיינם זכרון גשחט אונ׳
געגעסן ווערדן זאלטי · אין דעם דיא צייט טון
דא ווער · אין וועלכֿר דיזר רמז אן אים זאלטי
ער פֿילט ווערדן · זונדרן מן מעכֿטי צום זכרון דט
ער זיין בלוט פֿר גאסן האט אויף דעם האלץ פֿאר
אליר מענשן זינדי · אונ׳ דט אלי דיא אן אים כהיגן
מאטין זיין דורך דיא ביילן פֿון זיינם לייב געהיילט
ווערדן איין ווניג ברויט עסן · אונ׳ איין ווניג
וויין טרינקן · אונ׳ צוואר ניכֿט דוקא אלי יאר איין
מאל וויא דאט קרבן פסח · זונדרן זא פֿיל מאל
אלז איין נכֿה רוח אונ׳ לבֿ נשבר פֿר לאנגן ווירד
זאלכי עבֿודה צור נחמה אונ׳ צום בטחון פֿון כפרת

החטאים

החטאים צו גברויכן : דש ברויט זאל אן גניסן
צום זכרון פון דעם גוף · אונ׳ דען וויין צום זכרון
פון דעם דם דאש פר גאסן איזט צו כפרת
החטאים · וויא גדאכט איזט : אונ׳ דיזט איזט
נור דאש מהות פון דער גדאכטן עבודה בפשוט ·
איר איכות אונ׳ רעכטן סוד אבר קענן איר היער
נאך ניכט מגלה זיין :

נאך דיזם פשוט האבן דיא משלוחים פון ישוע
דען סדר פון דיזר עבודה אלזוא מתקן
גוועזן : דער כהן האט ווין פאר זיך שטיאן אין
איינם כוס אונ׳ חלות אדר זנשטן איין מין לחם
פאר זיך ליגן : דא דריבר מאכט ער דיא ברכה
אונ׳ דען קידוש · וועלכן דער משיח זעלבשט
האט איין גזעצט : דער נאך קומן דיא יעניגי ·
וועלכי זיך צו גברייטיט האבן צו דיזר עבודה · אונ׳
זיין מקבל אויש דער האנד פון דעם כהן איין ווניג
פון דעם ברויט אונ׳ ווין :

ווייל נון דיזי עבודה איזט צו אבנד צייט איין
גזעצט וואָרדן · נעמליך בין הערביים ·
אלז דאש קרבן פסח פפלעגט גגעסן צו ווערדן ·
וויא איר פאר הער געהערט האבן · זא ווירד
זיא גנענט סעודת ערבית הקדושה אונ׳ בלשון אשכנז
דאש הייליגי נאכט מאהל : אונ׳ וויל אן דיזעלביגי
עבודה מקדמונים הער אויף דען טולחן אין דען

בתי כנסיות פר ריכטיט האט · וועלכר שולחן
בלשון לעז אלט"ארי גנענט ווירד · זא פפלעגט
מן זיא אויך צו הייסן עבודת המזבח הקדושה ·
ב.לשון לעז זאקראמענטום אלטאריז : אדר אויך
נור זאקראמענט סתם : איר וואלן עט ווייטר
נור נאך זיינם אהות אונ׳ נאך דעם פשוט נענן אונ׳
עט הייסן אות הקודש · אויט דעם פאר הער
גראכטן טעם :
ווייטר אוז מן וויטן דט דיא צווייארלייא זאכן
וועלכי בייא דיזר עבודה גברויכט
ווערדן · פפלעגן גנענט צו ווערדן גשטאלטן ·
דהיינו · דאט ברויט הייסט איינה גשטאלט ·
אונ׳ דער ווין הייסט דיא אנדרי גשטאלט : אין
דען ערשטן דורות איזט דיזי עבודה פר ריכטיט
גוואורדן כמשפטה וכתקונה אין צווייארלייא
גשטאלט · נעמליך דט מן דען יעניגן · דיא זיך
גמאהנט האבן צו דיזר הייליגן עבודה · ברויט
אונ׳ ווין צום זכרון צו גנימן גגעבן האט · וויא
שוין פאר גראכט איזט : דער נאך אבר איזט
עט גשעהן דט דיא כהנים דען ווין זעלבסט
אויט גטרונקן האבן · אונ׳ דען האוניים נור
ברויט אליין גגעבן : אונ׳ דיזט הייסט אין איינר
גשטאלט : וויל נון דיזר מנהג ווידר דיא תורה
פון משיח איזט · זא האט לוטירוס דאווידר
אפלפל

אפגפלן גוועזן · אונ' גזוכט דיזי עבודה הקדושה
אויך אירן ערשטן גרונד צו שטעלן : דש נעמליך
דען האוייש אלי ביידי גשטאלטן זאלטן געגבן
ווערדן : וויא ווייטר פֿאלגן וויר :

נאך דעם איר נון אלזוא אייטן וואש זאקראמענט
הייסט · אונ' וואש דאש ווארט גשטאלט
בדייטיט · נעמליך זאקראמענט הייסט ביים
דיזם ענין דיא עבודה הקדושה · אין וועלכר אן
דורך דברי חומר אלז ברויט אונ' ווין דיא מתגורת
אלהים ברחניות נעמליך דאש דם וגוף פֿון דעם
משיח צו כפרת החטאים וגו' גנישט אונ' אונז
אייגט : אונ' גשטאלט בדייטיט איינה פֿון דען
צווייא זאכן דיא ביים דיזר עבודה גברויכט
ווערדן · זוא ווערדן איר לייכטליך פֿר שטין קענן ·
וואש דאש הייסט · ווען גזאגט ווירד דער צווייא
אונ' צוואנציגסטי עיקר האנדלט

פֿון אלי ביידי גשטאלט דש זאקראמענטש

כלומר דש אין דער עבודה דיא אלזוא גנענש
ווירד · ניכט נור איינרלייא זאך ·
דהיינו דאש ברויט אליין דען האוייש גגעבן
ווערדי : זונדרן אלי ביידי · דער ווין אויך :
ניכט אבר דש אין דיא כוהנים אליין פֿאר זיך
בהאלטן זאלטן :

חילוף העקרים

חילוף א

עש ווירד בייא אונז (איוואנגיליקי) דען האוסייס אלי ביידי גשטאלט פֿון דעם זאקראמענט געגעבן · מיט דיזר אורזאך · וויל דיזט איין קלערליכר בפֿעהל אונ׳ געבאט פֿון דעם משיח איזט · (אלז וועלכר אין דער בטורה טובֿה דורך) מתתי׳ סימן כ׳ו (געשפראכֿן) טרינקט אלי דרויט : דא געביטיט דער משיח איט קלארן ווארטן פֿון דעם כוס דש דיא אלי דרויט טרינקן זאלן :

אונ׳ דאמיט ניאמנד עטוואש ווידר דיזי ווארטי איין ווענדן אונ׳ איינן אנדרן פשט דריבר מאכֿן קענטי · נעמליך אלז ווען דיזט (וואש דארט בייא דעם אכֿטר פֿון כוס גרידט ווירד) אליין צו דען כהנים געהערטי · זא צייגט (דער משולח) פוילוס אין דעם ערשטן בריבֿ אן דיא קהילה קדושה צו קורינטוס סימן י״א פסוק י״ד · דש דיא פֿר זאמלונג פֿון דער קהילה צו קורינטוס אלי ביידי גשטאלט געברויכֿט האט : אונ׳ דיזר מנהג איזט איינה לאנגי צייט אין דער קהילה געבליבן · וויא אן דורך דיא ספֿרי׳ פֿון דברי הימים · אונ׳ דורך דיא ספֿרי׳ פֿון דען קדמונים

אונ׳

אונ׳ תנאים ראשונים זכרונם לברכה בווייזן
קאן : (למשל)
ציפריאנוס גדענקט אן פֿיזן ארטן · דז צו
דער צייבּיגן צייט דען האוייליגן
אויך דאז כוס (איט וויין צום גנוס פֿון דעם פֿר
גאמגן בלוט דז משיח) זייא (בייא דער עבֿודת
המזבח) גגעבן ווארדן : אלזוא שפריכֿט אויך
דער קדוש הירונימוס · דז דיא כהנים ·
וועלכֿי דיא עבֿודת המזבח פֿר ריכֿטן · דיא טיילן
דעם פֿאלק דאז בלוט פֿון דעם משיח אויז :
אלזוא גביטיט גילאזיאוס דער אפפיור ועלבטט דז
אן דיא עבֿודת המזבח ניכֿט טיילן זאל :
מן פֿינדט אויך גאר צגארי קיינן כלל אונ׳ דין
פֿון דען ווערים · וועלכֿר דא גביטיט אליין
איינה גשטאלט צו נעמן : עס קאן אויך ניאאנד
ויטן · ווען אדר דורך וואס פֿאר צייט דיזר מנהג
געאליך נור איינה גשטאלט צו נעאן איין גפֿירט
איזט : וויא וואול דער קארדינאל כוזאנוס
מעלרונג טוט · ווען דיזר מנהג איזט גבילִיגט
ווארדן :
נון איזט עס אפֿן באָרליך דז זאלכֿר מנהג ווידר
דאס גבאט פֿון גאט אונ׳ ווידר דיא אלטי
חוקות איין גפֿירט ווארדן · אונ׳ אלזוא און רעכֿט
איזט : דעטט וועגן האט זיך ניכֿט גבירט ·

דאש גאיט אונ׳ דאש הערץ פון דען יעניגן לייטן
טווער צו מאכן · וועלכי דא בגעהרט האבן דאש
הייליגי צייכן פון דען גאדן פר בונד נאך דער
איין זעצונג פון דעם משיח צו גברויכן · אונ׳ (עש
האט זיך אויך ניכט גביהרט) זיא צו צווינגן ווירל
דען סדר פון דעם משיח אונזרן הערן צו האלטן :
אונ׳ וויל דיא צוטיילונג פון דען זאכן זוא צו דעם
צייכן פון דעם גאדן פר בונד געהערן · דער
תקנה פון דעם משיח ענטקיגן איזט · זוא ווירד
ביא אונז אויך דאש הרום גימן מיט דעם אורת
הקודש · וועלכש ביזהער איזט אין גברויך גוועזן
(אונ׳ גנענט ווירד פראצעסיאן) אונטר לאזן :

פירוש המלות זרות

ציפריאנוס : דש איזט איינר פון דען תנאים
אונטר דען קדמונים : ער וואר
ערשטליך איין גוי פון זיינר גבורט אן · אונ׳ וויל
ער איין גרויטר חריף וואר אין חכמת ההגיון אונ׳
מליצות ודברי חידות · זוא האט ער אויך זער
פיל תלמידים בקומן אונ׳ וואר אין גרויטן חשיבות ·
אונ׳ דא ביא וואר ער אולן וטותה ועוטה · ביז
ער ענדליך דורך איינן רב צו קארטאגא · האט
טב אל לבו גוועזן · אונ׳ איזט בוואוגן ווארדן זיך
מגייר צו זיין צו דען נוצרי׳ אזטר וועלכן ער אן דעם

גדאכטן אַרט איין הגאון וואָרדן איזט · דיזט
וואַר אין דעם דריטן דור ללידת ישוע :

היארונימוס : דיזר איזט איינר פֿון דען גרעסטן תנאים אונטר דען
חכמים הראשונים דער נוצרים : ער איזט אויז
איין גוי אויז איינר קליינן שטאט אין אונגרן נאך
רוים גקומן אונ׳ דא זעלבסט אלירלייא לשונות
גלערנט : בפרט לשון הקודש : אוז ער זיך אגייר
גוועזן אונ׳ נטבל גוואָרדן · איזט ער אוט אין
ארבע פינות עולם הרום גרייזט · אונ׳ איאר
גזוכט תורה צו לערנן · ביז ער זוא בקיא גוועזן
איזט אין כל התורה כולה · דז ער זיא אוט
בעל פה גקאנט · אונ׳ וואר ער דער ערשטי דער
דיא תורה האט מעתיק גוועזן אין לשון רומי · וויא
אין דא פֿון ווייטר נאך זעהן קאן אין צמח דוד אונ׳
שלשלת הקבלה : ער איזט גבוירן שנת ש״כג ·
אונ׳ גשטארבן אין זיינם איין אונ׳ ניינציגשטן
יאהר · תכ למנין הנוצרים :

עיקר כג
חילוף ב״

פֿון דעם זיווג הכהנים · אדר דז דיא כהנים בייא
דען נוצרים דארפֿן איינה אשה נעמן :

עש איזט בייא אידראמן זוא וואול בייא
חטובים אלז בייא בינונים אונ׳

עניים איינה זעהר גרויסי קלאג אין דער וועלט
גוועזן · פון דער גרויסן אונליכטיגקייט אונ׳ פון
דעם פריצות אונ׳ פון דער חוצפה בייא דענן
גלחים דיא דא ניכט קאנטן (אן אשה) בזנונות
אונ׳ בפריצות לעבן : אום נון זוא פיל ביזט אונ׳
גרויטי אכטונלות אונ׳ פיל זיאות אונ׳ ניאוף צו פר
איידן · האבן עטליכי כהנים בייא אונז איינה
אשה גנואן : דיזעלביגי לייגן אן דיזי אורזאכן
וועלכי זיא דאלו גצוואונגן אונ׳ אכריע גוועזן
האבן :

נעמליך ערשטליך וויל דיא תורה בפירוש
מעלדט · דש דער זיווג · אדר דש אן
איינה אשה נעאן זאל זייא פון הק״בה איין געזעלט ·
אום דיא אין ליכטיגקייט צו פר איידן · וויא דען
דער אשוולח פוילוס זאגט אין זיינם ערשטן בריב
אן דיא קהילה צו קורינטוס · סימן ז׳ פסוק ב׳ :
אום דיא אין ליכטיגקייט צו פר איידן · זוא זאל
איין איקליכר זייני אייגנה אשה האבן : אונ׳ אין
פסוק ט׳ טפריכט ער · עס איזט בעסר איינה
אשה צו נעאן אלז ערהיצט זיין אונ׳ ברענן (פאר
תאות האשגל) : צום אנדרן וויל דער אשיח
טפריכט (אין דער בשורה טובה דורך מתתי׳
סימן י״ט פסוק י״ב) זיא בגרייפן ניכט אלי דיזט
ווארט : דמאיט איזט דער אשיח אוריע · אלז

וועזכר וואז גוואוסט האט וואש אן דעם מענטשן
צו טון איזט · דש ווענג מענטשן דיא אידה אונ׳
מתנה אן זיך האבן (אן איטה) בפריצות צו לעבן ·
דען גאט האט דיא מענטשן גשאפן בזכר אונ׳
בנקבה · (בראשית סימן א׳ פסוק כ״ח) :

אויב עט אבר אין דעם יכולת אונ׳ אין דעם
כוח פון איינם בן אדם איזט אן זונדרליכי
מתנה אונ׳ חסד פון הק״בה פון זיך זעלבשט אדר
דורך נדרים דיא בריות פון השם יתברך ברוך הוא
בעסר צו מאכן אדר צו ענדרן · דאש האט אן
בעו״ה גנוג ערפאהרן : דען עש איזט קלערליך
אן דעם טאג וואש בייא פילן פאר איינה קדושה ·
אדר צניעות אונ׳ פריצות בעו״ה דא הער גקומן
איזט · אונ׳ וואש פילי קודם מותם דעטש וועגן
פאר צער אונ׳ עגמת נפש אויש גשטארבן ·
רחמנא ליצלן · דיזש אליש איזט אן דעם טאג ·
אונ׳ פילי האבן עש אויך זעלבשט אורה גוועזן :
וויל דען נון דאש ווארט אונ׳ דאש געבאט פון גאט
דורך קיין נדר אדר חוק פון איינם בן אדם קאן
פערענדרט ווערדן · זוא האבן דיא כהנים אונ׳
דיא טאשים אויש דיזר אונ׳ נאך אנדרן אורזאכן
אונ׳ טעאים מעהר · זיך וייבר גנומן :

עש איזט אבר אויך אויש דען ספרים פון דברי
הימים אונ׳ אויש דען ספרים פון דען

קדמונים זכרונם לברכה צו בווייזן דש אין דער
גאיינדי פֿון דען אטיחיים משנים קדמוניות דער
מנהג גוועזן · דש דיא כהנים אונ' דיא חזנים
אונ' דיא טאטים ווייבר גהאבט : דארום זאגט
(דער אטוולח) פוילוס אין דעם ערשטן בריב אן
(זיינן תלמיד) טימוטיאוס (פֿון וועלכן אין נאך
זעהן קאן אין דעם ספֿר מעשי השלוחים סימן ט"ז
פסוק א' אונ' ווייטר) סימן ג' פסוק ב' עס זאלטי
איין זאלכר נוך דאס איבר דיא אנדרי כהנים אויס
גוויילט ווערדן · דער דא נור איינה פֿרויא האט :
עס זיין אויך אין אטכנז ערשט פֿאר פֿיר הונדרט
יאהר דיא כהנים נוך נדר דש זיא קיין פֿרויא נעאן
וואלן באנגס גצוואונגן ווארדן · וועלכי זיך אבר
זוא זעהר בכל מאמצי כוחם דאווידר גזעצט האבן
דש אין הגמון צו מיץ · וועלכר דען נייאן בפֿעל
פֿון דעם אפֿפיור פֿון וועגן דיזר, זאכי פֿר קינדיגט
האט · גאר בלד אין איינר מהומה פֿון גלחים דיא
דאריבר זיין ברגזה ווארדן · ווערי אין איינם
בדרעגקנים גיטיטיט ווארדן : אונ' דאס זעלביגי
גבאט איזט באלד פֿון אן פֿאנג, אן זוא גטווינד אונ'
זוא בעוולה פֿאר גנואן ווארדן · דש דער אפֿפיור
פֿון דער זעלביגן צייט · ניכט אליין פֿר באטן
האט קינפֿטיג הין קיינה ווייבר צו נעאן · זונדרן
ער האט אויך גבאטן דש אלי דיא יעניגי · וועלכי

טוין וויבר גהאבט · דיא זעלביגי אגרט זיין
מעכטן · וועלכט דאך ניכט נור ווידר דיא דיניא
אויט דער תורה אונ׳ אויט דען נמוסים על פי
השכל אונ׳ דרך ארץ איזט · זונדרן אויך ווידר
דיא חוקות אונ׳ כללים · וועלכי פון דען אפפיוריא
זעלבסט אונ׳ פון דען בעסטן וועדים זיין גמאכט
ווארדן :

אויך איזט בייא פילן חשובי׳ם · בייא יראי
שמים אונ׳ הכמים דער גלייכן רידי אונ׳
גדאנקן זעהר אפט גהערט ווארדן · דז איינה
זאלכי גלוואונגי זאך קיינה פרויא צו נעאן אונ׳ דען
זיווג אבטל צו זיין וועלכן דאך הק״בה זעלבסט האט
אתקן גוועזן · אונ׳ עס אין פרייא גלאזן ·
ניאאלט עטוואס גוטס איין גפיהרט האט · זונדרן
פיל גרויטי מעשים הרעים אונ׳ שערורות אונ׳ פיל
מכשול גורם גוועזן : עס האט אויך איינר פון
דען אפפיורים זעלבסט · מיט רעם נאאן פיאוס
דער אנדרי וויא דיא דברי הימים פון איא
אן זייגן · דיזי ווארטי זעהר אפט גרידט אונ׳ פון
זיך טרייבן לאזן · עס מעכטן וואול איינגי טעמים
דא זיין ווארום דען כהנים פר באטן איזט איינה
פרויא צו נעאן · אבר עס זיין פיל גרעטרי אונ׳
שטערקרי טעמים פר האנדן · ווארום אן אין
ווידר מתיר זיין זאל איינה פרויא צו נעאן : בלי

ספק האט דער אפפיור פיאוס אלז איין חכם
ונבון דיזט ווארט אויט גרויטן בדענקן גרידט :
אונ" ווייל נון דיא טבע פון דען מענטן מיאר אין
פר מערונג דער טמגי פון דער וועלט
טוועכליכר ווירד · זוא איזט וואול זעהר ניטיג אונ'
נייליך השגחה דרויף צו האבן · דמאיט ווען פר
באטן ווירד איינה פרויא צו נעמן · ניכט נאך מער
חוצפה אונ' טערורות אונ' זימות אין מטכנז מעכטן
גובר זיין אונ' איבר האנד נעמן : דען עט ווירד
ניאמלש דיזי זאך איין אנדרר בעסר אדר קליגר
אמכן קענן · אלז הק"בה זעלבשט · אלז וועלכר
דען זיווג האט מתקן געוועזן : אום דארורך דער
טוועכליכקייט פון דעם מענטן צו העלפן · אונ'
דען ניאוך צו פר הינדרן : זוא זאגן אויך דיא אלטן
כללים אונ' דיינים פון דען וועדים · אן אונז צו לייטן
דיא חומרות מיקל זיין אדר ערלייכטרן אום ווילן
דער טוועכליכקייט פון דען מענטן · אונ' אום צו
פר היטן אונ' צו פר איירן נאך גרעטרי חטאים :
נון וועלי דאט אויך אין דיזם אופן וואול כדת
המשיחיים אונ' זעהר ניטיג : דען וויא קאן דיזי זאך·
דט דיא כהנים ניכט זאלן איינה פרויא נעמן דעם
כלל אונ' דער גאנצן גאיינדי פון דען משיחיים טעדליך
זיין · זונדרליך ווען אויך אלין שמשים אונ' מטרתים
פון דער כהונה דער גלייכן זאל פרבאטן ווערדן :

עס ווירד יוא צוקינפטיג מן כהנים אונ' טאטים אמנגלן · ווען דיזע הארטי פרבאט לעניגר ווערדן זאלטי :

ווען נון דיזס · נעמליך דס דיא כהנים מעגן פרויאן נעמן · גגרינדט איזט אויף דאס וואורט אונ' גבאט פון גאט · אונ' פאר דאס מנדרי דיא ספרי הקדמונים בווייזן דס דיא כהנים וייבר גהאבט האבן · אונ' דס אויך דיא נדרים פון פריטות אדר זיך פון זיווג צו ענטהאלטן אונ' גאר קיינה פרויאה צו נעמן · זוא פול מעשים הרעים אונ' מכשולת · זוא פיל זימות אונ' שערורות · זוא פיל זנות אונ' חוצפה האט אן גריכטיט · דס אויך עטליכי זאלכט זעלבסט אורה גוועזן · אונ' קלאגנטליך אן גלייגט · וויא זאלכי שערורות פון דען גלחים דאס פורענות פון הק"בה ווירד ערוועקן · זוא איזט עס יוא צו דער בארמן · דס מן ניכט אליין פר באטן איינה פרויא צו נעמן · זונדרן דס מן זיך אויך אונטר שטאנדן האט מן עטליכי ארטן אויף דאס אלר גשווינדשטי דעטט וועגן צו טטראפן · אלז וויא פון זועגן איין גרויס מעשה רע : עס איזט דער זיווג אין דען חוקים פון דען קיסריות אונ' פון אלן אלכיות · וואו זעלבסט נור איין מאל חוקים אונ' משפטים גוועזן זיין · זעהר גלויבט : אליין צו דיזר צייט פאנגט

הן אן דיא לייטי מענה ומיצר צו זיין בחינם ובלא
דבר אליין וויל זיא וואלן איינה פֿרויא נעמן · אונ׳
דאלז נאך טוט אן זאלכֿט אן כהנים · וועלכֿי אן
דאך פֿאר אנדרי פֿר טוינן זאלטי : אונ׳ גטיבֿט
ניכֿט אליין ווידר דען דין תורה · זונדרן אויך ווידר
דיא דינים אונ׳ כללים פֿון דען קדמונים : דער
אשולח פוילוס נענט אין דעם ערשטן בריבֿ אן זיין
תלמיד טימוטיאוס סימן ד׳ פסוק ג׳ דיא לערנונג
וועלכֿי פֿר ביטיט איינה פֿרויא צו נעמן · איינה
לערנונג פֿון שטן : אלזוא שפריכֿט דער משיח
זעלבשט אין דער בשורה טובה דורך יוחנן סימן
ה׳ פסוק מ״ד דער שטן זייא איין רוצח געוועזן פֿון
דעם אן פֿאנג אן : וועלכֿט זיך דען וואול צו זאגן
שיקט · דס עס שטיטא איינה לערנונג פֿון שטן
זיין אוז צו פֿרביטן איינה פֿרויא צו נעמן · אונ׳ זיך
אונטרשטיאן זאלכֿי לערנונג מיט שפיכֿות דמים
צו ערהאלטן :

גלייך וויא אבר קיין חוק פֿון איינם מענשן קאן
דאס גבאט פֿון גאט אבֿטון זיין אדר פֿר
ענדרן · אלזוא קאן אויך קיין נדר דאס גבאט
פֿון גאט ענדרן : דארום גיבט אויך דער קדוש
ציפריאנוס דיא עצה דס דיא ווייבר זאלן איינן מאן
נעמן · וועלכֿי דאס פֿרשפראכֿני נדר פֿון פרישות
גיבֿט האלטן · אונ׳ שפריכֿט דאפֿון אין דעם
איילפֿטן

אײלפטן בריב פון דען ערשטן בוך אלזוא · ווען
זיא (דיא ווייבר) דאט פרישות ניכט האלטן וואלן ·
אדר ניכט האלטן קענן · זוא מיזט עס בעסר דש
זיא פרייאן מאן נעמן · אלש דש זיא דורך היצי
לושט · אין דאט פייאר פאלן · אוני זאלן זיך וואל
פאר זעהן · דש זיא דען ברידרן אוני שוועסטרן
(כלומר דען איבריגן אין אירר חברותה) קיין
אנשטוס אדר אן שטוים אן ריכטן :

ועל כולם זוא זיין אלי כללים אוני דינים פון
דען קדמונים אנהר מיקל אוני מתיר
בייא דען יעניגן · וועלכי אין דער יוגנד איין נדר
גטאן : וויא דען דער רוב פון דען גלויבן ברוב
זאלכי זיין · דיא דא אין דער יוגנד אויש אין
ווייזנהייט זאלכי נדרים גטאן האבן :

עיקר כד

פון דעם סדר העבודה · וועלכן זיא בלשון רומי מיסא צו נענן פפלעגן :

דיזר עיקר גרינדט זיך אויף דען פאריגן עיקר כ"ג:
אוני האנדלט נור פון דעם סדר דער יעניגן
עבודה אוני פון איר איכות דיא פאר הער אייזט
בשריבן וואָרדן : אוני עס ווירד דיזר סדר גנענט

מיסא פֿון דעם וואָרט אויט דעם לשון רומי
מיטרי · וועלכט אויך טייטט הייטט טיקן אדרל
וועק גין לאזן · וויל נעמליך דער מנהג וואר ביים
דען קראנקים דט בייא ריזא סדר קיינר פֿון צבור
הארפֿטי דאביים זיין אלז נור דיא יעניגי · וועלכי
זיך בכוונה אונ' לשם העבֿודה האבן דאלו אכֿין
גוועזן : אונ' וויל נון זאלכֿט לו לעלט נאך קריאת
התורה אונ' נאך אלן תפֿילות גשאך · אונ' דאך
ניכֿט אלי טאג · זאם אונזטי דער טאט ווען עט פֿר
ריכֿטיט ווערדן זאלטי פֿאר הער לום קהל אוריט
זיין אונ' זאגן מיסא עזט · כלומר בדרך כבוד
דיא טול איזט טון אויט אונ' עט קענטי איין
איקליכֿר. וועק נאך הויז גין · דער זיך ניכֿט לו
דער עבֿודה דיא גהאלטן ווערדן זאלטי האט לו
ברייטיט וויא דאוי איזט :

חילוף ג

עש ווירד אונזרן גמיינרן איט און רעכֿט טולר
גגעבן · דט זיא דיא מיס זאלן אבגטאפֿט
האבן : דען דאט איזט ידוע לכל · דט דיזי
עבֿודה בייא אונז איט גרעטריך כוונה אונ' פֿיל
ערנטטליכֿר גהאלטן ווירד אלז בייא אונזרן אלטיים:
זאם ווערדן אויך דיא האוניים איט דעם אליר
גרעטטן פֿלייז זער אפֿט אונטר ריכֿטיט פֿון דעם
זאקראמענט

זאקראמענט׳ (אן זעהי פאר הער אין חילוף ראשון׳)
וואזו דאס זעלביגי איזט איין געזעצט ׳ אונ׳ ווים
עס צו געברויכן זייא ׳ אלז נעמליך דיא ערטראקני
גמיטר (פאר דען חרון אף פון הק״בה וועגן אירר
זינדן) דמיט צו טריטטן ׳ וואדורך דען דאס
פאלק צו דער גיזונג פון דיזר עבודת המזבח
אונ׳ צו דער מיס גלויגן ווירד : דא ביים גטילגט
אויך אונטרריכטונג ווירד אנדרי און רעכטי
לערנונג פון דעם זייכן דס גנאדן פר בונדס :
אלזו איזט אויך אין דעם סדר פון דער מיס קיינה
זונדרליכי פרענדרונג גטעהן ׳ אלז דס נור אין
עטליכי ארטן טייטשי מזמורים (אום דאדורך דיא
המוניים צו לערנן אונ׳ צו איבן) נעבעטט דען
מזמורים בלשון רומי גזונגן ווערדן ׳ אין דעם
אלי סדרים אונ׳ מנהגים אבזונדרליך דאלו דינן זאלן ׳
דס דיא המוניים דאדורך לערנן מעכטן וואס אינן
ניטיג זייא פון דעם משיח צו וויסן :
נאך דעם אבר דיא מיס אויף אונגרטירליכי וייז
פאר דיזר צייט איזט מזולזל ווארדן׳ ווייא עד
היום הזה בקאנט איזט ׳ דס אן אאס אייגן יאהר
אמרק דארויט געמאכט ׳ אונ׳ זיא געקויפט אונ׳ פר
קויפט האט ׳ אונ׳ דס דיזעלביגי ברוב אין אלן בתי
כנסיות פון געלדס וועגן איזט געהאלטן ווארדן ׳
זא איזט דיזר ביזר מנהג פיל מאל אויך פאר דיזר

צייט פון צארניש אונ' ירמיי שאים גשטראפט
גוואררן : אלז נון דיא דרשנים בייא אונז דא פון
גדרשת האבן · אונ' דיא כהנים ערמאנט זיין
מיט דער פורכטזאמן התראה אונ' בצייגונג ·
וועלכן בילך איין איגליכן ירא שמים אכריע זיין
זאל · דש איין איגליכר . דער דאש דם ונפש
דש משיח אוכל איזט אונ' איזט ניכט לאוי דא צו ·
דער זעלביגי זייא חייב אן דעם דם ונפש פון
דעם משיח · זאז זיין דארויף זאלכי מיסי אין אונזרן
קהילות בטל גוואררן אונ' וועק גפאלן דיא דא פר
קויפט צו ווערדן פפלעגטן · אונ' בייז היער העט
באונס אום געלד אונ' אנדרי הנאות וויל זיין
גהאלטן וואררן ·

דא בייא איזט אויך דער גרויסי תעות
בשטראפט ווארדן · דא אין גלערנט
האט דש דער משיח אונזר העט האט דורך זיינן
טויט נור איין דען חטא פון אדם הראשון אכפר
גוועזן · אונ' דש ער דיא מיס האבי אתקן גוועזן
צו איינם קרבן פאר דיא אנדרי חטאים · אונ'
אלזוא האט אן דיא מיס צום קרבן גמאכט פאר דיא
לעבנדיגי אונ' פאר דיא טויטי · אום דארורך דיא
זינדי הין וועק צו נעמן אונ' הק'בה אכפר צו זיין :
דארויט איזט וויטר גפאלגט · דש אין אפאלפ
גוועזן האט · אויב איינה מיס וועלכי פאר פיל
גהאלטן

גהאלטן ווארדן · זוא פֿיל מזכה זייא · אלז ווען
מן פֿאר איינן איגליכן איינה בזונדרי גהאלטן העטי:
דאהער איזט דיא גרוישי מענגי פֿון דען מיסן
גקומן · עד לאין מספר · דש מן מיט דיזר זאך
האט וואלן בייא השי׳ אליט ערלאנגן · וואש מן
ניטיג גהאט · אונ׳ איזט דא בייא דיא אמונה אן
דען משיח אונ׳ דיא רעכֿטי עבֿודה פֿר געסן
גווארדן :

דארום איזט דאפֿון איינה אונטרווייזונג
גשעהן · וויא עש דיא נויטווענדיגקייט
ערפֿאדרט דש מן וויסן מעכֿטי · וויא דיזש
הייליגי אות הברית רעכֿט צו גברויכֿן ווערי : אונ׳
ערשטליך דש קיין אנדר קרבן זייא פֿאר דעם חטא
פֿון אדם הראשון אונ׳ פֿאר אנדרן זינדן · אלז נור
דער איינציגי טויט פֿון דעם משיח · אונ׳ דיזש
צייגט דיא תורה אן פֿילן ארטן אן : דען אלזוא
שטיט גשריבן אין דעם בריבֿ אן דיא עבֿריים ·
סימן ט׳ דש זיך דער משיח איין מאל האבי מקריבֿ
גוועזן · אונ׳ דאדורך אלי זינדי מכפר גוועזן :
עש איזט עטוואש נייאש · וועלכֿש ניאמלש איזט
ערהערט ווארדן · דש מן מעגליך אין כנסת
המשיחיים לערנט · דש דער טויט פֿון דעם משיח
זאלטי נור אליין דען חטא דורך אדם הראשון אונ׳
זונשטן ניכֿט אויך דיא אנדרי זינדן האבן מכפר

גוועזן : דעשט וועגן איזט צו האפן דש איין
איגליכר וואול פרשטיט · דש זאלכר טעות ניכט
און ביליך איזט גשטראפט ווארדן :
צום · אנדרן זאל לערנט דער קדוש פוילוס אין
דעם בריב אן דיא רומיים סימן ג׳ פסוק
כ״ה · דש איר פאר הק״בה חסד ורחמים ערלאנגן
דורך דיא אמונה · ניכט אבר דורך מעשים :
דאווידר איזט בפירוש דיזר ביזי מנהג פון דער
מיס · דא מן פר מיינט דורך דיזט ווערק חסד
צו ערלאנגן · וויא דען בוואושט איזט · דש דיא
מיס דאזו גברויכט ווירד · אום דא דורך דיא
זינדי וועק צו נעמן · אונ׳ חסד אונ׳ אלי מתנות
בייא גאט צו ערלאנגן : ניכט אליין דער כהן פאר
זיך (פרמיינט דיזט צו ערלאנגן) · זונדרן אויך
פאר דיא גאנצי וועלט · אונ׳ פאר אנדרי לעבנדיגי
אונ׳ טויטי :
צום דריטן זאל איזט דיא עבודת המזבח איין
גזעלט ניכט דאויט איין קרבן צו בריגגן
פאר דיא זינדי · דען דאס קרבן איזט צו פאר
גטעהן · זונדרן דש אונזרי אמונה דאדורך ער
וועקט אונ׳ דיא גלה רוח גטריטטיט ווערדן מעכטן
אלז וועלכי דורך דיא עבודה הקדושה ער מינרט
ווערדן · דש אינן דער משיח חסד אונ׳ סליחת
החטאים פרטפראכן האט · דעטט וועגן

ערפארדרט דיזי עבודה הקדושה דיא אמונה •
אונ׳ ווירד אן אמונה בחנם געברויכט :

דערווייל נון דיא מים ניכט איין קרבן איזט
פאר אנדרי לעבנדיגי אונ׳ טויטי אידי
זינדי וועק צו נעמן • זאנדרן זאל איינה געניסונג
זיין דיא בחברותה געטיכט דא דער כהן אונ׳ אנדרי
דאט דם ונפש פון משיח פאר זיך עמפפאנגן • זא
ווירד דיזר סדר בייא אונז געהאלטן : דט אן אן
דעם פיימר טאג • אדר אויך זונסט ווען וועלכי
דא זיין • דיא דאט דם ונפש פון משיח וואלן אוכל
זיין אונ׳ זיך פר איין בארן וואלן • דיא מים האלטיט •
אונ׳ עטליכי דיא עט בגעהרן • דיא בקואן עט :
אלזוא בלייבט דער סדר פון דער מים בייא אונז אין
אירן רעכטן געברויך • וויא זיא פאר לייטן אין
כנסת המשיחיים געוועזן איזט • וויא אן בווייזן
קאן אויט דעם וואט דער קדוש פוילוס שפריכט
אין דעם ערשטן בריב אן דיא קהילה צו קורינטוס •
סימן י״א פסוק כ״ז : דא צו אויך אויט דען ספרים
פון פילן קדמונים זכרונם לברכה : דען
כריזושט מוס שפריכט וויא דער כהן טעגליך
שטיט אונ׳ פארדרי עטליכי צור פר איין בארונג •
אונ׳ עטליכי פראמט ער הין צו צו טרעטן : אויך
זייגן דיא אלטי כלים אונ׳ דיבים אן • דט איינר
דיזי עבודה פר ריכטיט • אונ׳ דיא אנדרן כהנים

אונ׳

אונ׳ שאטים האבן דיזעלביגי צו זאמן אקבל גוועזן : דען אלזוא צויטן דיא ווארטי אין דעם כלל · וועלכר אויך דעם ווער צו ניקיא (דאפון פארן בייא דעם ערשטן עיקר צו לעזן) גזאגט איזט · דיא שאטים זאלן נאך דען כהנים כסדר דאש זאקראמענט עמפפאנגן פון דעם ראט איבר דיא כהנים (עפיסקופוס בלשון יון · אונ׳ בלשון אשכנז בישאף) אדר פון דען אנדרן כהן :

דא אן נון היערמין ניכטש פאר גנואן האט · וועלכש ניכט אין דער כנסת המשיחיים טון משנים קדמוניות גוועזן איזט · אונ׳ וויל אויך אין דעם עפנטליכן סדר פון דען מיסן קיינה זונדרליכי פר ענדרונג גשעהן איזט · אונ׳ נור אליין דיא און ניטיגי מיסן : וועלכי אפטר דורך איינן בייזן מנהג נעבן דיא ארדנטליכי פפלעגטן גהאלטן צו ווערדן · זיין בטל גווארדן אונ׳ הין וועק גפאלן · זוא זאל ביליך דיזר סדר דיא מיס צו האלטן ניכט ניכט אלז מינות אונ׳ אלז איין זאלכר דער ניכט כדת המשיחיים איזט פר ווארפן ווערדן : דען אן האט פאר צייטן ניכט אלי טאג מיס גהאלטן אויך ניכט אין דען גרויטן קהילות · זאו פיל פאלק גוועזן · אויך ניכט אן דיא טאגי אן וועלכן דאש פאלק צו זאמן קאם · וויא דאש בוך אן צייגט · וועלכש גנענט וירד טריפארטיטא היסטאריא

(אדר

(אדר דרייאפאך מעטה בוך) אין דעם ניינדן פפר · דט אין צו אלכסנדריא אן איטוואך אונ׳ פרייטאג דיא תורה געלעזן אונ׳ אפרט געוועזן · אונ׳ זונטטן אלי תפילות אונ׳ עבודות פר ריכטיט · אויטגנואן דען סדר פון דער מים :

עיקר כה

פון דער ווידוי (כלשון אשכנז בייכט) :

עש ווירד נאך דער תורה פון ברית החדשה ערפאדרט · דט איין איקליכר דער זיך צו דער עבודה וויל צו בריטן דיא איר אין חילוף א׳ עבודת המזבח גנענט האבן · דער אוז קודם כל דא איט אן פאנגן דט ער מפשפש במעשיו אונ׳ מתחרט איזט איבר זיינה חטאים בלב נשבר ונדכה׳ אונ׳ דער נאך אוז ער זייני עבירות בכלל אונ׳ נור סתם פאר דעם כהן מודה זיין וגו׳ : דיזט הייטט מן דיא ווידוי אלהיר · בלשון אשכנז הייטט עט דיא בייכט · וויא טון געאעלדט :

חילוף ד

דיא ווידוי איזט אין אונזרן קהילות ניכט אבגטאפט ווארדן · דען דיזר אנהג ווירד בייא אונז געהאלטן · דט דאט זאקראמענט קיינם געגעבן ווירד · ווען זיא ניכט פאר הער פון

וועגן אירי זינדי זיין אויט גפֿארטט ווארדן אונ׳
דיא הבטחה בקומן פֿון פֿר געבונג דער=זעלביגן :
דאבייא ווערדן דיא המוניים פֿלייסיג אונטרריכֿטיט
וויא טריסטליך דאס ווארט פֿון דער הבטחה צו
כפרת החטאים זייא · וויא הויך קעטטליך דיזי
הבטחה צו האלטן · דען עס זייא דיזו שטיאי
וועלכֿי זיא מבטיח איזט ניכֿט דיא שטיאי אדר
דאס ווארט פֿון דעם מענשן דען זיא הערן ·
זונדרן עס זייא דאס ווארט פֿון גאט · דער דא
דיא זינדי פֿר גיבט · דען דיא הבֿטחה פֿון סליחת
החטאים · ווירד אן שטאט פֿון הקב״ה אונ׳ אויט
זיינם בפֿעל גשפראכֿן :

פֿון דיזם בפֿעהל אונ׳ פֿון דעם רשות דיא הטאים
צו פֿרגעבן אדר ניכֿט · ווירד מיט גרויסן
פֿלייס גלערנט · וויא ניטיג אונ׳ וויא טריסטליך
זיא זייא פֿאר דען חרדים אונ׳ נכה רוח · דאצו
ז.יזט אן אויך מודיע וויא הטי פֿארדרט דיזי הבטחה
(פֿון סליחת החטאים) מאמין צו זיין · ניכֿט
וויניגר אלז ווען דיא שטיאי פֿון הקב״ה זעלבסט
פֿון דעם הימל געהערט ווערדי · אונ׳ אונז דאפֿון
פֿריליך מנחם זייא · אונ׳ דש אן ווימן אונז · דש
איר דורך זאלכֿן גלויבן פֿרגעבונג פֿון דער זינדן
ערלאנגן : פֿון דיזן נויטוועדיגן זאכֿן האבן דיא
כהנים פֿאר צייטן וועלכֿי פֿון דער ווידוי דרשתן

ניכֿט איין ווארט גרידט · זונדרן האבן נור דיא הערלר פֿון דען מענטן מענה ומיצר גוועזן מיט איינר לאנגן ערצילונג פֿון דער זינדי · וויא מן דיזעלביגי מוז מכֿפר זיין · וויא מן זיך מוזטי דעסטוועגן פטורים קויפֿן · אונ׳ אויך דיא קברי הקדושים אונ׳ אויך אנדרי הייליגי מקומות רייזן · אונ׳ דערגלייכֿן זאכֿן מעהר : אונ׳ פֿיל פֿון אונזרן מלשינים זיין זעלבסט מודה · דש דיא לערנונג פֿון דער תטובֿה טלאה פֿון אונז פֿיל בעסר גטריבן אונ׳ געהאנדלט ווארדן · אלז וויא פֿאר דיזם אין לאנגר צייט ניכֿט גטעהן ·

אונ׳ ווירד פֿון דער ווידוי אלזוא גלערנט · דש מן ניאמנדן צווינגן זאל זייני חטאים בפירוש מיט דעם נאמן צו ערצילן · דען זאלכֿש איזט און מיגליך . וויא דער פסוק טפריכֿט אין תהלים י״ט · ווער סריבֿט דיא מיססאט · אונ׳ דער נביא ירמי׳ טפריכֿט . דש דאס מענטליכֿי הערץ זוא ביז איזט · דש מן עס ניכֿט אויס פֿארטן קאן : דיא בייזי טבֿע פֿון דעם בן אדם טטעקט זוא טיף אין זינדן · דש זיא דיזעלביגי ניכֿט אלי זעהן אדר ערקענן קאן · אונ׳ זאלטן אונז אליין דיא פֿרגעבן ווערדן · דיא מיר ערצילן קענן · זוא ווער אונז ווניג געהאלפֿן : דערמאהאלבן איזט

עכט ניטיג דיא זייט צו צווינגן אום דיא זינדי
בפירוש מיט דעם נאמן צו ערצילן :

אלזוא האבן אויך דיא קדמונים זכרונם לברכה
דאפון גשריבן · וויא מן פינדט אין
דען דינים נעמליך אין דעם ערשטן סימן פון דער
תשובה · דא דיא ווארטי פון דעם תנאי
כריזושטומוס מן גצוויגן ווערדן · אונ' אלזוא לויטיט ·
איך זאגי ניכט דש דוא דיך זעלבשט זאלשט
בפרהסיא מן געבן · נאך בייא איינם אנדרן דיך
זעלבשט מן קלאגן אדר מחייב זיין · זונדרן
גהארכי דעם נביא דער דא שפריכט אפן באמרי
גאט דייני וועגי וגו' : דערמאהאלבן זוא זייא
מתוודה פאר הקב"ה · אלז פאר דעם שופט אמת
נעבן דיינר תפילה · זאגי ניכט דייני זינדי מיט
דער צונגן · זונדרן אין דיינם גמיט אונ' אין דיינם
הערצן :

היער זיכט מן קלערליך · דש כריזושטומוס
ניפט צווינגט דיא חטאים דוקא בפירוש צו
מעצלרן : אלזוא לערנט אויך דער פירוש איבר דיא
פסקים אונ' דינים (פון דען קדמונים) אין סימן ה'
פון דער תשובה · נעמליך דש דיא ווידוי ניכט מן
התורה גבאטן · זונדרן דורך מענטן איין געזעצט
זייא : דאך זיין דיא דרשנים פלייסיג מודיע דש
דיא ווידוי זאל ערהאלטן ווערדן פון וועגן דער

הבטחה

הבטחה פון סליחת החטאים · וועלכי דער שורש
אונ׳ עיקר דאדרינן איזט · נור נחמה פאר דען
חרדים אונ׳ נכה רוח · אונ׳ פון וועגן עטליכר
אנדרר אורזאכן :

עיקר כו

פון דעם אונטרשייד דער עמן טפיין :

חילוף ה

פאר צייטן האט מן אלזוא אין דען דרשות מודי״ע
געוועזן אונ׳ אין דען ספרים געשריבן דש
דער אונטרשייד פון דען עמן טפייאן · אונ׳ דער
גלייכן געבאט דיא פון מענשן זיין איין געזעלט
װארדן · דאלז דיזן זאלן · דש מן דאדורך חסד
ורחמים (ביא השי׳) פֿרדינן מעכטי · אונ׳ דיא
חטאים מכפר זיין · אויט דיזם גרונד האט מן
טעגליך נייאי תעניות · נייאי מנהגים · נייאי
חברותורת · אונ׳ דער גלייכן אויט געראכט · אונ׳
אויך זאלכי זעהר שטארק אונ׳ הארט געטריבן · אלז
ווערן זאלכי זאכן ניטיגי עבודות · דאדורך מן
חסד בייא הקב״ה פֿרדינט · ווען מן עס האלטיט ·
אונ׳ להיפך · דש איינה גרויסי זינדי געשעכט ווען
מן עס ניכט אקיים איזט · דארויט זיין פיל ביזי

אונ׳ שערליכי טעות אין אלי קהילות פון דען משיחיים געפאלגט :

ערשטליך איזט דאדורך דער חסד · וועלכר דורך דען משיח ערלאנגט ווירד ·

אונ׳ דיא לערנונג דער אמונה זעהר פר פינשטרט · וועלכי אונז דאך דיא בשורה טובה זעהר ערנסטליך פאר האלטן · אונ׳ טרייבט זעהר שטארק דרויף · דש מן דאש זכות פון דעם משיח זעהר הויך אונ׳ קעשטליך האלטן זאל · אונ׳ וויסן · דש דיא אמונה אן דען משיח הויך אונ׳ וויט איבר אלי מעשים טובים צו זעצן איזט : דעשט וועגן האט דער משולח פוילוס בכל מאמצי כחו ווידר דיא ביזי פרושים פון תורת משה אונ׳ ווידר זאלכי תורה דיא פון מענשן הער קואן מפלפל געוועזן · דש איר לערנן זאלן דש איר פאר גאט ניכט גרעכט ווערדן אויש אונזרן מעשים · זונדרן אליין דורך דען גלויבן אן דען משיח · אונ׳ דש איר חסד מקבל זיין · בזכות המשיח : זאלכי תורה איזט באלד גאנץ בטל װארדן · נעמליך דאדורך· דש מן האט מודיע געוועזן דען חסד פון הקב״ה צו פר דינן דורך האלטונג אייניגר אלות · דורך אונטר טייד אין עסן טפייזן · אונ׳ אין קליידרן וגו׳ :

צום אנדרן האבן אויך זאלכי מענטליכי איין זעלונגן דיא גבאט פון הטי׳ דונקל גמאכט

דען אן זעלט דיזי מענטשליכי איין זעלונג וויט
העכר איבר דיא מצות פון הקב"ה : אן האט
דיזט אליין פאר אייני רעכטי אויך פיהרונג כרת
המטיחיים גהאלטן · ווען איינר דיא פיימר
טאג זאת אדר זות היטיט · דיזי תפילות טוט ·
אלזוא פאטטיטי אלזוא זיך בקליידיטי · דאס
נענטי אן חיים רוחניים (איין גייסטליך לעבן)
נאך דער תורה פון דען מטיחיים : דאר
נעבן האט אן אנדרי זאכן דיא גוט אונ ניטיג זיין
פאר דברי חול אונ עולם הזה גהאלטן · נעמליך
זאלכי זאכן · דיא איין איגליכר נאך זיי"ם אעאר
לו טון טולריג איזט · לאטל דש דער בעל הבית
ארבייטן זאל זיינה פרויא אונ קינדר אחיה לו
זיין אונ דיא קינדר אחנך לו זיין לו יראת שמים :
דש דיא אטה אין דעם הויז דיא חבלי לידה
גרולריגליך ער טראגט אונ זוכט דיא קינדר אגרל
לו זיין : דש איין מלך אונ שר זאל דאס לאנד
אונ דיא לייט רעכט מנהיג זיין וגומר · זאלכי
זאכן דיא פון גאט גבאטן זיין · אוזטן נאך
אידר דיעה און פול קואני דברי עולם הזה הייסן ·
אבר דיא מענטשליכי גבאטי אוזטן דען ווירדיגן
נאאן האבן דש זיא אליין הייליגי אונ פולקואני
ווערקן הייסן : דעטט ועגן וואר קיין אאס אונ
ציל זאלכי מענטשליכי גבאט לו אאכן :

צום דריטן ווא זיין זאלכי מענטליכי מיין זעלונג
צור גרויטן טרחה אונ׳ עול פון דען לייטן
גווארדן · דען עס וואר ניכט מיגליך אלי
מענטליכי גבאט צו האלטן · אונ׳ דאך ווארן דיא
לייטי אין דער מיינונג אלז ווען דיזט מייני ניטיגי
עבודת השם ווערי · אונ׳ טרייבט גרשון · דש
פילי היערדורך זיך האבן מיאש גוועזן פון אלן
חסד ורחמים בייא הק׳בה : עטליכי האבן זיך
אויך זעלבשט ממית גוועזן · דעטט וועגן וייל
זיא קיינה נחמה פון דעם חסד דש אטיח גהערט
האבן : דען אן זיכט בייא דען חכמי המוסר פון
דער כתה דש אספיור וויא זיא דיא גמיטר פון
דען המוניים און רוהיג מאכן אונ׳ אבלבל זיין ·
אלז וועלכי זיך אונטרשטאנדן האבן דיא מענטליכי
מיין זעלונג צו זאמן צו זעזן · אונ׳ בייא זאלכן
מענטליכן מיין זעלונג אלירלייא התרות אונ׳ היתורי׳
גזוכט · דמאיט זיא דען לייטן העלפן מעכטן :
דיא דא ערשראקן ווארן · אונ׳ איין לב נשבר
האטן . אונ׳ זיא האבן זוא פיל דמאיט צו טון
גהאבט · דש אין צווישן דיא תורת מאת פון
ניטיגן זאכן · אלז פון דער אמונה · פון דער
נחמה אין גרויטן נסיונות אונ׳ צרות אונ׳ דער גלייכן
מעהר · גאר דאנידר גלעגן האבן : דאליבר
האבן אויך פאר דיזן פילי יראי שמים זעהר מתרעם
גוועזן :

גוועזן · דש זאלכי מענשליכי איין זעצונג פיל
מחלוקות אין דען קהילות פון דען משיחיים אן
ריכטן · אונ' דש פרומי לייט דאדורך פר הינדרט
ווערדן דש זיא צו דער רעכטן ערקענטניס פון
משיח ניכט קומן מעכטן : גרשון אונ' עטליכי
מער האבן דאווידר זעהר מתרעם גוועזן : יוא
עס האט דעם תנאי אויגושטינוס איבל געפאלן ·
דש מן דיא געמיטר פון דען לייטן מיט פילן
מענשליכן געבאטן בשווערט : דעסט וועגן
אונטריכטיט ער דאביא · דש מן עס ניכט פאר
ניטיג האלטן זאל :

דארום האבן אונזרי למדנים ניכט בפושע אדר
אויס קלות אונ' זילזול קיגן דיא
געוועלטיגקייט פון דען ראשי הכהני' פון דיזן זאכן
געלערנט · זונדרן עס האט דיא גרויסי
נויטוועדיגקייט ערפאדרט איינה אונטרריכטונג
צו טון פון דען טעות וועלכי אויבן געמעלדט זיין ·
אונ' וועלכי אויס איינם און רעכטן פר שטאנד פון
דען מענשליכן איין זעצונגן הער גקומן זיין : דען
דיא תורה פון ברית החדשה וויל האבן דש דיא
לערנונג פון דער אמונה זאל אונ' אונז אין דען קהילות
פון דען משיחיים איין געשערפט ווערדן · וועלכי
לערנונג דאך ניכט קאן פרשטאנדן ווערדן · ווען
ווען מן פרמיינט דורך זאלכי מעשים חסד צו

ערלאנגן · דיא אן זיך זעלבשט אויט גווילט האט :
אונ׳ אישט אלזוא (בייא אונז) דאפון גלערנט ·
דש אן דורך האלטונג דער מענשליכן איין זעצונג
ניכט קאן דען חסד פון הקב״ה פרדינן · נאך גאט
מכפר זיין פאר דיא חטאים · אונ׳ דעטט וועגן
זאל קיין ניטיגה עבודה דרויט גמאכט ווערדן :

דאצו ווערדן ראיות אויט דער תורה אנגפירט :
דער משיח אישט אין דער גוטן באטשאפט
דורך מתתי סימן ט״ו פסוק ג׳ דיא משולחים
מתנצל · דאז זיא דיא גווינליכי מצות פון מענשן
ניכט גהאלטן האבן · אונ׳ שפריכט דאבייא אין
פסוק ט׳ זיא דינן מיר פרגעבליך מיט מענשליכן
גבאטן : ווען ער נון דיזט איינה עבודת שוא אדר
פרגעבליכן דינשט נענט · זוא מוז דער זעלביגי
דינשט ניכט ניטיג זיין : אונ׳ באלד דער נאך שפריכט
ער אין פסוק י״א · וואש צו דעם מונד הין איין
גיט דאש פר אונ רייניגט דען מענשן ניכט : גלייך
פאלט שפריכט דער משולח פולוס אין דעם בריב
אן דיא רומיים סימן י״ד פסוק י״ז · דאש מלכות
השמים בשטיט ניכט אין עסן שפייז אדר טראנק :
אונ׳ אין דעם בריב אן דיא קהילה צו קולוסא סימן
ב׳ פסוק י״ז שפריכט ער · ניאמנד זאל אייך ריכטן
פון וועגן שפייז אונ׳ טראנק · אדר שבת וגו׳ :
אין מעשי השלוחים סימן ט״ו פסוק יוד׳ שפריכט

כיפא (פעטרוס) ווארום פר זאגט איר גאט •
אונ' וואלט אויך ליגן איין יאך • אויף דיא העלז פון
דען תלמידים • ווען זעלבשט ניכט אונזרי אבות אויך
איר האבן טראגן קענן : זונדרן איר גלויבן דורך
דיא גנאדי פון אונזרן הערן ישוע דעם משיח
געהאלפן צו ווערדן לחיי עולם הבא : דא פר ביטיט
פעטרוס דט אן דיא גאיטר פון דען המוניים ניכט
בשווערן זאל מיט נאך מעהר מצות אונ' מנהגים
דיא נור למראת עינים זיין • זיא מאגן העך קומן
פון מטה אדר פון אנדרן : אונ' אין דעם ערשטן
בריב אן דען טימוטיאוס סימן ד' ווערדן זאלכי
מצות גנענט איינה לערנונג פון שטן • דיא דא
פרביטן גווישי שפייז אדר איינה פרויא צו נעמן
וגו' : דען דיזט איזט דער תורה פון ברית
החדשה בפירוש צו ווידר • נעמליך זאלכי ווערקי
איין צו זעצן אדר צו טון • דט אן דאדורך סליחת
החטאים פר דיני • אדר אלז קענטי ניאמנד אן
זאלכי עבידורת צום כלל המשיחיים גרעכנט
ווערדן :

דיש אן אבר דען אונזריגן טולר גיבט אלז ווען
זיא פר ביטן אלי תעניתים אונ' אליט מוסר •
וויא יוביניאנוס גטאן • דיזט ווירד זיך פיל אנדרשט
אין אירן טריפטן בפינדרן • דען זיא האבן אלי
צייט גרדטת פון יסורים של אהבה • נעמליך דט

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-248145-p0111-3

דיא בני המשיח טולדיג, זיין יסורים צו ליידן · אונ׳
דיזש איזט דער רעכטי אונ׳ ווארהאפטיגי תענית ·
דאנעבן ווירד אויך גלערנט · דש איין איגליכר
טולדיג זייא זיך אין קעשטיגונג דש לייבש אלז דורך
תעניתים אונ׳ אנדרי זאכן אלזוא צו פֿר האלטן ·
דש ער ניכט אורזאך געבן מעכטי (דורך צו פֿילי
תענוגים) צו זינדן · ניכט אבר דש ער מיט זאלכן
ווערקן גנאדי פֿר דינן זאלטי : דיזי קעשטיגונג
אן דעם גוף זאל ניכט אליין עטליכי בשטימטי טאגי
גטריבן ווערדן · זונדרן בשטענדיג : דאמיט
שפריכט דער משיח אלזוא אין דער בשורה טובה
דורך לוקאס סימן כ״א פסוק ל״ד · היטיט אייך ·
דש אייערי הערצן ניכט בשווערט ווערדן מיט
שיכורות : אונ׳ אן איינם אנדרן ארט הייסט עש ·
דיזי ארט פֿון שדים ווערדן ניכט אויש גטריבן אלז
דורך תענית אונ׳ תפֿילה : אונ׳ שפריכט פאולוס אין
דעם ערשטן בריב אן דיא קהילה צו קורינטוס ·
דש ער זיינן לייב פייניגט · אונ׳ ברענגי דען זעלביגי
צום גהארזאם : מיט וועלכן ווארטן דער
משולח אן לייגט · דש פייניגן אונ׳ קעשטיגן
דינן זאל ניכט דא מיט חמד אלהים צו פֿר דינן ·
זונדרן אום דען גוף צו צו בריינגן צו דען דברים
שבקדושה · אונ׳ דש ער ניאנדן פֿר הינדרן
מעכטי אן דיא ארבייט דיא ער נאך זיינן אמאד

טון

טון אונז : אונ' ווירד אלזוא דאס פאסטן ניכט
פר ווארפן . זונדרן דאס ווירד פר ווארפן .
דס אן איינן נויטווענדיגן דינסטג דרויף גאמכט
האט . אויך גווישי טאג . אונ' אויך גווישי
טפייז . דאדורך דיא גמיטר פון דען האוניים
זיין טועה גאמכט וואורדן :

אויך ווערדן נאך פיל מנהגים אונ' אולות
אנשים בייא אונז בהאלטן . נאמל
דער סדר פון דער מים אונ' טירים אונ' אזאורים .
פייאר טאג וגו' : ווערכי דא צו דינן . דא
מיט מין דער גמיינדי איינה אורדנונג גהאלטן
ווערדי : דא בייא אבר ווערדן דיא האוניים
אונטר וויזן . דש איינה זאלכי עבורה טבחון
ניכט גרעכט ואכי פאר גמט . אונ' דש אן קיין
זינד דרויט מאכן זאל . ווען אן זיא אן אכטונגת
ווען לאזט :

דיזי פרייאהייט אין דען מנהגים זוא פון
מענטן העד קואן . האבן אויך דיא
קדמונים זכרונם לברכה גהאלטן . דען אין דען
מדינות פון קדם האט אן פסח אויך איינה
אנדרי צייט גהאלטן אלז צו רוים : אונ' דא
עטליכי דיזי אין גלייכהייט פאר איינה טיילונג
אין דער אמונה האלטן וואלטן . זוא זיין זיא
פון אנדרן ערמאינרט וואורדן . דש עס ניכט

ניטיג זייא אין זאלכן מנהגים אלי מאל דוקא גלייך צו זיין : אונ׳ איריניאוס שפריכט אלזוא • אונ גלייכהייט אין פאסטן צו טרענט ניכט דיא איינינקייט אין דער אמונה • אונ׳ וויא אויך דער אפיור גריגוריאוס פון זאלכר אונ גלייכהייט אין אעגטליכן מנהגים גשריבן • דש זיא ניט צו ווירד זייא דער איינינקייט אין דער אמונה : אונ׳ אין ספר וועלכש בלשון רואי גנענט ווירד הישטוריא טריפארטיטא (אדר דרייא פאלטיגש אעשה בוך) אין דעם יינגן ספר ווערדן פילי זאלכן צוזאמן גלעזן פון דער אונ גלייכהייט אין מנהגים • אונ׳ עס ווירד נאך איין נוצליכר פסוק הין צו געזעצט • וועלכר אלזוא לויטיט • דיא איינונג פון דען אשולחים איזט ניכט גוועזן פייאר טאג אין צו זעצן • זונדרן דיא אמונה אונ׳ אהבה צו לערנן :

עיקר כז

פון דען נדרים דיא צו גשעהן פפלעגן אום זיך פורט צו זיין פון דעם האון עם • אונ׳ במקום פנוי אין איינם הויז וועלכש קלויסטר גנענט ווירד כל ימי חיין צו בלייבן :

חילוף ו

פון קלויטטר גליבדן צו רידן • זוא איזט ניטיג
ערשטליך צו בדענקן • וויא עט ביז היער
העד דאויט צו גגאנגן • אונ׳ אין וואט פֿאר איין
מעאר דיא גלחים גוועזן זיין • אונ׳ דש זעהר פֿיל
דאדרינן טעגליך ניכֿט אליין ווידר דיא ווארטי פֿון
גאט געהאנדלט ווארדן • זונדרן אויך ווידר דיא
חוקות פֿון דען אספּיוריס • דען צו דען צייטן פֿון
דעם קדוש אויגושטינוס איזט דער סיג לפרישות
פֿרייא גוועזן • דער נאך אבר אלז דיא תורה
אונ׳ דער רעכֿטי מוסר איזט פֿר דארבן ווארדן •
זוא האט אן אויס גראכֿט זאלכֿי זאכֿן בנדר אויך זיך
מקבל צו זיין : אום דאדורך אלז דורך איינה תפֿיסה
דיא לוכֿט ווידרום אויך צו ריכֿטן : אבר דיזש
זוא האט אן נעבן דיזן נדרים פֿיל אנדרי שטיקי
מעהר אויך גבראכֿט •

אונ׳ מיט זעלכֿן בענדרן זיין פֿיל גבונדן ווארדן
עהיך זיא נאך דיא רעכֿטי יאר געהאבט :
עט זיין אויך פֿיל לייט בשוגג אונ׳ בבלי דעת צו דיזס
קלויטטר לעבן גקומן • וועלכֿי אויב זיא שון ניכֿט
צו יונג דא צו גוועזן • זוא האבן זיא דאך איר
יכֿולת ניכֿט גנוג געפריבֿט אונ׳ פֿר שטאנדן : אלזי
דיזעלביגי נון זיין אלזוא פֿרשטריקט אונ׳ פֿר וויקלט

ווארדן · אונ' האבן באונס אין זאלכֿן בעגרן
בלייבן מוזן · אויב שון פֿילי נאך דען גזעצן פֿון
דען אפפֿיורים קענטן פֿרייא גמאכֿט ווערדן :
אונ' דיזט אלים איזט שווערר גוועזן אין דען
קלויטטרן פֿון בתולות אלז פֿון גלחים · דא עס
דאך בילך גוועזן וועדי איבר דיא נקבות · וויל
זיא איינה שוואכֿי טבֿע האבן · מעהר חס לו
זיין : דיזעלביגי הארטי אונ' שווערי לעבֿט האט
אויך פֿאר דיזן פֿילן יראי שמים איבל גפֿאלן :
דען דיא האבן וואול גזעהן דש פֿילי בחורים אונ'
בתולות נור אטום לובֿי הגוף זיין אין דיא קלויסטל
הין איין גשטעקט ווארדן : זיא האבן אויך וואול
גזעהן · וויא איבל דאס זעלביגי פֿאר נעמן
גראטן איזט : נעמליך וואס פֿר אכֿטוזות דאהער
גקומן · אונ' וויא זעהר דיא גמיטר פֿון דען לייטן
דאדורך זיין שווער גמאכֿט ווארדן · אונ' האבן
פֿיל לייטי אתרעם גוועזן דש מן אין איינר זאלכֿן
זאך · דא פֿיל סכנות דרויף שטיאן · דיא כללים
ניכֿט אכֿטיט · וועלכֿי אויף דעם ווער פה אחד
זיין בשלאסן ווארדן :

ועל כולם זוא האט מן איינה זאלכֿי איין בילדונג
פֿון דעם נדרים לום פרישות גהאבט ·
וועלכֿי אויך דען גלחים זעלבסט איבל גפֿאלן האט·
דיא נור איין וויניג טכֿל גהאבט : דען זיא גאבן

פֿאר דש דיא נדרים אין איין קלויסטר לוגין · דער
טבילה גלייך זייא · אונ' דש מן מיט דעם לעבן אין
איינם קלויסטר פֿר געבונג פֿון דען זינדן אונ' דיא
רעכֿט פֿערטיגונג פֿאר גאט פֿר דינן קאן · יא
זיא זעלן נאך מעהר דאלו · דש מן מיט דעם
לעבן אין קלויסטר ניכֿט אליין גרעכֿטיגקייט אונ'
פֿרומיגקייט פֿר דינט · זונדרן אויך דש מן דאדורך
מקיים איזט דיא מצות אונ' דיא פרטים חמורים
אונ' דקדוקים אין ברית החדשה פֿון וועלכֿן זיא
זאגטן · דש זיא נור געהערן פֿאר גרויסי חסידים
(וויא מיר באלד אין מטל הערן ווערן אונ' דרויש
זעהן דש עס ניכֿט וואהר זייא · וואש זיא דאפֿון
פֿארגעבן) : אונ' ווערדן אלזוא דיא נדרים אין
איין קלויסטר לוגין העכֿר געהאלטן אלז דיא טבילה :
ווייטר געבן זיא נאך מעהר פֿאר דש מן מער זכֿה
איזט דורך דאש לעבן אין איינם קלויסטר אלז
זונטשטן אין אייגר אנדרן מדריגה וועלכֿי פֿון גאט
איין געזעצט איזט · אלז דיא מדריגה פֿון כהנים
אונ' דען טאטים אונ' מטרתים · דיא מדריגה
פֿון טרים אונ' טררות אונ' דערגלייכֿן : וועלכֿי
אלי נאך דעם געבאט פֿון גאט אונ' נאך זיינם ווארט
אונ' בפֿעהל אן אירר מדריגה אונ' מעלה אן זעלבשט
מיט גראכֿטי קדושה הטי' דינן : וויא דען קיינש
פֿון דיזן זאכֿן קאן גלייקנט ווערדן · דען מן פֿינדט

עט אין אירן אייגנן ביכרן : איבר דיזש ווער
אלזוא גפאנגן ווירד אונ' אין דאס קלויסטר קומט ·
דער לערנט ווייניג פון דעם מהות אונ' איכות דש
משיח :

פאר דיזן האט מן בתי מדרשים צו דברי תורה
אונ' צו אנדרן חכמות אונ' מלאכות וועלכי
דעם כלל משיחיים ניצליך זיין אין דעם קלויסטרן
געהאלטן דש מן מויט דענן זעלביגן כהנים אונ'
ראשי הכהנים גנוגן האט · אלונד אבר איזט עט
גאנץ אנדרשט : דען פאר צייטן קאמן זיא דעשט
וועגן אין דעם קלויסטר צוזאמן אום דרינן תורה
צו לערנן : אלונד אבר געבן זיא פאר דש דאס
לעבן אין דען קלויסטר זייא איינה זאלכי זאך ·
דש מן דמדורך דען חסד אלהים אונ' דיא
גרעכטיגקייט פאר גאט פר דינן קענטי · ניכט
אבר דיזש אליין · זונדרן זיא געבן פאר עט זייא
איינה מדריגה פון דער פולקומנהייט · אונ' זעצן
עט דען אנדרן מדריגות אין דער וועלט · וועלכי
פון הקב"ה זיין איין געזעצט וואורדן ווייט פאר :

דיזש אליש ווירד דעשט וועגן מן געפירט · ניכט
אום דיא זאך מזלזל צו זיין · זונדרן דמאיט
מן דעשטא בעסר פר נעמן אונ' פר שטיאן מעכטי ·
וואס מן ביים אונז דרשן אונ' לעהרן טוט :

ערשטליך צערנט מן בייא אונז פֿון דעגן · דיא
זיך מזווג זיין וואלן · אלזוא · דש
דיא יעניגי וועלכֿי ניכֿט גטיקט זיין אליין
בלי זיווג צו בלייבן · רשות האבן זיך מזווג צו זיין ·
דען דיא נדריק קענן ניכֿט דען מדר אונ׳ דאש
גבאט פֿון השי״ת אבֿטלן זיין : נון צויטיט דאש גבאט
פֿון גאט אלזוא אין דעם ערשטן בריבֿ אן דיא
קהילה צו קורינטום סימן ז׳ פסוק ב׳ · פֿון וועגן
דער אונקייטהייט · זאל איין איגליכֿר זיין אייגן
וייב האבן · אונ׳ איינה איגליכֿה איטה דיא זאל
אירן אייגנן אמן האבן : דארצו דרינגט אונ׳ טרייבט
ניכֿט נור דאש ווארט אונ׳ גבאט פֿון גאט · זונדרן
אויך דער סדר פֿון הקב״ה בייא מעשה בראשית
צווינגט אלי דיא יעניגי אום זיך מזווג צו זיין ·
וועלכֿי אן זונדרליך ווערק פֿון הקב״ה דיא מתנה
ניכֿט האבן אן זיווג צו בלייבן · נאך דיזם אויש
שפרוך פֿון הקב״ה זעלבשט בראשית סימן ב׳ פסוק
י״ח · דא עש הייסט · עש איזט ניכֿט גוט דש
דער מענש אליין זייא איך וויל אים איינה הילף
מאכֿן וגו׳ :

וואש קאן נון דאוויר איין גווענט ווערדן ·
עש מאג איינר וועגן דען חובֿ פֿון דען
נדרים נאך וואש זעהר מדקדק זיין אלז נור איגליך
מיזט · זאו ווירד ער דארויט ניכֿט דרינגן קענן

דש דיא אלוה פון הטי׳ זאל דארורך בטל ווערדן :
דיא כללים אונ׳ חוקות דיא פון דען אפפיורים אונ׳
פון דעם וועד זיין בטלאמן ווארדן · דיא פסקן·
דש דיא נדרים בטל זיין · ווען זיא אויך נור ווירד
דש רעכט פון דעם אפפיור לויפן · וויא פיל
וועניגר זאלן זיא דען קענן שטין בלייבן אונ׳
קרעפטיג זיין ווירר דאש גבאט פון גאט :
ווען דער חוב פון דען נדרים זוא טארף ווערי·
דש דער זעלביגי דורך קייני אורזאך
קענטי בטל ווערדן · זוא העטן דיא אפפיורים
אויך ניכט דאפון זאלן פטור אאכן · אדר דיא
נדרים אתיר זיין · דען עש גביהרט קיין מענשן
דען יעניגן חוב אבטלן זיין · וועלכר אדין תורה
הערקואט : דארום האבן דיא אפפיורים וואול
בראכט וואש אין דיזם חוב פאר איין יטרנות זאל
גברויכט ווערדן · אונ׳ האבן פיל אאל דיא נדרים
אתיר גוועזן · וויא בקאנט איזט אויט דער מעשה
מיט איינם אלך פון ארמגון · אונ׳ פיל אנדרי :
זוא אין נון משום קיום דברי עולם הזה מתיר גוועזן
האט · זוא זאל אן מן הדין פיל עהיר אתיר זיין
משום צורכי הנפשות :
פארש אנדרי וואדום זיין דיא אלטיניס זוא
זעהר אפלפל דש אן דיא נדרים האלטן
און · אונ׳ זעהן ניכט צו פאר אן אויב דער נדר

דיכטיג איזט נאך זיינר בטאפנהייט · דען איין
נדר זאל זיין אין איגליכן זאכן · ברצון אונ׳ ניכט
באונס : אן וויט אבר וואז דט דאט פריטות
פון זיווג (קייטהייט) אויף כל ימי חייו ניכט אין
דעם יכולות פון דעם בן אדם שטיט : אויך זיין
וועניג פון זכרים אונ׳ נקבות וועלכי פון זיך
זעלבשט ברצון־טוב אונ׳ מיט גוטר בדאכטזאמקייט
דען נדר גטאן־האבן אין דאט קלויסטר צו גין ·
עהיר זיא רעכט צו אירן שכל קומן זוא איבר לירדט
אן זיא צום נדר : צו וויילן ווערדן זיא אויך דא צו
גצוואונגן באונס : דארום איזט עט גאר ניכט
ביליך דט אן זוא הארט אפלפל איזט פון דעם חוב
דט נדר · אין דעם זיא אלי אודה זיין · דט עט
ווידר דאט איכות פון נדר איזט · דט עט ניכט
ברצון אונ׳ בטוב טעם ודעת איזט גטאן ווארדן :

עטליכי כללים אונ׳ חוקים פון דען אפפיורים
זיין דיא נדרים אבטל וועלכי פאר דעם
פונפצעהנדן יאר גטעהן זיין · דען זיא האלטן
עט דאפאר · דט אן פאר דער זעלביגן צייט ניכט
זוא פיל שכל האט · דט אן פון דער ארדנונג אין
דער גאנצן לעבנט צייט · וויא אן דאט זעלביגי
זאל אן שטעלן · זאלטי בשלימן קענן ·

איין אנדרר כלל גיבט פון ווגן דער מענשליכן
שוועכליכקייט נאך מעהר יאר צו : דען

אין דעם זעלביגן״ ווירד פֿר באטן איין נדר צו טון
אין דאש קלויסטר צו גיאן פֿאר אכטצעהן יאהר :
דאהער האט דער איינטשי טייל ענטשולדיגונג
אונ׳ אורזאכן אויש דעם קלויסטר צו גיאן · אין
דעם זיא ברוב אין דער יוגנד פֿאר דיזן יאהרן אין
דיא קלויסטר גקומן זיין : צו לעצט · ווען אויך
דיא איברטרעטונג פֿון דעם נדר קענטי גטאדלט
ווערדן · זא קענטי אבר דאך ניכט דארויש
פֿאלגן · דש מן דען זיווג פֿון זאלכן לייטן צו רייסן
אונ׳ אבטל זיין זאל : דען דער קדוש אויגושטינוס
דער זאגט אין דעם סיאן · וועלכט האנדלט פֿון
פֿון כתובות דש מן זאלכן זיווג ניכט צו רייסן זאל :
נון איזט יוא דער קדוש אויגושטינוס צו אלן צייטן
אין גרויטן חשיבות בייא דען קהילות דער
משיחיים גוועזן · אויב גלייך עטליכי דער נאך
אנדרשט גמיינט האבן :

אויב נון גלייך דאש גבאט גאטש פֿון זיווג איר
זעהר פֿיל פֿון דעם נדר פטור גמאכט
האט · זא ווערדן בייא אונז נאך מעהר אורזאכן
פֿאר גוועגדט אום דיא נדרים אבטל צו זיין : דען
אלי עבודת אלהים · וועלכי מן בפֿעל פֿון גאט
זונדרן פֿון מענטן איין גזעלט אונ׳ ערוועלט זיין ·
אום דאדורך דיא גרעכטיגקייט אונ׳ גנאדי פֿון
גאט צו ערלאנגן · אלז דיזט איזט ווירד גאט

אונ׳

אונ׳ ווירד דער תורה פון ברית החדשה · אונ׳
ווירד דען בפעהל פון גאט : וויא דען דער משיח
זעלבסטן זאגט אין דער בשורה טובה דורך מתי׳
סימן ט"ו פסוק ט׳ · זיא דינן מיר פר געבליך
מיט מענשליכן געבאטן : אלזוא לערנט עס דער
משליח פולוס איבראל · דש מן דיא גרעכטיגקייט
ניכט זוכן זאל אויש מוזרן געבאטן אונ׳ עבודות ·
דיא פון מענשן ער דאכט זיין · זונדרן דש דיא
גרעכטיגקייט אונ׳ פרומיגקייט דיא פאר השי׳
גילטיג איזט · הערקומט אויש דער אמונה אונ׳
אויש דעם בטחון · ווען מיר גלויבן · דש אונז
השי׳ בזכות בנו יחידו · נעמליך דורך דאס זכות
פון משיח אונז מקבל איזט בחסד וברחמים : נון
איזט עס ידוע לכל דש דיא גלחים גדרשת דש דיא
זעלבסט ערדאכטי קדושה דיא חטאים מכפר
זייא · אונ׳ דיא גנאדי אונ׳ גרעכטיגקייט פון גאט
ערלאנגי : וואס איזט נון דיזט מנדרשט אלז דען
כבוד אונ׳ דיא גדולה פון דעם חסד המשיח מזלזל
זיין אונ׳ כופר זיין אן דיא גרעכטיגקייט אויש דעם
גלויבן : דארום פאלגט אויש דעם · דש דיא
גווינליכי נדרים און רעכטי אונ׳ פאלשי עבודות
גוועזן : דעטש ווען זוא זיין זיא אויך בטל
ומבוטל · דען איין ביז נדר · אונ׳ דש דא ווירד
דאס געבאט פון גאט געשעהן · דאס איזט בטל
ומבוטל ·

זאבוטל · וויא דיא כליים פון דען אמפיורים פסקן · דש איינה טבועה ניכט זאל איין באגד זיין צור זינדן :

דער משולח פולוס שפריכט אין דעם בריב אן דיא קהילה צו גאלאטי"א סימן ח׳ פסוק ד׳ · איר האבט קיין חלק מעהר אן דעם משיח · דיא איר דורך דיא תורה (פון משה) גרעכטפערטיגט ווערדן וואלט · אונ׳ איר האבט אויך קיינן טייל מעהר אן דער גנאדי : דעשט וועגן אויך דיא יעניגי · וועלכי דורך נדרים וואלן גרעכטפערטיגט ווערדן · דיא האבן קיין טייל אן דעם משיח אונ׳ אן דער גנאדי פון הקב"ה . דען דיזעלביגי רויבן דעם משיח זיינן כבוד דער דא אליין גרעכט מאכט · אונ׳ זיא געבן זאלכן כבוד אירן נדרים אונ׳ פרישות אין דעם קלויסטר :

מן קאן אויך ניכט לייקנן דש דיא גלחים גלערנט אונ׳ גדרשת האבן דש זיא דורך אירי נדרים אונ׳ אירי התנהגות אין דעם קלויסטר גרעכט ווערדן אונ׳ סליחת החטאים פר דינן · ולא זו בלבד · זונדרן זיא האבן נאך גרעטרן טובות ערדאכט · אונ׳ גזאגט · דש זיא מיט אירן מעשים טובים אנדרי מזכה זיין · ווענגון איינר דאט אליש וואלטי על דרך גנאי גרויש מאכן אונ׳

שטארק דאריבר מדקדק זיין · וויא פיל זאלכן
קענט ער צוזאמן ברינגן · וואוריבר דיא גלחים
זעלבסט זיך מיזונר טעאן · אונ׳ ניכט מודה זיין
וואלן דש זיא עש גטאן האבן : ועל כולם זוא
האבן זיא דיא לייט נאך איבר רידט · דש דיא
ערדאכטי חברותות פון פריטות זיין פאל
קוואנהייטן פון דען משיחיים : דיזש הייסט יוזו דיא
מעשים ריהאן דש מן דאדורך גרעכט ווערדי :
נון מיזט עש קיין גרינגט מכטול אין דער גמיינדי
פון דען משיחיים · דש מן דען האוניים איינה
זאלכה עבודת אלהים פאר זאגט · דען דיא
מענטן מן גבאט פון הטי׳ ערדאכט האבן · אונ׳
דש מן דרשן טוט דש איינה זאלכי עבודה דיא
מענשן פרום אונ׳ גרעכט מאכט פאר גאט : דען
דיא גרעכטיגקייט מויט דעם גלויבן · וועלכי
מן אן אלירמיינטטן מונטר דער כנסת המשיחיים
טרייבן זאל · דיא ווירד דונקל גמאכט · ווען מן
דען לייטן פיל פאר רידט פון איינר זאלכן גרויטן
קרוטה אונ׳ ודקדקתך · אונ׳ ווען מן פעלשליך פאר
גיבט דיא מידה פון עניות · פון ענווה אונ׳ פון
פריטות מן זיך צו האבן :
איבר דיזש זוא ווערדן מויך דיא גבאט פון
גאט · אונ׳ דיא רעכטי עבודה טבלב
דאדורך פר דונקלט · ווען דיא לייטי הערן דש
אליין

אליין דיזא גלחים אין דער מעלת הטליאות זיין
זאלן : דען דיזא רעכטי פֿולקואנהייט נאך דער
תורה פֿון דען משיחיים מיזט ווען אן הטי׳ פֿון
גאנלן הערלן פֿירכטיט · אונ׳ דאך אויך איינה
רעכטי האפֿנונג אונ׳ גלויבן · אויך איינן בטחון
האט · דט איר בזכות המשיח איינן אל רחום
וחנון האבן · אונ׳ דט איר אמגן אונ׳ זאלן פֿון הטי׳
ביטן אונ׳ בגעהרן · וואס אונז ניטיג מיזט · אונ׳ דט
איר אין אלן צרות ומצוקות גווישליך הילף פֿון אים
לו האפֿן האבן · איין יעגליכר נאך זיינר אדריגה
אונ׳ נאך זיינם מעמד : דט איר אויך אין לוויטן
זאלן במעשה ובפועל מעשים טובים טון · אונ׳
אונז מתעמק זיין אין אונזרם טירות : דארין
בשטיט דיזא ווארהאפֿטיגי פֿול קואנהייט אונ׳ דיזא
רעכטי עבֿודה · ניכט אבר אין בעטלן · אדר
אין איינר שווארלן אדר גרויאן קליידונג וגו׳ :
אבר דאש האון עם בילדיט זיך פֿיל ביזי הרהורים
איין אויט פֿאלטן ליב פֿון דעם פריטות אין דעם
קלויטטר · ווען זיא הערן דט אן דאט זעהל
ליבט · ווען אן זיך ניכט מזווג מיזט אאילא
פֿאלגט דרויט דט זיא איט איינם שווערן גאיט אין
דעם זיווג זיין : דען דאדרויט · ווען דער עם
האדן הערט דט דיזא קבצנים אליין זאלן פֿולקואן
זיין · זוא קאן ער ניכט וויטן · אויב ער אן זינדי

קאן

קאן נכֿטיק האבן אונ׳ מטא וותן טרייבן : ווען
דיא האונייק הערין דט לא תקום אונ׳ לא תטור איין
פרט חמור אונ׳ דקדוק המצות זייא מאילא איינן
עטליכֿי עט מיזט קיינה זינדי ווען מן זיך בפני
עצמו ניקם ונוטר מיזט · וויל זיא הערן עט זייא
איין דקדוק המצות · אונ׳ ווירד מינן ניכֿט גזאגט
דט עט איין גבאט בכֿלל זייא : עטליכֿה איינן
דט עט זיך בייא דען מטיחיים גאר ניכֿט גבירט
זיך נוקם צו זיין · אויך ניכֿט איין אמל פֿאר דער
טררה גכֿיהרי עט זיך : מן לייאנט פֿיל מעטים
דט פֿילי איר וייב אונ׳ קינדר אונ׳ אויך איר טירות
פֿר לאזן האבן אונ׳ זיך אין דאט קלויטטר גשטעקט
האבן : דען זיא האבן גזאגט דיזט הייסי אויט
דעם עולם הרויט פֿליהן · אונ׳ איין זאלכֿט לעבן
זוכֿן · וועלכֿט הקב״ה בעטר גפֿאלט אלז דער
אנדרן מענטן איר לעבן : זיא האבן אויך ניכֿט
גקענט וויטן דט מן גאט דינן זאל אין דען גבאטן
דיא ער גגעבן האט · אונ׳ ניכֿט אין דען גבאטן
דיא פֿון מענטן אויט גדאכֿט זיין : נון מיזט יוא
דיזט אלי לייט איינה גוטי אונ׳ פֿולקוואני מדריגה
פֿון דעם לעבן · וועלכֿי נאך דעם גבאט פֿון גאט
מיזט : דיזט אבר מיזט איינה מדריגה דיא מלא
סכנות אונ׳ מכֿשולות מיזט · דיא ניכֿט נאך דעם
גבאט פֿון השי׳ רעכֿט מיזט :

דארום איזט ניטיג גוועזן דען האונייס פֿון
זאלכֿן זאכֿן איינה רעכֿטי אונ' גוטי
ידיעה צו טון : עס האט אויך אין דען פֿאריגן
צייטן דער גרשון דיזן טעותֿ פֿון דען גלחים פֿון
דער פֿאלקאמנהייט אוליח גוועזן · אונ' צייגט ער
אן דש בייא זיינן צייטן דיזט איינה נייאי דירי גוועזן
זייא · דש דאס פריטותֿ אין דעם קלויסטר איינה
מדריגתֿ הסליאותֿ זיין זאל · זוא פֿיל בייא
אחטבֿותֿ אונ' טעותֿ זיין בהעפֿטיט אן דען נדרים
צום פריטותֿ · נעמליך דש אן דארורך גרעכֿט אונ'
פֿרום ווערדי פֿאר גאט אונ' דש זיא זיין זאל דיא
פֿאלקאמנהייט נאך דער תורה פֿון דען משיח · אונ'
דש אן דארורך דיא גבאטי אונ' דיא בפֿעהל פֿון
בריתֿ החדשה מקיים איזט · אונ' דש זיא נאך
איינן יתֿירותֿ המבן פֿון מעשים טובֿים · דיא אין
הקבֿ"ה ניכֿט טולדיג איזט :

ווייל נון זאלכֿט אליס לויטר שקרים אונ' הבֿלים
זיין · זוא מאכֿן זיא אויך דיא נדרים צום
פריטותֿ צו ניכֿטס אונ' זיין זיא אבֿטל :

עיקר כח

מן פֿינדט אין דער תורה פֿון בריתֿ החדשה דש
דער משיח דענן יעניגן · וועלכֿי כהוגן
אויף ערוועלט ווארדן אין זיינם נאמן דיא בטורה

טובה צו דרטן · רשות אונ׳ ממשלה גגעבן האט דש
זיא נעבשט אנדרי פֿר ריכֿטונג בווייזי דשאיז אויך
דענן בעלי תשובה דיא זינדי קענן פֿר גיבן · אונ׳
דענן רשעים ניכֿט פֿר געבן · דאפֿון שטיט אין
דער בטורה טובה דורך יוחנן סיאן כ׳ פסוק כ״ג
אלזוא : אונ׳ ער (נעמליך ישוע) שפראך צו איין
(צו דען משולחים) · נעמט הין דען רוח הקודש ·
וועלכֿן איר דיא זינדי פֿר גיבט · דענן זעלביגן זאלן
זיא פֿר געבן זיין · אונ׳ וועלכֿן איר זיא ניכֿט פֿר
גיבט · דענן זעלביגן זאלן זיא אויך ניכֿט פֿר געבן
זיין · אונ׳ מתי׳ סיאן ט״ז פסוק י״ט זאגט דער
משיח צו כיפֿא · איך וויל דיר דיא שליסל געבן פֿון
דעם מלכֿות השמים : אלש וואש דוא אויף דער
ערדן אסרן ווירשט · זאל אויך אין דעם הימל
גאסרת זיין · אונ׳ אלש וואש דוא אויף דער ערדן
מתיר זיין ווירשט · דאש זאל אויך אין דעם הימל
מותר זיין :

דיזש הייסט אלזוא דיא ממשלה במילי דשמיא·
ווייל עש זאלכֿי זאכֿן זיין דיא ניכֿט צו עולם
הזה אנדרן צום מלכֿות השמים געהערן : וויל אבר
דיא ממשלה אין דעם אן גפֿירטן אנדרן פסוק
אויש מתי׳ שליסל גנענט ווערדן · זא פֿאלגט
אן זיא אויך צו הייסן ממשלת המפֿתחות דיא
געוואלט פֿון דען שליסלן : דיזי ממשלה נון איזט פֿון

דעם משיח צו ﭏן געבן דיא זיינה משוﭏחים
ווערדן · אדר דיא אין זיינם נאמן דיא בשורה
טובה דרשן · וויא אן קﭏערליך זעהן קאן אויש
דעם פסוק כ"ב פון סימן כ' דאש פאר הער אויס
יוחנן מיזט אן געפירט : דערנאך אבר האט דער
הגאון צו רויק דיזי משﭏה כמעט פאר זיך אﭏיין
בהאﭏטן : וﭏא זו בﭏבד זונדרן האט נאך מער דא
צו גטאן · וויא אן אויש דעם חילוף זעﭏבשט דייטﭏיך
פערשטיאן ווירד :

חילוף ז

פון דער משﭏה דער ראשי הכהנים (וועﭏכי
פפﭏעגן גנענט צו ווערדן הגאונים אדר
אפפיורים) במילי דשמיא : (בﭏשון
אשכנז הייסן זיא ביטעפי
אונ' פעבשטי) :

מן האט פאר דיזם זעהר פיﭏ אפﭏפﭏ גוועזן פון
דער משﭏה דער הגמונים במילי דשמיא
אונ' האבן אייניגי זעהר בשטות דיא משﭏה דער
הגאונים באיﭏי דשמיא אונ' דיא משﭏה במילי
דעלמא אונטר איין אנדר גמישט : אויש דיזר פר
מישונג זיין זעהר גרויסי מﭏחמות אונ' מהומות
ענטשטאנדן · וויﭏ נעמﭏיך דיא אפפיורים זיך

בשקר מבטיח געוועזן האבן אויף איר ממשלה
וועלכי אין פֿון דעם משיח איזט געגעבן ווארדן ·
אונ׳ האבן ניכט נור נייאי עבודות מתקן געוועזן ·
אונ׳ אויך דאדורך איין עול כבד אויף דיא געמיטר
פֿון דען מענשן געלייגט : דא זיא דיא שווערי דינים
אונ׳ פסקים אין אייניגן זאכן פֿאר זיך בהאלטן אונ׳
שלא כדין ומשפט מחרים ומנדה געוועזן · זונדרן
זיא האבן זיך אויך אונטרשטאנדן · קפרים אונ׳
אלפים כמות נפֿשם איין צו זעצן אונ׳ אב צו זעצן :
דיזט עזות האבן שון משנים קדמונים אייניגי
למדנים אונ׳ יראי שמיים אונטר דען משיחיים מוכיח
געוועזן : דעסט וועגן זיין דיא אנשי המעשה
אונטר אונז אום דיא הערצן פֿון דען לייטן מנחם
צו זיין געצוואונגן ווארדן דען הפֿרש אן צו לייגן צווישן
דער ממשלה במילי דשמיא אונ׳ צווישן דער
ממשלה במילי דעלמא : אונ׳ זיא האבן געלערנט
דש אן ביידרלייא רשות אונ׳ ממשלה זאל פֿון וועגן
דען בפֿעהל פֿון גאט · בכל מה דאפשר בכבוד
האלטן · אלז צווייא גרוסי מתנות פֿון הקב״ה
אויף דער ערדן :

נון לערנן אונזרי אנשי המעשה אלזוא · דש דער
רשות צו אסרן אונ׳ מתיר צו זיין מאר דיא
ממשלה פֿון דען הגאונים · דיזעלביגי זייא נאך
דער תורה פֿון בשורה טובה · איינה געוואלט ·

אדר איין בפעהל פון גאט · דיא בטורה טובה
אוריע צו זיין · דיא זינדי צו פר געבן · אונ׳ ניכט
צו פר געבן · אונ׳ דיא צייכן פון דעם ברית החדשה
צו פר ריכטן : דען דער משיח האט דיא
אשולחים איט דיזם בפעהל אויז גשיקט · (אונ׳
גשפראכן מין דער בטורה טובה דורך יוחנן שיאן
כ׳ פסוק כ״א) גליך איין פאטר איך גשיקט האט ·
אלזוא שיקי איך מייך אויך · נעאט הין דען רוח
הקודש · וועלכן מענשן איר דיא זינדי פר געבן
ווערדט · דען זעלביגן זאלן זיא אויך פר געבן
זיין · אונ׳ וועלכן איר זיא ניכט פר געבן ווערדט ·
דען זאלן זיא אויך ניכט פר געבן זיין ·
דיזי גוואלט פון איסר והיתר איזט נור נוהג .
נעאליך דש מן אוריע איזט דאס ווארט פון
גאט · אונ׳ דש מן דיא צייכן פון דעם ברית
החדשה פר ריכטיט בייא פילן אדר וויניגן · נעאליך
נאך דעם דאס שירות פון איינם איקליכן איט זיך
ברינגט: דען דמאיט ווערדן גגעבן ניכט דברי עולם
הזה (לייבליכי זאכן) זונדרנעט ווערדן גגעבן דברים
נצחיים · אלז נעאליך איביגי גרעכטיגקייט · דער
רוח הקודש אונ׳ חיי עולם הבא · דיזי זאכן קאן אן
אנדרשט ניכט ערלאנגן אלז דורך דען דינשט דש
ווארט פון גאט צו פר קינדיגן · אונ׳ דורך דיא
אויסטיילונג פון דען זאקראאענטן (אדר צייכן דש

נייאן פר בונדט) : דען דער קדוש פוילוס
שפריכט אין דעם בריב אן דיא רוויים סיאן א׳
פסוק י״ו · דיא בטורה טובה איזט איינה קראפט
פון גאט צור זעליגקייט אלן דיא דראן גלויבן :
וויל נון דיא מאטלה באילי דשמיא אדר דאט רטות
פון דען ראטים אונ׳ אבירים אין כנסת המשיחיים
איבייגי זאכן גיבט · דיא אליין דורך דאט פר
קינדיגן דאט ווארט פון גאט פר ריכטיט וירד ·
זוא פר הינדרט זיא ניכטט אן דיא ממשלה בסדר
עולם אונ׳ מילי דעלמא · גאר לגארי ניכטט :
דען דיא מאטלה בדברי עולם הזה . דיא גיט
גאנץ אונ׳ גאר מיט אנדרן זאכן אום · אלז דיא
בטורה טובה : דען דיא שררה במילי דעלמא
בשיצט ניכט דיא נשמות זונדרן זיא בשיצט נור גוף
אונ׳ מאן ווידר אלי עוולות אונ׳ גוואלטעטיגקייט
דורך דען שווערד אונ׳ שטראף אן דעם גוף :
דארום זאל אן דיא ביידי מאטלות · נעמליך
דיא מאטלה במילי דשמיא · אונ׳ דיא
ממשלה במילי דעלמא ניכט אונטר איין אנדר
ווערפן · דען דיא שררה במילי דשמיא האט
אירן בפעהל דיא בטורה טובה צו פר קינדיגן ·
אונ׳ דיא צייכן פון דעם ברית של חסד צו פר
ריכטן : אונ׳ זיא זאל אויך ניכט אין איין אנדר
שירות גרייפן · אונ׳ זאל ניכט שרים אונ׳ מלכים

אין זעלן אונ׳ אב זעלן · זיא זאל ניכט דיא חוקים
פֿון דעם מלכות אבֿטלן זיין · אונ׳ דען געהארזאם
קיגן דיזעלבי ניכט אויף היבן · זיא זאל דעם
מלכות קיינה כללים אונ׳ חוקים פֿאר טרייבן במדר
עולם : וויא דען אויך דער משיח זעלבשט
געזאגט · (אין דער בשורה טובֿה דורך יוחנן
סימן י"ח פסוק ל"ו) מיין מלכות איזט ניכט פֿון
דיזר וועלט : אונ׳ (אין דער בשורה טובֿה דורך
לוקאס סימן י"ב פסוק י"ד טפריכט ער) ווער
האט איך צו איינם ריכֿטר צווישן אייך געזעצט : אונ׳
דער משולח פוילוס טפריכֿט (אין דעם בריבֿ אן
דיא קהילה צו פֿיליפא סימן ג׳ פסוק כ׳) אונזר
טטאט רעכֿט (אדר דיא חזקה צו האבן אין איינם
מקום) דיא איזט אין דעם הימל : אונ׳ אין דעם
אנדרן בריבֿ אן דיא קהילה צו קורינטוס סימן י׳
פסוק ד׳ טרייבט ער · דיא כלי זיין פֿון אונזריר
הערטאמן זיין ניכֿט (זוא טוומך) אלז פֿלייט ·
זונדרן זיא זיין מעכֿטיג פֿאר גאט צו פֿרטטערין
דיא גראנקן אונ׳ אלי דיא היכֿן · וועלכֿי זיך
ערהיבט ווידר דיא ערקענטניס פֿון גאט :
אויף זאלכֿר געטטאלט אונטר טיירן אונזרי אנטי
המעשה דיא ביידי ממשלות אונ׳ טררות ·
אונ׳ גביטן זיא דש מן אלי ביידי אלז דיא גרעטטי
מתנות פֿון הטי׳ אויף ערדן · זאל בכבֿוד האלטן :

ווען אבר דיא הגאונים אויך דיא ממשלה במילי
דעלמא האבן . זוא האבן זיא דיזעלביגי ניכט
מדין תורה של ברית החדשה · זונדרן מדין אדם ·
במשפט הקיסר · נעמליך אלז איינה געשענקטי
ממשלה פון דען קסרים אונ׳ מלכים אום דיא
מדינות וועלכי זיא האבן מנהיג צו זיין נאך דעם
סדר עולם · אונ׳ דיזי ממשלה געהערט גאר ניכט
צו דעם שירות ביא דער בשורה טובה : דעשט
וועגן איזט דאש שירות פון איינם הגאון (אדר
אפיפיור) מדין תורה צו פרקינדיגן דיא בשורה טובה
דיא זינד צו פר געבן · צו טריבן דיא לערנונגן :
אונ׳ דיא יעניגי לערנונג וועלכי דער תורה פון
ברית החדשה צו ווידר איזט · צו פרווערפן :
אונ׳ דיא רשעים · וועלכר איר רשעות אפן
בארליך איזט אויש דער גמיינדי פון דען משיחיים
מנדה זיין · אן געוואלט פון בשר ודם : זונדרן
אליין דורך דאש ווארט פון גאט : אונ׳ באופן
הזה זיין דיא קהילות אונ׳ משרתים שולדיג דענן
הגאונים משועבד צו זיין · נאך דעם אויש
שפרוך פון דעם משיח ביא דעם אבטר לוקאס
סימן י׳ פסוק ט״ז · ווער אייך געהארכט דער
געהארכט איר :
ווען אבר דיא הגאונים עטוואש לערנן אדר
אתקן זיין ווידר דיא תורה פון

ברית החדשה ׳ דא האבן איר אין איינם זאלכן
אופן דען בפעל פון גאט ׳ דש איר ניכט זאלן
גהרזאם זיין : אין דער בתורה טובה דורך
אתי שפריכט דער משיח אין סימן ז׳ פסוק י״ד ׳
היטיט אייך פאר דיא פאלשי נביאים : אול
דער אשולח פוילוס טרייבט אין דעם בריב אן
דיא קהילה צו גאלאטיא סימן א׳ פסוק י״ח ׳
ווען אויך איר ׳ אדר איין אלאך פון היאל אייך
איינה אנדרי בתורה טובה פר קינדיגן ווירד
אנדרשט אלז וויא איר אייך פר קינדיגט האבן ׳
דער זאל פר פלוכט זיין : אול אין דעם אנדרן
בריב אן דיא קהילה צו קורינטוס סימן י״ג פסוק
ח׳ שפריכט ער ׳ איר האבן קיין יכולת אול
רשות ווירד דען אמת זונדרן פאר דען אמת :
אול ווייטר פסוק י׳ הייסט עס ׳ נאך דעם
וועלכש איר דער הער גגעבן האט בעסר צו
מאכן אבר ניכט צו פר דערבן : אלזוא פסקן
אויך דיא כללים אול דינים פון דען אפפיורים
זעלבסט ׳ נעמליך אין דעם סימן וואו זעלבסט
פון דען כהנים גרירט ווירד ׳ אול אין דעם
סימן וועלכי אן פאנגט אופיז׳ אול דער קדוש
אויגוסטינוס טרייבט אין דעם בריב ווידר דען
פיטיליאנוס ׳ אן זאלטי דען הגאונים (אדר
אספיורים) וועלכי כסדר זיין אויט גווילט ווארן ׳

ניכט גהאלטן · וואז זיא זיך טועה זיין · אודר
וואז זיא עטוואז לערנן אודר מתקן זיין ווירד דיא
תורה הקדושה :

ווען אבר דיא הגאונים זונשטן רשות אונ׳
וממשלה האבן צו פסקן אונ׳ דן צו זיין אין
אייניגן זאכן אלז לאטל אין הילכות אישות ·
אודר אין הילכות מעשר וגומר · זא האבן זיא
דיא זעלביגי ממשלה ברשות המלכות : ווען
אבר דיא אורדנטליכי דיינים פאר וועלכן דיזי
גדאכטי דינים גהערן · זיך אין אייערן שירות
בעלות אויף פירן · זא איזט דאש מלכות שולדיג ·
עש זייא באונס אודר ברצון · אירן עבדים משפט
צו טון פון וועגן שלום ושלוה אונ׳ אום צו פר
הינדרן מלחמות אונ׳ מהומות אין אירן מדינות :
ווייטר איזט אן נאך אפלל אויב אויך איין
הגאון (אודר מספיור) רשות האבי גוויזי
חוקים אונ׳ מנהגים אין דען קהילות מתקן צו
זיין · אלז פון טפייז · פון פיארטאגי · פון
אונטרטירליכן מדריגות אונטר דען כהנים אונ׳
משרתים : דען דיא יעניגי · וועלכי דעם
הגאון דיזי ממשלה געבן · דיא פיהרן דיזן פסוק
אן · וועלכן דער משיח גשפראכן · אין דער
בשורה טובה דורך יוחנן סימן ט״ז פסוק י״ב ·
איך האב אייך נאך פיל צו זאגן · אבר איר קענט
עש איצונד ניכט ערטראגן · ווען אבר דער רוח

אמת

מאת ק אן ווירד · דער ווירד מייך פֿיהרן אין אני
וואהרהייט : דאזו פֿיהרן זיא אויך דיא ראיה אן
אויש דעם ספֿר מעשי השלוחים סימן ט״ו פסוק
כ׳ אונ׳ וייטר · וואזעלבשט ער צילט ווירד · דש
דיא משולחים פֿר באטן האבן בלוט צו עשן · אונ׳
פֿלייש פֿון בהמות דיא אין אירן דם און שחיטה
גפיגרט זיין : אן פֿיהרט אויך דיא ראיה אן
דש דער שבת איזט פֿר ווקסלט ווארדן אין
זונטאג · אונ׳ ואלן דמאיט בווייזן דש דיא מאשלה
באילי דשאיא זוא גרויש זייא · וייל זיא אויך
בייא דען עשרת הדברות איקל איזט אונ׳ עטוואש
דמראן משנה גוועזן האט :

אבר אונזרי מנשי האמעשה לערנן אין דיזר
שאלה אלזוא · דש דיא הגאונים ניכט
רשות האבן עטוואש גוזר אדר מתקן צו זיין ·
דאש דא ווירד דיא תורה פֿון ברית החדשה איזט ·
גלייך וויא אויבן גצייגט ווארדן : אונ׳ דיא דינים
אונ׳ כללים פֿון דען מספֿורים לערנן דורך דען
גאנצן סעיף ט׳ עבן אלזוא : נון איזט דיזש
בפֿירוש ווידר דיא תורה · דש אן לשם זה ויל
חוקות מאכֿן אדר דיזעלביגי גביטן · אום
דאדורך דיא חטאים מכֿפר צו זיין : אונ׳ חסד
צו ערלאנגן · דען עש ווירד דער כבֿוד פֿון דעם
זכֿות דש משיח אזוילן אונ׳ גלעסטירט · ווען איר

אונטר שטיאן דורך זאלכי חוקות חסד צו פר דינן :
עש איזט אויך ידוע לכול · דש פון וועגן דיזר
איין בילדונג פילי ענטליכי חוקות האבן גובר
גוועזן אין דעם כלל משיחיים · עד לאין מספר ·
אול איזט בינו לבינו דיא תורה פון דער אמונה אול
פון דער גרעפטיגקייט אויז דער אמונה אונטר
דריקט גוועזן : אין האט אמש אלי טאג נייאי
חגות נייא תעניתים גבאטן · אול נייאי מנהגים
אול נייאן כבוד מתקן גוועזן · ווארויט אן דיא
קדושים זאל מכבד זיין · אום דורך זאלכי מעשים
גנאדי אול אליז גוטש בייא גאט צו פר דינן :
ווייטר איזט בקאנט · דש דיא יעניגן · וועלכי
ענטליכי חוקות מתקן זיין · דיא טון אויך דא
מיט ווירך דאש גבאט פון גאט · ווייל זיא אויז
גוויסי שפייז אול טאג אול דער גלייכן איינה זינדי
מאכן · אול בשווערן אלזוא דען כלל משיחיים
מיט דעם יאך פון דער תורה · עבן אלז ווען
בייא דען משיחיים איינה זאלכי עבודה זיין מוזטי ·
אום דאדורך דען חסד אלהים צו פר דינן · וועלכי
דא גלייך ווערי דער עבודה מיט דען חוקות אין
תורת כהנים · אול וועלכי עבודה אויך האטי דענן
משולחים אול הגאונים זאל בפוילן האבן מתקן צו
זיין · גלייך וויא עטליכי אויך דאפון טרייבן ·
אול איזט עש אויך קרוב לאמרת דש אייניגי

אפיקורים דורך דיא תורת משה זיין טועה גמאכט
ווארדן : דאהער זיין נון דיא פֿיל חוקות אונ׳
דינים גקומן · (אונטר וועלכן אויך דיזי איינה
זיין) · דש מן הייב מיתה מיזט ווען מן דער
חגה איינה מלאכה טוט · ווען גלייך אנדרי קיין
מפֿטול דרמן נעמן · אונ׳ דש מן אויך חייב מיתה
מיזט · ווען מן דיא געלטיליט צו דען תפילורת
פֿר זויאט : אונ׳ דש אייניגי מאכלים דאט גמיט
מטמא זיין · אונ׳ דש דיא תעניתים זאלכי מעטים
ווערן · דיא הקב״ה מכפר זיין קענטי · אונ׳ דש
דיא זינדי מין איינם זאלכן אופֿן · ווען זיא דער
הגאון ניכט פֿר געבן וויל אויך ניכט עהיר פֿר געבן
ווירד (פֿאר דעם בית דין שלמעלה) · עט זייא
דען דש זיא דער זעלביגי צו ערשט מוחל מיזט :
דא דאך דיא כללים אונ׳ דינים פֿון דען קראונים
ניכט רידן פֿון צו ריק בהאלטונג דער טולד · זונדרן
פֿון צוריק בהאלטונג דש עונש · וועלכר נאך דען
דינים דער פוסקים זיך גביהרט :
וואו העער מבר המבן דען מן דיא הגאונים
רשות אונ׳ מאטלה זאלכי חוקות אויך
דען האלז פֿון דען מטיחים צו ליגן · אונ׳ דיא
גמיטר צו פֿר שטריקן ולז וויא מיט איינם נעץ :
דען דער קרוט כיפֿא (פעטרום) פֿר ביטיט אין
דעם בוך מעשי השולחים סימן ט״ו פסוק י״ו ר אין

יאך אויך דיא העלז פון דען תלמידים צו ליגן :
אונ' דער משולח פולוס זאגט אין דעם אנדרן בריב
אן דיא קהילה צו קורינטוס · אין סימן י"ג פסוק
י' · דט אין דיא גוואלט געגעבן זייא צו בעסרן
אונ' ניכט צו פר דערבן : ווארום פר מעהרן זיא
דיא זינדי דורך זאלכן איין זעצונג : דאך אן האט
אויך פסוקים אויט דער תורה · דיא דא פרביטן
זאלכי חוקות צו מאכן · אוף דארורך חסר צו פר
דינן · אדר אנז זאלטן זיא ניטיג זיין לאושר
האמיתי : זוא שפריכט דער קרוט פולוס אין
דעם בריב אן דיא קהילה צו קולוסא סימן ב' פסוק
ט"ז · זוא זאל אייך ווייטר קיינר ריכטן פון וועגן
שפייז אדר טראנק . אדר איבר ימי מועדים :
נעמליך פון וועגן דער ימים טובים · פון וועגן
ראש חודש אדר שבת · וועלכט נור איין שאטן
(אדר רמז) גוועזן פון דעם · דאט דא
צוקינפטיג וואר · אבר דער גוף זעלבשט איזט אין
דעם משיח : אונ' ווייטר אין פסוק כ' שפריכט ער ·
ווען איר נון דען גשטארבן זייט מיט דעם משיח
פון דען חוקות · דיא פון בשר ודם זיין במילי
דשמיא איין גזעצט ווארדן · ווארום לאזט איר
אייך דען פאנגן דורך איין זעצונגן · אלז ווערט
איר לעבנדיג · דיא דא זאגן · דוא זאלשט דאט
ניכט אן ריהרן · דוא זאלשט דאט ניכט עסן נאך

טרינקן · דוא זאלשט דאש ניכט אן ציהן · וועלכש
אליש דאך דורך דען גברויך פֿר גיט · אונ׳ עש
זיין מענשליכֿי גבאט אונ׳ לערנונג · אונ׳ האבן
דען שיין פֿון דעם אמת : גלייך פֿאלש פֿר ביטיט
דער משולח פולוס אין דעם בריב אן דען צדיק
טיטוס · סימן א׳ פסוק י״ד בפֿירוש · דש מן
זיך ניכט קערן זאל אן דיא הגדות פֿון דען יהודים ·
אונ׳ אן דיא מענשליכֿי גבאט · וועלכֿי דיא
ווארהייט אבווענדן :

זוא רידט אויך דער משיח זעלבשט אין דער
בשורה טובה דורך מתי׳ סימן ט״ו פסוק
י״ד פֿון דענן · וועלכֿי פֿון דען לייטן פֿאדרן דש
זיא זאלן מענשליכֿי מצוות האלטן · אונ׳ שפריכֿט ·
לאזט זיא גיאן · זיא זיין בלינדי פֿיהרר פֿון דען
בלינדן : אונ׳ ער פֿר ווערפֿט זאלכֿי עבודה אונ׳
זאגט אין פסוק י״ג : אלי פֿפֿלאנצן : דיא מיין
פֿאטר אין דעם הימל ניכט גפֿלאנצט האט · דיא
ווערדן אויש גוואורצלט ווערדן : ווען נון דיא
הגאונים רשות האבן זאלן דיא כנסת המשיחיים
מיט פֿילן חוקות עד לאין מספר צו בשווערן · אונ׳
דיא געמיטר פֿון דען לייטן צו פֿרשטריקן · ווארום
פֿר ביטיט דען דיא תורה זוא אפֿט דיא מענשליכֿי
איין זעצונג צו מאכֿן אונ׳ צו הערן · אדר ווארום
נענט זיא דער פסוק איינה תורה פֿון שטן · זאלכֿי

דען

דען דער רוח הקודש פֿאר דינן אַלן כחנם נבלא דבר
האבן מזהיר געווען ׃
דעשט וועגן מן ׃ וויל אלזי מנהגים אונ׳
חוקים ׃ דיא דא איין געזעצט זיין אונ
ניטיג אום דאדורך הקב״ה מכפר צו זיין ׃ אונ׳
חסד צו פֿר דינן ׃ דער תורה פֿון ברית החדשה
צו ווידר זיין ׃ זוא גלויבט זיך פֿאר דעם הגמון גאר
לגמרי ניכט אלזו עבודות מתקן צו זיין אודר דיא
צייט דאצו צו צו ברינגן ׃ דען אין אונ דיא תורה פֿון דעם
חירות דער משיחיים אין דען קהילות פֿון דען
משיחיים ערהאלטן ׃ אונ נעמליך ׃ דש דאש יאך
פֿון דער תורת משה ניכט ניטיג זייא צו דער
רעכטפֿרטיגקייט ׃ ווי דען דער שליח פולוס
שריבט אין דעם בריב אן דיא קהילה צו גאלאטיאי
סימן ה׳ פסוק א׳ ׃ זוא בלייבט נון בשטאן אין
דער פֿרייאהייט ׃ דא מיט אונז דער משיח
פֿרייא געמאכט האט ׃ אונ׳ לאזט אייך ניכט ווידרום
אין דאש קנעכטישי יאך פֿר קניפֿן ׃ דען דאש
אונ פֿאר דען פֿאר נעמשטן עיקר פֿון ברית החדשה
געהאלטן ווערדן ׃ דש אייר דען חסד אלהים דורך
דיא אמונה אין דעם משיח ערלאנגן אונ׳ ניכט דורך
אונזרי אייגני זכיות ׃ אויך ניכט דורך דיא חוקות
אונ׳ עבודות דיא פֿון מענשן זיין איין געזעצט
ווארדן ׃

וואש זאל מן דען האלטן פֿון דעם זונטאג · אונ׳
פֿון אנדרן דערגלייכֿן חוקות אונ׳ מנהגים ·

דיא אין דעם בתי כנסיות נוהג זיין : דארויף זיין
אונזרי בעלי המעשה אלזוא משיב · דש דיא ראשי
הכהנים אונ׳ כהנים מאגן מנהגים מאכֿן דאמיט
אליט כסדר אין דען קהילות צו גין מעכֿטי : ניכֿט
אבר זאלן זיא דעטט וועגן גמאכֿט ווערדן · אום
דארורך דען חסד אלהים צו ערלאנגן · אויך ניכֿט
אום דא דורך דיא חטאים מכפר צו זיין · אדר
אום דיא געמיטר פֿון דען לייטן דארורך צו פֿר
בינדן · דש זיא זאלכֿי זאכֿיפֿאר נויטווענדיגי
עבֿודות האלטן זאלן · אונ׳ דש זיא איינה זינד
טעטן · ווען זיא דריבר עובֿר זיין · ווען גלייך
קיינר דראן מבֿטיל איזט : אלזוא האט דער
משולח פוילוס אן דיא קהילה צו קורינטוס פֿרארדנט
אין דעם ערשטן בריבֿ אן דיזעלביגי · סימן י״א
פסוק ה׳ : דש דיא ווייבר אין דער פֿר זאמלונג
איר הויבט זאלן צו דעקן · אונ׳ דש דיא מאנים
ניכֿט זאלן אלזו אויך אין זאל רידן · זונדרן כסדר
איינר נאך דעם אנדרן :

זאלכר סדר גבירט זיך אין דער פֿר זאמלונג
פֿון דען משיחיים צו האלטן פֿון וועגן
אחוה אונ׳ שלום . אונ׳ אום דען ראשי הכהנים
אונ׳ כהנים אין דיזר זאכֿי צו געהארכֿן : אונ׳ מן זאל

דיזש רעטט וועגן האלטן · דאמיט ניכט איינר
דען אנדרן ארגז זיין מעכטי · אונ' דאמיט אין
דעם בית הכנסת אליש כסדר בלי רעש ומהומה
צו גין מעכטי : דאך אלזוא · דט דיא גמיטר
פון דען האוזיים ניכט טווער גמאכט ווערדן ·
דט זיא איינן אלז ווערן דיזט זאלכי זאכן דיא דא
ניטיג זיין לאושר האמיתי · אונ' דענקן דט זיא
איינה זינדי טון · ווען זיא בלי אכטונג עט איבר
טרעטן : וויא דען ניאמנד זאגט דט איינה איטה
איינן חטא בגיאט · ווען זיא מיט דעם בלויסן
קאפף אויז גיט · אונ' דיא לייט נעמן קיין אכטונג
דראן : אלזוא איזט אויך דער מדר פון זונטאג ·
פון פסח · פון שבועות אונ' אנדרן יאים טובים
אונ' מנהגים : דען דיא יעניגי דיא דאפאר
האלטן · דט דער זונטאג זייא אן שטאט שבת
איין גזעצט ווארדן אלז עטוואט נויטווענדיגט ·
דיא זעלביגי זיין זיך טועה : דען דיא תורה
(פון ברית החדשה) האט דען שבת אבטל
גוועזן · אונ' לערנט דט אלי חוקים אויט דעם
ברית הראשון נאך דער אפן באהרונג פון דער
בשורה טובה אדר ברית החדשה קענטן בטל
ווערדן : דאך אבר וויל עט ניטיג גוועזן איין
בשטיאטן טאג צו פר ארדנן · דאמיט דאט המון
עם וויטן קענטי · ווען זיא צוזאמן קומן זאלן · זוא

האט דיא כנסת המשיחיים דען זונטאג האלז איין
געזעצט : אונ' עש האט איין דיזי פֿר ענדרונג אויך
דעשט וועגן אן אלר איינשטן גפֿאנגן ·· דאמיט
דער עולם איינה ראיה העטי ·· פֿון דעם חירות
דער משיחיים ·· אונ' דאמיט אן וואוטטי דש
ווערד דיא היטונג פֿון שבת נאך פֿון איינם מנהג
טאג ניטיג זיין ::

עש זיין פֿיל פֿאלשי פלפולים געהאלטן וואררן פֿון
דער פֿרענדרונג דער תורה ·· פֿון דען
מנהגים אין ברית החדשה ·· אונ' פֿון פֿרענדרונג
דש שבת · וועלכי אלי העט געקומן זיין אויש דעם
טעות אונ' סברת שקר ·· דאז וועןאן אוזטי אין
דער כנסת המשיחיים עבן איינה זאלכי עבודה
האבן · וועלכש דער עבודה פֿון תורת משה ··
אדר פֿון דען יהודים גלייך ווערי · אונ' אלז העטי
דער משיח דען משולחים אונ' הגאונים בפֿולן נייאי
מנהגים צו ערדענקן ·· דיא צו דער זעליגקייט
ניטיג וערן · דיזי שגגות אונ' טעיות האבן זיך
אין דען כלל משיחיים אתפשט גוועזן ·· דאש אן
פֿון דער גרעכטיגקייט דורך דען גלויבן אן דען
משיח ניכט כהוגן געלערנט אונ' גדרשת האט ::

עטליכי זיין אלזו אפלפל פֿון דעם זונטאג ··
דש אן אין האלטן אוז אויב טון ניכט
מדין תורה אונ' זיא שרייבן פֿאר באיזה אופֿן אין

אן פייאר טאג ארבייטן מאג : וואש זיין אבר זאלכי
פילפולים אנדרשט אלז ליטר פאלשטריק פון דען
געמיטרן : דען אויב זיא זיך גלייך אונטרשטיאן
דיא מענטשליכי איין זעלונג לייכטר צו מאכן · זוא
קאן אן דאך קיינה ערלייכטרונג פינדן זוא לאנג דיא
מחטבה בלייבט · דש זיא נויט ווענדיג זיין
זאלטן : נון אוז יוא דיזי מחטבה בלייבן · ווען
מאן ניכטש וייט פון דער גרעכטיגקייט אויש
דעם גלויבן · יאול פון דעם חירות דער כנסרת
המשיחיים : דיא משולחים האבן געבאטן אן זאל
קיין בלוט עסן אונ' קיין פלייט פון ערשטיקטן
בהמות (מעשי השלוחים ט"ו כ') : ווער אייזט
דיזט אילונר מקיים : אבר אף על פי כן · זוא
טון דיא קיינה עבירה דיא עש ניכט האלטן · דען
דיא משולחים האבן אויך זעלבשט דיא געמיטר ניכט
וואלן בשווערן מיט איין יאך · זונדרן אום אלי
אכטולות צו פר הינדרן · האבן זיא עש אויך איינה
צייט לאנג פר באטן · דען ון אוז אן דיזם חוק
אכטונג האבן אויך דען הויבט עיקר פון דער תורת
המשיח : וועלכי דורך דיזן חוק ניכט בטל
ווירד :

מן האלט כמעט קיינן פון דען אלטן דינים אונ'
כללים וויא זיא לויטן : עש פאלן אויך
טעגליך פיל פון דען חוקות הין וועק אויך בייא
דענן ·

דענן · דיא דא זאכן זאלכי חוקות בדקדוק גדול
מקיים צו זיין : דא קאן אן נון דען גאיטרן ניכט
אונדרשט ראטן נאך העלפן · ווען ניכט דיא ער
לייכטרונג גהאלטן ווירד · דש איר נעאליך וויטן
זאלכי חוקות אלזוא צו היטן · דש אן ניכט דאפאר
האלטי דש זיא דוקא ניטיג זיין · זונדרן דש עס
אויך דען גאיטרן ניכט טעדליך זייא · ווען גלייך
זאלכי חוקים בטל ווערדן : עש קענטן אבר דיא
הגאונים לייכטליך ערהאלטן · דש אן אינן
גהארזאם ווערי · ווען זיא ניכט דארויף דרינגן
טעטן דיא יעניגי חוקות צו האלטן · וועלכי דאך
אן זיגר ניכט קענן גהאלטן ווערדן : אילונד אבר
טון זיא איינה זאך אונ׳ פר ביטן ביידרלייא גשטאלטן
אין דער עבודת המזבח : אונ׳ דאצו פר ביטן זיא
זיא דען כהנים אונ׳ טאטים זיך מזווג צו זיין : זיא
זיין קיינן מקבל דא צו · ווען ער ניכט צו פאר איינה
שבועה גטאן האט · ער וואלי פאן דיזר תורה
ניכטש דרטן · וועלכי דאך בלי ספק נאך דעם
היילגן ברית החדשה ריכטיג איזט :
אונזרי קהילות פר לאנגן ניכט דש דיא הגאונים
איט שאדן פון אירם כבוד אונ׳ גרולה
זאלן ווירדום שלום אונ׳ שלוה אאכן · וויא וואול
זאלכט דען הגאונים בשעת הדחק אויך גביהרט
צו טון · נור ביטן אונזרי קהילות דארום · דש

דיא הגאונים עטליכי און ביליכי אשמות וואלן
ערלייכטרן · דיא דאך פאר לייטן אויך ניכט אין
דער כנסת המשיחיים גוועזן אונ׳ דיא דא אן גנומן
זיין ווידר דען מנהג פון דער יעניגן כנסת
המשיחיים · דיא דא מקדמונים דיא כנסת אמת איזט:
וועלכי חוקות אפטר צו אן פאנג עטליכי טעאים
מאגן געהאבט האבן · אבר זיא טיקן זיך ניכט צו
אונזרן לייטן : אלזוא איזט עס אויך ניכט צו
לייקנן · דס עטליכי חוקות זיין בשוגג אויש טעות
אן גנומן · דארום זאלטן זיך דיא הגאונים זוא
בחסד מתנהג זיין אונ׳ דיזעלביגי חוקות ערלייכטרן·
זינטמאל איינה זאלכי ענדרונג ניכטש טאדט דער
איינגקייט דער כנסת המשיחיים · דען פיל
חוקים · וועלכי פון מענשן אויך גקומן · דיא זיין
מיט דער צייט פון זיך זעלבשט גפאלן · אונ׳ ניכט
ניטיג צו האלטן וויא דיא כללים אונ׳ דינים פון דען
אפפיורים זעלבשט מעיד זיין : קאן עס אבר
ניכט זיין אונ׳ עס אויך בייא איין גאר לגמרי ניכט
צו ער האלטן דס אן זאלכי מענשליכי חוקות פר
איין רי אונ׳ מבטל איזט · וועלכי אן דאך ניכט אן
חכמה האלטן קאן · זוא אוזן איר דעם כלל פון
דען משולחים פאלגן · אלז וועלכר אונז גביטיט ·
דס איר גאט מעהר געהארזאם זיין זאלן אלז דען
מענשן :

דער

דער משולח כיפא (פעטרוס) פֿ׳ ביטיט דען הגאונים דיא משלה · דיא דא איינטן אלז העטן זיא רשות דיא קהילות צו צווינגן וואלז זיא וואלטן · אילנר אבר גיאט אן ניכֿט דא מיט אום · דט אן דען הגאונים אירי משלה וועק נעמי · זונדרן אן ביטיט אונ׳ בגעהרט זיא וואלן דיא גאיטר ניכֿט צווינגן צו זינדן : ווען זיא אבר זאלכֿט ניכֿט טון ווערדן אונ׳ זאלכֿי בקשה פֿר טאעהן · זא אאגן זיא גדענקן · וויא זיא הקב״ה דא פֿאר חשבון געבֿן אוזן · דיא וויל זיא איט זאלכֿר אירר הארטנעקיכֿקייט גורם זיין צו שפאלטונג אונ׳ טרעננונג (אין דער אמונה) וועלכֿט זיא דאך בילּיך פֿר היטן העלפֿן זאלן :

התימת העקרים

דיזש זיין דיא פֿארנעאטטי עיקרים פֿון וועלכֿן עט טיינט דט אייניגי מחלוקות אונ׳ חילופים דרינן פֿארקואן : דען אויב אן טוין נאך פֿיל אעהר ביזי מנהגים אונ׳ שקרים העט אן פֿירן קענן · זא האבן איר דאך נור דיא פֿארנעאטטן געמעלדט · אום דיא וויטלייפֿטיגקייט צו פֿר היטן : אויט וועלכֿן דען דיא אנדרי לייטליך קענן גטלאסן ווערדן : דען אן האט אין דען פֿאריגן

לייטן

ציטן זעהר מתרעם גוועזן איבר דיא פטורים וועלכי אין גגעבן האט איבר דיא חטאים : אונ׳ פון וועגן דט הרום לויפן אויף דען קברי הקדושים · אונ׳ אנדרי הייליגי מקומות · אונ׳ פון וועגן דען ביזן מנהג פון חרם : עט האבן אויך דיא כומרים איט דען גלחים זער פיל מחלוקות גהאבט פון וועגן אן הערונג דער ווידוי · פון וועגן דער קבורה אונ׳ פון וועגן דער דרשה בייא דעם הספד · אונ׳ פון וועגן פיל אנדרי זאכן מעהר · זאלכט אליט האבן איר בכוונה טובה משום שלוה · פר בייא גלאזן · דא מיט אן דיא הויבט כללים אין דיזר זאך דעטטא בעטר פר נעמן מעכטי : עט זאל אויך ניאאנד דא פאר האלטן דט עטוואט הייר אין איט שנאה אדר לשם גנאי ווערי גרידט אדר אן גפירט · זונדרן איר האבן אלין דיא טטיקי ערצילט דיא איר פאר ניטיג גהאלטן האבן אן צו פירן אונ׳ צו מעלדן · כדי אן דאדורך דעטטא בעטר פר נעמן מעכטי דט בייא אונז ניכט אין דער תורה אדר אין דען מנהגים אן גנומן ווארדן איזט · וועלכט דא ענטוועדר ווידר דיא תורה הקדושה אדר ווידר דיא כנסת אמת פון דען מטיחיים ווערי : דען עט איזט ידוע לכל דט איר בעזרת השם איט אלן פליים פר היטיט האבן

דאמיט יוא חס ושלום קיינה נייאה אדר ביזי תורה אין אונזרי קהילות זיך מתפשט אונ׳ גובר זיין מעכטן :

דיא פאר גמעלדטן עיקרים האבן איר דעם בפעהל נאך (פון דעם קיסר דאפון אין דער ערשטן פתיחה גמעלדט ווארדן) איבר געבן וואלן · נור אן לייגונג פון אונזרן בקענטניש · אונ׳ פון אונזרר לערנונג · אונ׳ ווען מיאאנר גפונדן ווערדן זאלטי דער איינן אאנגל (אדר ספק) דאבייא העטי · זוא איזט אן מוכן ומזומן דען זעלביגן על פי תורה הקדושה נאך מעהר מפרש צו זיין :

איירי קייזרליכי מאיעסטעט

אונטר טעניגשטי ;

יאהנ׳ס הערצאג צו זאקסן · קוהר פירשט :
נעארג מארקגראף צו בראנדן בורג :
ערנשט הערצאג צו ליניבורג ·
פיליפס לאנדגראף צו העסן ·
וואלף גאנג פירשט צו אנהאלט :
דיא שטאט נירן בערג ·
דיא שטאט רייטלינגן :

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-248145-p0153-6

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-248145-p0154-1

Nf. 1.

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-248145-p0155-7

Universitäts- und Landesbibliothek Sachsen-Anhalt
urn:nbn:de:gbv:3:1-248145-p0156-2

ספר עקרים

ה״ה

עקרי האמונה והתורה של עדת
המשיחיים · הנקראים בלשון לעז
איוואנגיליקי · אשר מהיתם
ואיכותם יתבאר
בהקדמה

דאָס איזט טייטש
דיא גרינדי פֿון דעם גלויבן אונ׳ פֿון דער
לערנונג פֿון דער געמיינדי דער משיחיים
(אָדר נוצרים) דיא דאָ נאָך דעם לשון יון
גנענט װערדן עװאַנגעליטיי װאו פֿון
אין דער הקדמה איינה רעכטי
ערקלערונג געגעבן װירד :

הועתק מלשון רומי ללשון אשכנז למען
ירוץ הקורא בו

בשנת
פקודי ה׳ ישרים משמחי לב לפרט
קטן למנין הנוצרים